

Jonas Mačiukevičius

## DAUBA

Romanas

### *Kalinys:*

Koncertas ligoninėje turėjo prasidėti lygiai ketvirtą valandą. Priešakinė ligoninės auditorijos dalis buvo užimta ratelinukų, kurių daugumą atstūmė šnopuojančios sanitarės, - jos ir pačios mielai būtų atsisėdusios į tuos išklerusius vežimėlius, nes jau sunkiai bevilko kojas. O kiti, atklišenę patys, palypėjo aukščiau, įsitaisė studentų auditorijos kėdėse ir patenkinti kikenė. Aš irgi pasistengiau palypėti keletu laiptelių ir patogiai įsitaisiau pačiame auditorijos centre. Jaučiausi puikiai. Šalia įsitaisė kalėjimo prižiūrėtojas, kuris šįkart prižiūrėjo tik mane vieną. Mat buvau nurijęs perlaužtą šakutę, kurią pagiriotas kalėjimo ligoninės chirurgas, plačiai prapjovęs pilvą, bandė išimti, bet turbūt kažką padarė negerai, didelis vidinis kraujavimas jam sukėlė šią tokį nerimą, todėl ir buvau atvežtas į laisviesiems skirtą didžiulę ligoninę, kad geresni specialistai pertvarkytų suraižytą pilvą. Ir, ko gero, visai neblogai pertvarkė, jei penktą dieną po antros operacijos galėjau patraukti link kultūros.

Taigi, koncertas turėjo prasidėti lygiai ketvirtą valandą ir tikriausiai būtų prasidėjęs, bet vienam lovoje atvežtam seneliukui pasidarė bloga, jis pradėjo dusti, visas pamėlo, išbalo ir vėl pamėlo, keletas šalia buvusiųjų ligonių ėmė šaukti:

- Gydytoją, kvieskit gydytoją, ar nematot, kad žmogus miršta!

Auditorijoje gydytojų neatsirado, buvo tik seselė. Ji čiupo mirštančiam už riešo ir bandė surasti pulsą, paskui, išsitraukusi mobilią, bandė kažkam prisiskambinti, bet, kiek supratau, budintis skyriaus gydytojas nesėdėjo prie telefono ir kai seselei pritrūko kantrybės, pati išlėkė ieškoti bet kokio daktaro, nes ligoniai vis garsiau šaukė:

- Ieškokite bet kokį daktarą!

Komentarų buvo įvairių, net buvo suspėta į šuns dienas supeikti visą nepriklausomos Lietuvos sveikatos apsaugą, jos ministrą, bet tuo metu pasirodė gydytojas su sesele, tik gaila, kad ligonis jau buvo miręs. Koncertas buvo atšauktas, nes kokios gali būti muzikos, kai prieš kelias minutes numirė žmogus. Jį iš auditorijos išvežė greitai, bet, mano didžiai nuostabai, visi kiti skirstytis nenorėjo. Jiems būtinai reikėjo pakomentuoti situaciją.

Apie mirtį, kaip ir apie gyvenimą yra ką pakalbėti. Ypač stengėsi kitame vežimėlyje gulinti moteriškė:

- Įsivaizduokit, jei čia su peiliu būtų įsibrovęs teroristas arba koks recidyvistas. Visus būtų išskerdęs, o pagalbos jokios. Jeigu tokie dalykai vyksta respublikinėje ligoninėje, tai kas darosi rajoninėse?

- Teroristai Lietuvą numatę užsigardžiovimui, - pajuokavo kažkas iš auditorijos. – Dabar jiems labiau patinka amerikoni, nes jie padoriai nutukę. Lietuviams dar reikia pasitempti.

Po šoko atsigavo gražuolė juodaplaukė, sėdėjusi šalia manęs iš kito šono. Nors ji buvo ir labai išblyškusi, ir visa virpėjo, vis dėlto nusiyrė prie sugrįžusios į auditoriją seselės ir prisistatė:

- Esu žurnalistė, tai ką mačiau prieš kelias minutes, sveiku protu nesuvokiamas dalykas.

- Mirtį visada sunku suvokti, - filosofiskai atsakė seselė. – O mes pripratusios. Beje, o iš kokio leidinio ar portalo būsite?

Gražuolė žiauriai pasimetė. Po kelių netrumpų akimirkų išmekeno:

- Esu laisvai samdoma žurnalistė.

Kaip pateko *laisvai samdoma* žurnalistė į tą auditoriją, niekas nesidomėjo. Gal kažką lankė, gal iš kažko išgirdo, kad ligoniams dainuos kažkur užsieniuose stažavęsis žinomas dainininkas ir nutarė apie tai parašyti. Todėl ir pradėjo atakuoti seselę:

- Ar galit jūs man paaiškinti dėl kokių priežasčių didžiulėje auditorijoje, į kurią suvežti patys silpniausi ligoniai, nebuvo nė vieno gydytojo?

- Aš galiu paaiškinti, - seselei pagalbon pasisiūlė gana inteligentiškas vyriškis, - tuoj po pietų visa čia už ubagišką algą dirbusių gydytojų armija, suspaudę portfeliukus, kuriuos, žinoma, ne be reikalo nešiojasi, ką visa Lietuva žino, skuba į savo asmeninius kabinetus, privačias klinikas ar net visai į nemediciniškas firmas.

- Ar tikrai, sesute? – negalėjo nurimti žurnalistė. – Juk bent vienas gydytojas čia turėjo būti. Pagaliau ir koncertas kai ką turėjo sudominti, juk tokia reta proga pasiklausyti vieno iš Lietuvos įžymybių. Po įtempto darbo pasiklausyti gero solisto – didelė atgaiva.

- Ar jūs, gražuole, iš Mėnulio nukritusi, jiems rūpi tik papildyti portfeliukus, - atsiliepė iš kito šono. – Čia yra gera biblioteka, aš po procedūrų ten leidžiu dienas, bet nė karto nemačiau, kad užsuktų koks nors gydytojas. Menai jiems iki lempučių, svarbu, kad portfeliukai papildėtų.

- Durniau, - užpyko mažas seneliukas, - jiems reikia ligonius gydyti, o ne bibliotekoje sėdėti. Tu džiau, kad į palatą bent retkarčiais užsuka. O jis – dar į biblioteką.

- Tėvuk, tavęs jau vis tiek neišgydys, uždusi, kaip ir tas vežimėlyje, - atsikirto *bibliotekininkas*.

Nutaikiusi progą, seselė spruko pro duris. Sanitarės pradėjo išvežioti išvežiojamuosius. Žurnalistė, akimis ieškodama pašnekovo, galinčio išmintingai rutulioti pradėtą temą, pamatė mane subintuotu pilvu ir didžiulę sukrešėjusio kraujo dėmę, kuri priminė sportinių marškinėlių emblema. Beje, aš tyčia nesivilkau pižamos ir pusnuogis patraukiau į koncertą, savo *emblema* norėdamas pašokiruoti publiką. Prižiūrėtojas į mano apsirengimą, o tiksliau – į neapsirengimą nekreipė dėmesio, jo pareiga buvo saugoti mane, kad nepasprukčiau į išsvajotą laisvę.

- Čia vėlgi kažkoks nesusipratimas, - ji puolė prie mano kruvino pilvo, - na ir rūpestinga medicina.

- Su juo bendrauti negalima, - perspėjo prižiūrėtojas.

- Kodėl negalima? – žurnalistė tiesiog kunkuliavo.

- Todėl, kad jis nusikaltėlis.

Mergina akimis ėmė tyrinėti mane.

- O kaip nusikaltėlis papuolė į šią ligoninę? – paklausė mane prižiūrinčio.

Šis pirštu parodė į didelę kraujo dėmę ant mano pilvo.

Atrodo, kad žurnalistė greitai susigaudė, kad mano istorija gali būti puiki tema pritrenkiančiam straipsniui.

- Ar aš galiu pabendrauti su nuteistuoju? – meiliai paklausė prižiūrėtojo.

- O su manimi nenorėtum pabendrauti? – žurnalistės meilumas jam turbūt padarė įspūdį. Suprantama vyrų kalėjime gali pabendrauti tik su *gaidžiais*, o čia pašnekino labai simpatiška mergiotė. Netgi per daug simpatiška.

- Galėčiau ir su jumis pabendrauti, bet pirmiausia norėčiau su kaltuoju.

- Jums tą paslaugą padarysiu, - ėmė meilikauti kalėjimo bulius, - bet teks bendrauti visiems trims, nes man įsakyta jo neišleisti iš akių. Jis – pavojingas nusikaltėlis, re-ci-dy-vis-tas. Nežinia, kokių šposų toks tipas gali iškrėsti.

- Atsargiau posūkiuose, - perspėjau išpurtusį mulkį.

Žurnalistė dar atidžiau sužiuro į mane.

### **Žurnalistė:**

Sužinojusi, kad respublikinėje ligoninėje patiems silpniausiems ligoniams sutiko padainuoti iš stažuotės Vokietijoje sugrįžęs daug žadantis dainininkas, strimgalviais puoliau ten. Man būtinai reikėjo parašyti Rimvydo Valatkos lygio straipsnį, kad įsitvirtinčiau bent kokiame internetiniame portale ar nežymiamame laikraštėlyje ir kiekvienai slaugytojos padėjėjai nereikėtų aiškintis, jog esu *laisvai samdoma*. Tuo metu buvau pradėjusi rašyti straipsnį apie muzikus atseit remiantį fondą, kurį įkūrėjos ėmė aktyviai deklaruoti, kad remis ne tik jaunuosius talentus, bet koncertus organizuos ligoninėse, neįgaliųjų organizacijose, vaikų namuose, kalėjimuose... Tokio fondo būstinei buvo perduotas mirusio muzikos klasiko butas. Viename muzikantų susibūrimo netyčia išgirdau apie *šventą veiklą vystančią veikėją*, kuri daugeliui muzikantų kėlė alergiją. Nežinau, ar pavydo genami muzikai kalbėjo apie fondo įkūrėją, ar kalbėjo teisybę, bet bent šik tiek pasigilinti į tą veiklą buvo noras. *Laisvai samdomai* žurnalistei nusimatė geras straipsnis, kurį tikriausiai būčiau realizavusi *medijų turgelyje*.

Pirmiausia nuėjau į fondui atitekusį klasiko butą, kuris lyg ir turėjo būti fondo stacionarinė koncertų sale. Didžiajame kambaryje stovėjo pianinas ir keletas įvairios formos ir įvairių spalvų kėdžių, kas šiek tiek priminė Iljos Ilfo ir Jevgenijaus Petrovo romano „Dvylika kėdžių“ situaciją su išvogtomis kėdėmis. Visas kėdes jau buvo užėmę šių dienų senjorai, matyt, čia dažnai leidžiantys savo laisvalaikius.

Pakoncertuoti atėjo trys studentai iš konservatorijos. Dvi merginos dainavo lyg ir rusiškus romansus, o vaikinukas joms akomponavo. Nors ir negausiai publikai, bet atlikėjai stengėsi iš visų jėgų, nes jiems tai buvo dar viena pamoka kelyje į didžiąją sceną. Viskas buvo gerai, tik, kaip vėliau sužinojau, fondo ataskaitose šis koncertėlis buvo užfiksuotas kaip reikšmingas labdaros koncertas garbaus amžiaus senjorams. Beje, vieną jų man pavyko pakalbinti. Paklaustas, ar dažnai jis lankosi *klasiko bute*, jis atsakė:

- Lankausi, kol dar įsileidžia...
- Kodėl „kol dar“...
- Manau, kad greitai šis butas bus *prichvatizuotas*,

Nutariau aplankyti daugiau fondo organizuojamų koncertų, nes kilo įtarimas, kad nemažai organizacijų ir pavienių žmonių, turinčių atliekamą eurą ir remiančių „labdarą“, nelabai domisi „labdarų“ eiga.

Spauda už gausius skelbimus (jų jau buvau daug prisikarpiusi) tenkinosi minimaliu atlygiu (juk prisideda prie „labdaros“), turtingos firmos ir turtingi asmenys, skubėdami pasireklamuoti, irgi negaili pinigų. Tai kaip ir ką fondas remia? Pats save ar tikrai jaunus talentingus atlikėjus.

Kažką, be abejo, fondas turėjo remti. Pamažu išsiaiškinau, kad už fondo pinigus Vokietijoje stažuojasi daug žadanti smuikininkė. Pirmiausia pagalvojau: jeigu bent vienam talentui fondo pinigai padės pasiekti geresnių rezultatų, jau šis tas, galima pamiršti visas girdėtas šnekas. Bet kažkoks kipšas dar sugundė išsiaiškinti, kas ta Vokietijoje besistažuojanti smuikininkė? Paaikšino viena fondo kontoros darbuotoja, kažko nesutarianti su viršininke:

- Jos pusseserės dukra, tik tai tegu būna tarp mūsų, vaikeliai.

Perskaičiusi reklamoje, kad respublikinėje ligoninėje dainuos Vokietijoje besistažuojantis daug žadantis bosas, nutariau būtinai patekti į jo koncertą ir išsiaiškinti, ar jam kas nors bent kiek *pamokės* ir ar kas nors *pamoka* už stažuotes Vokietijoje?

### ***Rašytojas:***

Kambaryje, taip netikėtai pas mane atsiradusio, mėlyno sąsiuvinio atsiversti neprisiverčiau, todėl išėjau į kiemą, kuris, nors ir buvo labai vargas, nors ir priminė daugiaaukščiais namais aptvertą neaiškios paskirties aikštelę, kurioje žaidžiami suaugusių ir vaikų įvairūs, dažniausiai neįdomūs, žaidimai, vis dėlto buvo savas. Tikriausiai norėjau apgauti save, tikėdamas, kad kieme kas nors prieis prie manęs, užšnekins ir man nereikės atversti to kažkuo negeru atsiduodančio mėlyno sąsiuvinio, o jeigu niekas ir neprieis, paspoksosiu į kitus, pasikaitinsiu saulutėje.

Man reikėjo pagaliau perskaityti kas tame sąsiuvinyje parašyta. Bet vis nesuradau laiko pavartyti jo lapus.

Kieme krykštavo vaikai, pusgirtis naujasis Lietuvoje užsilikusios Petrovnos sugyventinis monotoniškai dulkino kilimą, dvi paauglės, pasikuždėdamos apie savo, be abejo, labai intymius reikalus, vedžiojo visiškai vienodus dobermanus, kurie, be abejo, buvo išvesti atlikti gamtos reikalų, dėl ko dažnai kildavo didelis triukšmas ir kas nors priversdavo paneles surinkti, ką „pametė“ jų dobermanai.

Atsisėdęs ant suolo, kurį už butelį degtinės po mano langu sukalė tas pats Petrovnos sugyventinis, mėlynąjį sąsiuvinį pasidėjau šalia ir vėl pradėjau dairytis po kiemą, nusprendęs, kad toks kiemas neįdomus tik tiems, kurie sukinėjasi panašiuose kiemuose. O tiems, kurie pro kitokias

duris (ko gero, su neišdaužytais stiklais) išeina į kitokius kiemus, čia daug kas gali būti patrauklu. Juk neretai kiemai, o gal net ir ištisi kvartalai, lemia žmonių lemtį, jų poelgius. Tai savotiški getai, kuriuose gyvenama ir elgiamasi taip, kaip leidžia to geto įstatymai. Keisčiausia, kad daugelis susitaiko su tais įstatymais, kitokių visai nepasigesdami. Kartais užtenka išgirsti kokią nors lemtingą gyvenimo istoriją ir beveik gali atspėti, kokiam Vilniaus mikrorajone žmogus gyvena. Tai galbūt žmogaus dvasia ir kiemo dvasia tapačios. Taip užtinkamas savitas dvasinis paveldas. Ir atsitinka taip, kad vienas be kito jie neįsivaizduojami.

Susigaudęs, kad per daug toli *nuklydau į lankas*, atverčiau pirmąjį sąsiuvinio lapą. Tai buvo pradėtas rašinėlis apie Kauno miesto ir pakaunės žmonių gyvenimų pokaryje. Sunkiai įskaitomu braižu autorius teigė: „*Nežinau, kaip pavadinti savo pasakojimą – tai ne autobiografija, o tikslus atpasakojimas mano tėvo ir, žinoma, mano gyvenimo, kur nieko nei pridėta, nei atimta. Šiame atpasakojime nėra pagražinimų ar prisigalvojimų, ko pilna kitose knygose, viskas sutrumpinta iki minimumo, nes rašiau labai sunkiomis sąlygomis – pataisos darbų kolonijoje*“.

Gerokai aplandytą ir smulkiu šriftu prikreivezotą storoką sąsiuvinį, pildanti vienam kaliniui duotą pažadą, perdavė simpatiška žurnalistė, o aš pažadėjau *atidžiai perskaityti*. Tada skubėjau į „Poezijos pavasario“ renginį, gautą sąsiuvinį kyštelėjau į pirmą pasitaikiusį stalčių. Įvairių grafomaniškų rašliavų gaudavau nemažai, trokštančių būti rašytojais aibės, todėl beveik buvau tikras, kad tuo ši istorija ir užsibaigs.

Bet praėjus geram pusmečiui, mane vėl susirado žurnalistė. Pradžioj net nesusigaudžiau, kas ji tokia ir ko nori iš manęs ta gražuolė. Tik kai priminė, kad ji jau yra buvusi pas mane ir yra įteikusi *rankraštį*, ėmiau kai ką prisiminti.

Kiek rausdamas pradėjau traukyti stalčius, labai bijodamas, kad tas prakeiktas sąsiuvinis nebūtų iškeliavęs į šiukšlių konteinerį, nes nuvilti atsakingai išpildančią pažadus mergaitę... ir dar žurnalistę... ir dar gražią...

Sąsiuvinis buvo ten, kur aš jį ėmečiau.

Dabar jis gulėjo ant suolo šalia manęs. Reikėjo jį atversti, bet lyg galimybė pasiteisinimui, pro atvertus langus sklido muzika. „Vėl gegužio žiedai“ maišėsi su Eltono Johno baladėmis, Džordana Butkutė nenusileido Stasiui Povilaičiui. Tą garsų kakofoniją ėmiau balsu ironizuoti naujai gimstančiomis eilėraščių eilutėmis:

*Pone Jonai, ar girdi,*

*Groja, kažkas groja...  
Velnio muzika skurdi...*

- Pone Jonai, - nepastebėjau kada prisiartino panelė Zuzana, kuri gyvena pas ištekęsiją dukterį ir kuriai patinka prie vardo pridedama *panelė*, - sakai, velnio muzika skurdi?

- Skurdoka, panele Zuzana. Aš dabar pagalvojau, kad Lukiškių kalėjimo kiemas, į kurį išveda pasivaikščioti kalinius, lygiai toks, kaip ir mūsų.

- Tai gal tu nori pasakyti, kad mes visi išvesti pasivaikščioti? – panelė Zuzana šiek tiek koketuodama prisėdo ant suolo. – Ir mano Švarcnėgeris su automatu? Matai – smėlio dėžėje...

- Matau. Taikosi į Povilą, kuris jau nuteistas mirties bausme...

- Kad tau liežuvis nudžiūtų – niekas jo nenuteisė. Ir mano Švarcnėgerio

niekas neįkalino. Jis laisvai kasdien pyškina į Povilą, o aš - irgi laisvai kasdien – turiu žiūrėti, kad jis kultūringai pyškintų. Laisvas ir laisvu verslu besiverčiantis tėvas pripirko visokiausių automatų, sunku atskirti, ar jie tikri, ar netikri – trata, kibirkštys lekia. Tai atėjo laikai, greitai vaikams atomines bombas pirks.

- Oi, panele Zuzana, kam taip žiauriai... – vis tempiau laiką, retkarčiais

žvilgčiodamas į mėlyną sąsiuvinį.

- Jei šneku, tai žinau, - panelė Zuzana irgi stengiasi, kad ilgiau turėtų pašnekovą. – Pyškina į Povilą, pyškina į mane. Guliesi į lovą ir bijai, kad neišlėktum į palubes. Buvo vieną kartą pakišęs... Driokstelėjo atsakančiai... Auga banditai...

- Priminėt banditus, panele Zuzana, - pakilnojau mėlynąjį sąsiuvinį. –

Tikrieji banditai jau romanus pradėjo rašyti, o man vis dėlto jį teks perskaityti. Štai aš tau perskaitysiu mažą ištraukėlę, o tu pasakyk, ar verta gaišti laiką skaitant:

„Vieną dieną tėvas man pasakė:

- *Gerei apsirenk, važiuosim į „Baltijos“ viešbutį.*

*Tėvo įsakymus visada vykdavau nieko neklausinėdamas.*

*Maniau, kad man nebūtina suprasti tėvą ir visus jo reikalus iki galo.*

*„Baltijos“ viešbutis Kaune buvo pastatytas visai neseniai, jis stovėjo visai šalia Kauno milicijos valdybos. O kai tėvas įvedė į vieną trečio aukšto kambarį, pirmiausia pamačiau puikiai paruoštą vaišių stalą. Mus pasitiko du vyrai: vienas labai senas, o kitas vidutinio amžiaus. Mes visi susėdome už stalo, vaišinomės... Visi vyrai buvo linksmi, garsiai juokėsi, mažai gėrė. Kalbėjo vokiškai ir aš supratau tik tiek, kad jie iš Rytų Vokietijos ir kalba kažką apie „Gintaro kambarį“.*

*Grįžtant namo, tėvo paklausiau, ko tie vokiečiai norėjo.*

*- Kada nors sužinosi, - ramiai atsakė tėvas“.*

*- Jei apie „Gintaro kambarį“ tai gali būti įdomu, - paskubėjo pakomentuoti Zuzana.*

Aš tuo metu sumečiau, kad ji visai šauni moteriškė, su ja nereikia sukinėti intelektualių šnekų, nereikia siekti ilgalaikio ryšio, persimeti žodžiu kitu, kažkiek patyli, vėl šį bei tą pakalbi, tikrai dėlto kažko trūktų, jei šiame kieme jos nebūtų.

### **Kalinys:**

Netikėtai šalia atsiradusi žurnalistė pabudino viltis, kad aš einu teisingu keliu ir pagaliau **rankraščių** pavyks perduoti rašytojui. Tikriausiai ir aš gimiau rašytoju, nes, gulėdamas ant narų, dažnai save įsivaizduodavau pasaulio garsenybių apsuptyje. Po kiekvieno teismo nugrūsdavo vis į bjauresnį tvartą, kur vis sunkiau buvo galima patikėti, kad iš tos smarvės į laisvę išeisiu padoriu žmogumi. Aprašyti tą gyvenimą, kokį man lėmė likimas (ir, žinoma, lems) reikėtų kito romano. Tektų atsakyti į klausimus, kodėl vos tik užvėrus kalėjimo vartus, netrukus jie vėl man atsiverdavo? Kodėl kuo labiau bodėjausi įvairiais dvokais dvokiančiomis ir nevėdinamomis kameromis, vis greičiau ir vis ilgesniam laikui į jas sugrįždavau? Kodėl troškau laisvės ir vis labiau jos nekenčiau?

Nė kiek neabejoju, kad gimiau ne žmogumi, o pabaisa. Ir gimiau, žinoma, visai be reikalo – niekam nereikalingas, niekur nereikalingas. Vieną kartą pagalvojau, kad turėtų būti kitoks gyvenimas. O koks? O kur jis? Kartą, kai į kamerą atėjo kunigas (berods per Velykas), aš jo ir paklausiau, kur galėtų būti kitoks gyvenimas. Nė kiek neabejojau, kad atsakys: „Danguje, sūneli“, bet jis atidžiai pažiūrėjo man į akis ir atsidusdamas tarė: „Tavyje, brolau, tavyje“. Pradžioje pamaniau, kad kažką turėjo paveblenti, bet vėliau vis dažniau ir dažniau prisimindavau tuos tris žodžius: „Tavyje, brolau, tavyje“.

Manyje? Kažkokia nesąmonė. Manyje, **brolau**, gyvena banditas. Ir žinojau, kad jis, puikiausiai įsitaisęs čia, visą laiką gyvens. Bet vieną nemigos naktį, kai šalia vienas ožys dulkino naują, o toliau *chebrytė* knarkė ir perdė, ėmiau ir pagalvojau: o jeigu aš būčiau rašytojas, rašyčiau knygą apie visai kitokį gyvenimą ir pats gyvenčiau tą kitokį gyvenimą? Staiga sumečiau: jeigu taip pagalvojau, tikriausiai, aš ir gimiau ne banditu, o rašytoju, tik bijodamas to pabaisos, slėpiausi už jo? Manęs visi bijo, ko gero, ir aš pats savęs bijau. Kartą, galvodamas apie savo vaikystę, suvokiau, jau tada paknopstomis skuodžiau nuo savo laimės, lėkiau į kažkokį nuolatinį nusivylimą, kol visi paliovė mane mėgę, o aš palioviau mėgti juos. Tai kas gi man atsitiko?

Per savo gyvenimėlį buvau gal kokį porą knygelių perskaitęs. Kaip vėliau išsiaiškinau, viena iš jų buvo mano tolimo giminaičio Jono Mačiuko. Tikriausiai jose ir buvau užtikęs žodžius, kad labai daug gerų dalykų prasideda nuo svajonės. Kalėjime laiko svajonėms pakanka. Na ir pradėjau *pliekti svajones*: kaip kortomis išlošiu milijoną, kaip su tuo milijonu kišenėje, prisiviliojęs seksualią gražuolę (panašią į Mia), išvažiuoju kur nors į padorų kurortėlį ir ten, minkštuose pataluose, nuo vakaro iki ryto aš ją dulkinu, dulkinu, dulkinu...

Šioje vietoje, be jokių knygelių pagalbos, susigaudžiau, kad vis dėlto *svajonės* turėtų būti gražios. Įeiti į kitą gyvenimą reikėtų švaresniam. Dvasiniame gyvenime ir siela turėtų būti nuprausta. O ką aš veiksiu tame dvasiniame gyvenime, jeigu nedulkinsiu artistų iš žurnalų?

Vieno *paleidimo* metu Dauboje sutikęs kažkieno dukrelę, pasivedžiau į katakombas ir skaniai išdulkinau, o paskui pabandžiau dar keletą dienų su ja pavaikšioti po Aleksotą, pasiklausti jos istorijų, o vakare vėl grįždavome į tas pačias katakombas. Tokia *lyrika*, žinoma, greitai atsibodo, panelę nuo savęs *atstūmiau* šiek tiek per stipriai, ji nuo katakombų nuriedėjo iki Daubos dugno ir vos neprigėrė Marvoje, o man už tai teko vėl atsigulti ant narų.

Štai tada it pabūkle šovė mintis, kad, be abejo, ir dvasinis gyvenimas reikalingas, o tikras dvasinis gyvenimas gali būti rašant knygą. Daug kartų per teliką buvau girdėjęs, kokie dvasingi tie palieję rašytojai. Beje, atrodo, vieną centrinėje miesto aikštėje vidury nakties buvau uždaužęs. Jis girtas gulėjo ant suolelio, kurį nakvynei dienos metu buvau aš išsirinkęs. Tas jam ir kainavo gyvybę. Mentai gerokai pergyveno, kad nesuranda **žudiko**. O nesurado todėl, kad neieškojo kalėjime, kur aš jau

sėdėjau už panelės grubų atstūmimą, kuriai ridenantis akmenuotu Daubos kraštu sulūžo keli šonkauliai.

Nutariau niekam neprasitarti, kad aš esu gimęs rašytoju, tik reikėjo įsigyti tušinuką ir sąsiuvinį. Kalėjime galima viską įsigyti, tik paskui reikia mokėti slėpti, kad sumautam prižiūrėtoji nepapultų į rankas. Kai galima į mėnesį parašyti tik vieną laišką ant iš kalėjimo raštinės atnešto lapo, romanų neprirašysi. Mano patirtis ir karštas būdas teikė vilties, kad žygis į naują gyvenimą bus sėkmingas. Tiek kamerų smirdžiai, tiek ir prižiūrėtojai žinojo, kuo gali baigtis konfliktas su manimi. O sąsiuvinio ir tušinuko atėmimas man būtų prilygęs širdies išplėsimui (gal ir per garsiai pasvajota), todėl galėjau susirasti ir tylesnį kampelį, ir...

Ko dar reikėjo rašytojui, nelabai susigaudžiau. Geriausia išeitis būtų buvusi susitikti tikrą *plunksnos brolių*, kad ir tą tolimą giminaitį Joną Mačiuką, ir iš jo išspausti kuo daugiau paslapčių. Pasigailėjau, kad tada miesto aikštėje vidury nakties ne per geriausiai pasielgiau su mano suolelį užėmusiu, juk galėjom pasišnekėti kaip *kolegos*. Be reikalo pasikarščiau. Gaila, kad tada nežinojau, jog jis rašytojas. Naktis būtų prasmingai praleista.

Mąstant apie kitą gyvenimą ir rašytojo karjerą, prisiminiau vieną pokalbį eilinio sugrįžimo pas tetą metu. Ji, vos įsileidusi mane pro duris, išrėžė tokį pamokslą: „Tavo pusbrolis, nevaldydamas kojų, neseniai buvo apdovanotas ordinu, o tu...“ „Toliau viską žinau, - nutildžiau tetą, - o už ką jam tą ordiną prisegė?“ „Už gerus darbus, - apsiašarojo teta, turbūt todėl, kad vėl teks pakęsti mane, - jis – rašytojas, visokias knygas rašo“. „Kokias – visokias?“ „Visokias, ir tiek“, - taikliai paaiškino teta.

Taip ir susiformavo mintis, kad ir aš esu rašytojas ir rašysiu *visokias* knygas. Po tetos moralų vėl labai greitai atsidūriau kameroje ir gana ilgam laikui. O tam laikui slenkant, žinoma, susikombinavau tušinuką ir storą mėlyną sąsiuvinį.

Prasidėjo žygis į kitokią gyvenimą. Pirmiausia niekaip nenuraukiau, kaip rašytojai sugalvoja apie ką rašyti. Aš irgi ilgai nesugalvojau, net buvau pamanęs, kad ne man šitas užsiėmimas, bet atsitraukti nesinorėjo. Prisiminiau, kaip vieną kartą buvau nutaręs patyrinėti vaikystės pakampes. Be to, gerai žinojau tėvužio gyvenimą. Visa tai suvertus į vieną krūvą, būtų nieko sau skaitalas. Ir tėvužio gyvenime, ir mano kalėjimuose buvo tokių atsitikimų, kad ne vienas iš smalsumo prileistų kelnes.

Rašymas kalėjime, kai mėnesio laikotarpyje leidžiama parašyti tik vieno lapo laišką, reikalauja daug išmoningumo. Ir vis dėlto per metus laiko

pripyškinau pilną sąsiuvinį, kol eilinį kartą suabejojau: ar ko nors vertas tas mano rašymas? O tuo pačiu metu mūsų kameroje pasirodė būrys prižiūrėtojų, ieškančių *mobiliakų*, narkotikų ir kitokių mums draudžiamų daiktų. Nors visko turėjome, bet užtiko tik mano tušinuką ir visų akyse jį perlaužė pusiau.

To jau buvo per daug. Įsiutęs čiupau nuo spintelės šakutę, ją perlaužiau pusiau ir, visų nuostabai, prarijau. Spektaklis ilgai neužtruko, buvau surištas ir nutemptas į kalėjimo ligoninę, kur pagiriotas chirurgas, jau išvytas iš visų padorių ligoninių, ėmėsi darbo.

### **Žurnalistė:**

Palatoje pradėjome šnekėti apie knygas. Ar teisybė, kad daktarai neužaina į ligoninės biblioteką ir neskaito knygų, kaip kažkuris pareiškė auditorijoje? Ar skaitantis knygas daktaras yra geresnis specialistas už neskaitantį? Supratau, kad aš visai apie ką kitką norėjau pakalbinti jaunuolį kruvinu pilvu. Mačiau, kad ir jis atidžiai seka kiekvieną konvojininko judesį ir laukia progos kažko paklausti manęs. Netrukus įsidrąsino ir paklausė:

- Ar tamsta žurnalistė pažįstate rašytoją Mačiuką?
- Asmeniškai nepažįstu, bet, be abejo, žinau tokį, - atsakiau.

Ir pridėjau: - net esu buvusi jo literatūriniame vakare. Kodėl klausiat?

- Yra tokių žinių, kad jis mano giminaitis.
- Šit kaip.
- Būtų įdomu su juo pasišnekėti, - dėstė jaunuolis.
- Išeisit ir pasišnekėsit.
- Neišeisiu, aš iki gyvos galvos. Man net pasimatymai negalimi.
- Prisidirbai.

- Taigi. O gal jūs ką nors papasakotumėt apie rašymą. Kaip surandat reikiamą temą, reikiamą žodį?

- Šį bei tą galbūt galėčiau papasakoti. Žinau, kad kiekvienas daiktas turi jį apibūdinantį žodį. Kūryboje žodis yra labai svarbus dalykas, jis dažnai nepaklūsta tavo valdžiai, tavo nuobodybei, begaliniam gėrėjimuisi savimi, nemėgdžioja tavo ribotumo, - nuoširdžiai stengiausi papasakoti ką nors vertingo.

Tuo metu konvojininkas užrakino duris iš vidaus ir, pradėjęs balkoną, užsirūkė. Atidžiai sekęs kiekvieną nekenčiamo palydovo judesį ir nusprendęs, kad jis dairosi po kiemą, kalinys greitai iš po čiužinio ištraukė storą sąsiuvinį ir neatsiklausęs įkišo į mano rankinę.

- Parodykit Mačiukui, įdomu, ką jis pasakytų...

- Žinoma, jis kur kas daugiau galėtų papasakoti ir apie žodį, ir apie stilių, kurį formuoja tas žodis...

Sargybinis nervingai rūkė, vis žvilgčiojo į mane ir į kalinį... Intuityviai jčiau kažkokius jo negerus kėslus, juolab, kad pastebėjau, jog užrakintose duryse nėra rakto.

Staiga sargybinis kažkam ryžosi: uždaręs balkono duris ir patikrinęs, ar stipriai jos uždarytos, patapšnojo per kišenę, tikriausiai tikrindamas, ar ten yra palatos durų raktas, pasuko link mūsų. Jis jau buvo pastebėjęs, kad kalinys kažką man perdavė ir kad aš tą daiktą įsidėjau į rankinuką, ir tarsi norėdamas atimti sąsiuvinį, čiupo mane į glėbį, užvertė ant lovos ir sugrūdo ranką po suknete, nedelsdamas ėmė žemyn tempti kelnaites.

- Kas čia per cirkai? – nesuprato kalinys.

- Palaikyk praskėstas kojas, o paskui ir tau teks, - sušniokštė konvojininkas.

- Och tu buliau! - visai netikėtai ir man, ir *buliui*, kuris buvo tikras kad kalinys tikrai neatsisakys sekso, sušuko vyriškis, - neliesk ŽURNALISTĖS.

Supratęs, kad planas neišdegs, švokšdamas *bulius* greit susigaudė, kuo jam gali baigtis gyvuliškų aistrų protrūkis, paleido vis dar žado netekusią mane, ir gana naiviai pradėjo aiškinti, girdi, pabandęs patikrinti recidyvisto reakciją... Ir užbaigė:

- O dabar patikrinsime, ką jis įdavė gerbiamai ŽURNALISTEI.

Tuo metu aš vis dar buvau tarsi ištikta stabo, net nespėjau susigaudyti, kas vyksta, supratau tik tiek, kad kaliniui labai svarbus tas sąsiuvinis ir jis jokių būdu nenorėjo jo atiduoti.

Didelių grumtynių ir nebuvo, tiesiog išlavintu judesiu kalinys iš kažkur ištraukė (tikriausiai) skalpelį ir konvojininkui perrėžė gerklę. Čiurkšlėmis pasipylė kraujas, tiško ant baltos ligoninės lovos, ant mano suknelės. Kalinys, ištraukęs raktą iš kraujais springstančio konvojininko kišenės, puolė prie durų, atsirakino jas ir spruko, kiek kojos neša. Išgirdau balsą koridoriuje: „Nieko neišleiskite iš palatos“, ir netekau sąmonės.

### ***Rašytojas:***

Apie įvykį Respublikinėje ligoninėje daug rašė spauda. Vienos dienos bėgyje du lavonai – tikrai per daug. Įvairios komisijos, prokuratūra, Kalėjimų departamento atstovai ir dar kitokie tyrėjai sekundžių ir

centimetrų tikslumu bandė atkurti tos dienos įvykius ir surasti kuo daugiau kaltų. Senukas, prieš koncertą numiręs auditorijoje, greitai buvo pamirštas. Tik Sveikatos apsaugos ministerijos sudaryta komisija ir jaunas prokuroras vis dar vaikščiojo po ligoninę. O papjautas kalėjimo prižiūrėtojas kėlė daug klausimų tyrėjams: kodėl į palatą įleido žurnalistę? Kodėl kalinys buvo nuvežtas į tą, ne į kitą ligoninę? Iš kur (ir kokiam tikslui) kalinys gavo (ar nušvilpė) skalpelį?

Eiliniams laikraščių skaitytojams ir šitos temos greitai atsibodo: mūsųose visur betvarkės pilna, recidyvistui nukniaukti skalpelį ir perrėžti gerklę – vieni juokai, o ir prižiūrėtojai nesilaikyti instrukcijų – irgi ne naujiena. Bet štai žurnalistės dalyvavimas tuose įvykiuose – daugiau negu sensacija. Tuo labiau, kad kalinys dingo kaip į vandenį.

Beje, tas *bulius* man atrodė gana nevykęs. Nors ir palata nuošali, nors ir jos durys užrakintos, nors ir žurnalistė seksuali ir graži, bet pulti ją prievartauti vidury dienos ir dar kalinio akivaizdoje – tiesiog nesuvokiamas dalykas. Ko jis tikėjosi toliau? Kad ir kalinys pakartos tą nesąmonę. Žinoma, kalėjimas – visais atžvilgiais neigiama gyvenimo mokykla, nieko naudinga, reikalinga niekas iš ten neišsineš: nei kalinys, nei jo viršininkas, nei jo apsaugininkai... Tiesa, ir ne kalėjimo *auklėtiniai* panašų atvejį yra *pademonstravę*: greitoji, vežusi gražią pagėrusią panelę, sustojo pakelyje, gydytojas pirmas, o po jo vairuotojas išprievartavo ligonę.

Šiuo atveju viskas aišku: konvojininkas, persigėręs kalėjimų dvasia nesusivaldė, o paskui, supratęs kuo visa tai kvepia, tikriausiai būtų pašalinęs žurnalistę ir visas kaltes suvertęs kaliniui. O gal ir tą būtų pribaižęs.

Pagaliau – ne mūsų reikalas – kaip sakydavo vienas mano kolega.

Prireikė pusmečio, kol paaiškėjo, kad žurnalistę į tų įvykių sukūrį įtraukė tik jos smalsumas ir, žinoma, atsitiktinumas. Ilgai buvo labai sunku patikėti, kad ji atsitiktinai auditorijoje atsisėdo prie nuožmaus nusikaltėlio, jam nebūdama nei giminaitė, nei mylimoji ar meilužė, nors dabar ne viena taikosi ištekti už kalinių ir net televizijose afišuojasi. Ir dar sunkiau įsitikinti, kad ji, neturėdama jokių tikslų, įsigavo į palatą, kurioje po operacijos buvo gydomas banditas.

Vargšė mergaitė buvo tardoma, vežiojama į įvairias akistatas, po kelis kartus turėjo kartoti savo parodymus, aiškintis, aiškintis, aiškintis... Ypač įsakmiai reikalavo, kad ji pasakytų, kur slapstosi pasprukęs žmogžudys?

Gal tos kančios būtų ir greičiau pasibaigusios, bet ji savo rankinėje turėjo neploną sąsiuvinį, kurį palatoje jai įkišo kalinys. Ją kratę tyrėjai, po dešimt kartų iščiupinėję kiekvieną daiktėlį, į sąsiuvinį dėmesio nekreipė: kokia būtų žurnalistė be sąsiuvinio, atėjusi pratęsti straipsnio apie muzikų rėmimo fondą. Būtų atidavusi tą sąsiuvinį, tikriausiai jau po savaitės būtų baigusi nemalonių vaikščiojimus po prokuratūras. Bet žurnalistė buvo ištikima garbės kodeksui. Pamačiusi su koku įniršiu kalinys puolė ginti sąsiuvinį, kurį labai norėjo parodyti rašytojui Mačiukui (tai yra man), kad jis perskaitytų nenusakomose sąlygose rašomą kūrinį ir pasakytų savo nuomonę, greitai suprato to sąsiuvinio reikšmę jo savininkui. Gal ji pilnai ir nesuvokė, kad tas nučiupinėtas sąsiuvinis jau yra arba bent gali būti takeliu į naują gyvenimą žmogui, kuris esamą gyvenimą palaidojo kalėjimo kamerose, kuris, ko gero, visiškai nesusigauja, kad mes gyvename milžiniškame romane, kad rašytojui vis mažiau būtina išrasti grožinį, pramanytą savo romano turinį. Mus supa fikcijos. Rašytojo užduotis – išrasti realybę.

Žurnalistės principas buvo labai paprastas: jei pažadėjai ką nors padaryti, tai ir padaryk, netaikydama jokių nuolaidų sau. Ji net nepagalvojo apie tai, kad rankraščio autoriaus gal jau nėra, kad ne tik buvęs jo gyvenimas palaidotas kalėjimo kamerose, bet ir jis pats guli kalėjimo kapinėse. Vadinasi, niekam nereikalingos rašytojo pastabos, bet duotą pažadą (ir dar aptaškytą krauju) reikia išpildyti. Tikrai šauni panelė, nesprendžianti apie kalinio kūrybines galias.

Visą kančių pusmetį ji nepamiršo sąsiuvinio, kurį kažkodėl laikė *paslapčių skrynelėje*, bijodama ją praverti, tarsi iš jos išlįstų koks džinas ir pakartotų neapsakomai šurpius anos dienos įvykius. Dar ir praėjus pusmečiui, ir pasibaigus tardymų maratonui, kurį laiką ji negalėjo praverti skrynelės. Bet joje giliai įaugęs padarumo ir garbės kodeksas, privertė skrynelę atverti, skubiai vėl ją uždaryti ir telefonų knygelėje ieškoti rašytojo Mačiuko (tai yra mano) pavardės.

### **Daubaras:**

Savo tikrąją pavardę aš jau buvau beveik pamiršęs: kalėjime nei man, nei kitiems jos nereikėjo. Beje, vieną kartą, kai pašnekėti mėgėjas kalėjimo praporščikas Ragelis (kvaila pavardė, bet žmogus geras) kažkur apie 1980 metus nei iš šio, nei iš to ėmė pasakoti, kaip jis, prasidėjęs karui išliko gyvas tik todėl, kad lauko tualete spėjo įsmukti į šūdų tyrę tiek, kad tik nosies galiukas kyšojo virš viso to *kvepiančio rožyno*, o visus kitus rusų

enkavadistai pyškino kameroze, kalėjimo kieme, vienas ant kito virto ir kaliniai, ir prižiūrėtojai, kol neliko nė gyvos dvasios...

- Liko, - pertraukiau pasakojimą. – Liko Daubaras.
- Sakai – Daubaras, - Ragelis ėmė kažką įtemptai galvoti, – Gal ir

liko. Pamiršau, kad pradžioj buvo atrinkti šiek tiek mokantis rusiškai mekenti... Jis galėjo būti tarp jų.

- Taip ir buvo, - nutariau pajvairinti pokalbį. – Girtas tėvas mėgo tą epizodą pasakoti. Kai jį vedė kalėjimo koridoriais į kiemą, kuriame stovėjo kariškos mašinos, jis matė siaubingus vaizdus – krūvas kalinių lavonų.

- Pala, pala, - įsiterpė Čirva, - tai kalinius šaudė ne vokiečiai, o savi?

- Brangusis, - Ragelis surado net tokį žodį, nes jautėsi sakęs svarbią tiesą: - jūs niekada niekam nebuvote, nesate ir nebūsate savi. Jūs – re-ci-dy-vis-tai.

- Nepersistenk, - šiek tiek įsižeidė Čirva, - nes gali vėl pabūti toje duobėje.

- Dabar prisiminiau, - Ragelis pro šalį praleido Čirvos grasinimą, - iš rusiškai bent kiek mokančių buvo formuojama mirtininkų divizija, nes jie turėjo į ataką eiti pirmieji...

- Tikrai taip, - patvirtinau Ragelio žodžius. – Tėvas pasakojo, kad jo rusiškai paklausė, ar jis sutinka kariauti TSRS pusėje. Mačius lavonų krūvas galėjo būti tik vienas atsakymas: „Tak, točno“.

- Tai kur Daubas savo galvelę padėjo už Josifą? – visai be ironijos paklausė Ragelis.

- Įsivaizduokit – nepadėjo. Tokius *pirmūnus* beveik visus išpyškino arba vokiečiai, kai juos ginė į ataką, arba enkavadistai, kai jie bandė sprukti atgal. Tiesiog savo malonumui ir vieni, ir kiti tratino kaip kurapkas. O mano papunčikas, praėjus šešeriems metams po tų pasišaudymų, grįžo į Daubą, kur ant Marvos upelio kranto stovėjo mūsų medinis namas. Įsivaizduokit – išdidžiai parvažiavo visiškai nauju vokišku BMW motociklu, pilną priekabą prisikrovęs atsarginių dalių, o ant užpakalinės sėdynės pasisodinęs *kovų draugą* – ukrainietį Tiuchtą.

- Atsarginės dalys – suprantu, bet – ukrainietis... – mano pasakojimu susidomėjo ir Proškė. – Ir kas tai per Dauba?

- Vyrai, jūs čia dar daug metų draugausite, išsipasakosite viską, net apie tėvo pautus, - Ragelis ryžtingai atsistojo, - o aš, fiksuokime, patikrinimą baigiau...

- Dar geriau būtų, kad ir kojas pakratytum, - išėjus Rageliui nesusilaikė Čirva.

- O man įdomu, kodėl tavo tėvas iš Vokietijos su kažkokiu Tiuchta grįžo po šešerių metų, jeigu gerai žinome, kad antrasis pasaulinis karas tęsėsi penkis metus, - susidomėjo Proškė. – Tikriausiai tu mus laikai kvaileliais ir, kaip visada, rieti išgalvotas istorijas.

- Jeigu pasakysiu, kad pokario metais Kaune buvo du išskirtiniai Daubarai, kurie užėmė aukštas karines pareigas, dar labiau nepatikėsit, - prasitariau.

- Na, na... – vis labiau smalsavo Proškė.

- Mano tėvas buvo *padarytas* Kauno karinio stalo viršininku, o mano dėdė – Kauno milicijos valdybos viršininko pavaduotoju.

- Šiek tiek įdomu, kad abu pusbroliai Daubarai kariauti buvo paimti iš kalėjimo, o sugrįžę *padaryti* viršininkais, - susidomėjo ir Čirva. - Kokie burtininkai tai *padarė*?

- Vyručiai, jokie istorikai ar rašytojai nebandė išsiaiškinti, kiek ir kaip lietuvių, mažai kam žinomomis aplinkybėmis, darė karjeras, nežinia už ką buvo apdovanoti BMW motociklais, į jų priekabas prisikrovė gerų ir reikalingų daiktų, - parodžiau savo išmintį.

### **Žurnalistė:**

Smalsumas nugalėjo: prieš atiduodama sąsiuvinį rašytojui, pati ėmiau skaitinėti Daubarą tekstą ir šiek tiek *užsikabinau* už jo. Ne už teisingai *surikiuotų* žodžių ar *skambančių* sakinių, bet už kažką man primenančios tikrovės. O kai radau nubraižytą kažką panašaus į žemėlapi, kuriame, be abejo, buvo pažymėtos Daubarui brangios vietos, kažkodėl patraukė nuvažiuoti į Aleksotą ir pasivaikščioti apie Marvelę, palaipioti Marvos skardžiais, juolab, kad vis dar ramybės nedavė mintis, kur dingo galbūt tikrai būsimas rašytojas. Visuomenė jį jau buvo primiršusi, tikriausiai palaidojusi, o mano mintyse jis vis dar buvo gyvas. O kodėl – nesivarginau sukti galvos.

Kai jau buvau susikrovusi kuprinę, staiga atsikvošėjau: ką aš darau? Kam man viso šito reikia? Juk jis recidyvistas ir jeigu išliko gyvas, jei negangrenavo jo žarnos, gali jį ten ir sutikti. O kokiame nors Dievo užmirštoje Dauboje sutikti tokį neprognozuojamą žmogų visaip gali baigtis.

Bet jis palatoje puolė ginti mane, negalvodamas apie jokia pasekmes?

Nutariau išpildyti prašymą: perduoti sąsiuvinį rašytojui. Bet išgirdusi, kad jis kažkokioje sanatorijoje, dar kartą atverčiau sąsiuvinį: *„Kairiajame Marvos upelio krante, keturiuose namuose, nuo neatmenamų laikų gyveno Daubarų giminė. Nei mano tėvas, nei jo senutė motina nežinojo, kas ir kada pastatė mūsų namą, kuris stovėjo netoli upelio.*

*Arčiausiai mūsų namo gyveno tėvo teta Daubarienė. Metais anksčiau negu mano tėvas, pas ją iš karo sugrįžo du sūnūs: karinė tų laikų valdžia vieną iš jų paskyrė Kauno milicijos valdybos viršininko pavaduotoju, davė butą prestižinėje vietoje ir netgi pripiršo ne vietinę rusaitę, o kitą paskyrė brolio vairuotoju...*

*Daubarų gyveno ne tik Dauboje, bet ir Yliškėse, ir Kirkiliškėse. Vienokia ar kitokia proga susirinkę būrin jie net smagiai pajuokaudavo, kad nežino, kurie čia bendrapavardžiai, o kurie jau artimi giminės. O kažkuris nusprendė, kad jų pavardė atsirado seniai, kai kažkur kažkas apie kažką pasakė, kad jis daubą ras. Iš to „daubą ras“ ir atsirado Daubaras.“*

Tikriausiai esu ne smalsi, o beprotė, nes vieną rytą, tarsi kažkieno pašaukta, sėdau į savo *fiatuką* ir pasukau link Kauno, o Kaune – link Aleksoto. Susiradau ir Daubą, ir gilioje, kažin ar man pasiekiamoje dauboje, sąsiuvinyje minimas trobeles. Leistis žemyn bijojau, nes kažkodėl man atrodė, kad Daubaras kaip tik ten slapstosi. Pasukau link Noreikiškių, ir visai nevykusiai, pasukusi iš kelio, beviltiškai užklimpau. Kaip vėliau išsiaiškinau, kad atsiradau netoli pirmojo forto katakombų, kur irgi gyveno patys, patys, patys... Gyveno nieko nedirbdami – vogė iš mėsos kombinato, iš stiklo fabriko, iš aerouosto, iš visur, kur tik buvo galima ką nors pavogti. Katakombų užkaboriuose varė *katakombinę* degtinę, kurią puikiausiai žinojo pusė Aleksoto girtuoklių.

Vieta buvo siaubingesnė už Daubą, bet, deja, tai sužinojau per vėlai. Todėl, atsisėdus ant akmenų, teko smalsuolių būriui pasakoti, kas aš esu ir ko čia atvažiavau. Kai paminėjau Daubarą, paaiškėjo, kad ir šalia manęs yra Daubarų, o to, kuris ten Vilniuje išgarsėjo, jau ne kartą čia ieškojo, apie jį klausinėjo, bet ką apie jį galima papasakoti, kai jis nuolatos sėdi kalėjimuose. Taip, žinia, jie girdėję, kad jis kažką papjovė, bet argi jam sunku papjauti, juk ne vieną jau pasiuntė į kapus...

- Tokiu ženklu pažymėtas jis ir gimė, - prašvepleno arčiausiai buvusi susiraukšlėjusi bedantė senutė. – Ir mane vos į kapus nenuvarė.

- Tai gal galit apie jį papasakoti daugiau, - tas pats velnias, kuris išviliojo į šią kelionę, ėmė tampyti mane už liežuvio.

- O kam tau to reikia?

- Gal todėl, kad jis mane yra išgelbėjęs iš didelės nelaimės...

- Štai kaip, - pagyvėjo senutė, nes kiti jau buvo pradėję skirstytis, - jeigu taip, galiu ir papasakoti. Ir cigaretėm neprašysiu. Kiti kol visko neiščiulpia, iš katakombų neišleidžia. Žinok, panele, aš kažkada su juo buvau... na, šiek tiek buvau... ir vos gyva likau... Be reikalo tuo banditu domiesi, oi be reikalo... O, žinok, aš nesu tokia sena, kaip atrodo... Beje, jei aš susimaišysiu laike ar šiaip ką nors sumakliavosiu, tai tu man atleisk... Ach, ką čia ir šnekėt, pati supranti, matau, kad nedurna esi.

- Tikiuosi.

- Tai va... Reikėtų pradėti nuo Antosėlės. Ir prieš karą, ir per karą, ir po karo daug kas neturėjo kur prisiglausti, o katakombose vietos yra, nors čia gyvenam lyg pirmą kartą žmonės – olose...

- Taigi apsigyveno Antosėlė...

- Apsigyveno. Buvo jauna, nors jos metais turbūt niekas nesidomėjo. Ir graži buvo, nors jos grožio niekam nereikėjo. Tikriausiai jai buvo ir liūdna, ir linksma, bet kam tokie dalykai rūpi. Visiems ji buvo tik Antosėlė – ir kareiviams, ir lakūnams, ir Aleksoto latrams. Pageriančių niekada čia netrūko, o pagėrusiems žinai ko reikia... Tai ir traukdavo ieškoti Antosėlės. Buvo tokia nuomonė, kad Antosėlės guolyje suspėjo pabuvoti vos ne visi artimi ir tolimi vyriškos giminės aplinkiniai, turintys keturiolika ir daugiau metų. Anksčiau aš buvau susimetusi su tokiu Feliksu, kuris jau stūmė septintą dešimtmetį, net jis gyrėsi, kad jam su Antose *išėjo*. Ne visiems duota žinoti, iš kur pas ją atsirado tas nepasotinamas geismas visus pamylėti. Kai kas pasakojo, kad šitas pasiutimas prasidėjo po to, kai dvylikametę Antosiukę į savo lovą įsitraukė girtas patėvis. Pati Antosė pasakoja, kad tada jis gerokai prilupo motiną, jas abi nuogai išrengė, spaudinėjo Antosiukės obuoliukus, o paskui visu svoriu užgriuvo... Pasakojo: viena ranka smaugdamas motiną, kita ranka įtaikė savo kuolą į pačią jautriausią Antosiukės vietą. Pasakojo: jos abi su motina klykė visu balsu. Gal už tai patėvis, baigęs savo juodą darbą ir atgavęs kvapą, dar energingiau ėmė spardyti motiną. O Antosiukę vien tik glostė... Pasakojo, kad visa tai patėviui labai patiko. Ir kai tik prisisrėbdavo, imdavo lupti motiną, liepdavo joms nusirengti, guldavosi tarp jų... Ir taip tęsėsi iki tol, kol vieną kartą, kai jis net su Antosiuke patyrė fiasko, pagavo motiną už plaukų, jos galvą įgrūdo Antosiukei į tarpukojį ir liepė ten laižyti... Po to

motina pasikorė, o patėvis už nepilnametės prievartavimą buvo įtaisytas į kalėjimą, o karo metu dingo, kaip ir daugelis gerų bei blogų.

- Tai Daubaras – Antosės sūnus?

- Antosė liko viena, - tarsi negirdėjo mano klausimų ir pasakojo toliau, - gyveno, kaip išmanė. O išmanė jau nemažai. Vyrams patiko tai, ką ji išmanė. Ir tai tęsėsi iki tol, kol ji ėmė pastebimai storėti. Kiek prisimenu, tai jau buvo po karo.

- Viskas labai įdomu, - nutraukiau klausytojos pasiilgusią pašnekovę. – Ačiū jums, diena eina vakarop, o man dar reikia susirasti vyriokų, kurie padėtų iš purvyno ištraukti mašiną.

- Abejoju, ar tu ją rasi, - abejingai burbtelejo senutė.

Deja, ji buvo teisi -*fiatuko* nebuvo.

Dieve mano, mintyse aimanavau, skambindama policijai, koks velnias mane kiša į tą Antano-Antaniuko gyvenimą. Gimiau kvaila, o mirsiu dar kvailesnė, keikiau save, rašydama visokius prašymus policijos skyriuje. O kai budintis perskaitė mano pareigas ir mano pavardę, atsitiko kažkas nepaaiškinamo: liepė man sėdėti, o pats išlėkęs kažkam ilgai skambino. Girdėjau tik kai kurias šnekos nuotrupas:...“ta pati...kur kartu su Daubaru... na kur palatoj kartu buvo...jos pasirodymas čia... klausau, viršininke...”

- Ar turit kur Kaune pernaktuoti? – budintis sugrįžo iki ausų išsišiepęs.

- Kodėl aš turėčiau nakvoti Kaune? – ir nustebau, ir užpykau.

- Jei nenakvosit Kaune, rytoj iš ryto tektų vėl atvažiuoti. Ir dėl savo mašinos, ir dar dėl kai ko.

- O kodėl jūs taip kvilai šypsotės? – negalėjau sulaikyti pykčio ir bent taip jam *krimestelėti*.

- Prisiminiau anekdotą: „Piliečiui pavogė mašiną. Tyrėjui jis ir sako: ak, kaip norėčiau susitikti su tuo vagišiumi“. „O kam jis tau reikalingas?“ „Paklausčiau, kaip jam pavyko užvesti tą mano laužą“. Juokinga?

- Nė kiek, - vis labiau pykau. – Matau, kad jūs ne vagis gaudote, o susėdę vienas kitam anekdotus riečiat.

- Būna ir taip, - budintis toliau šypsojusi. – O jūs nenorėtumėt sužinoti, kaip jie iš tų purvynų išvilko jūsų mašinėlę.

Nutylėjau. Kaune pernaktvojau pas savo kurso draugę, kažkaip įsitrynusia į „Kauno dieną“. Visą kitą dieną kažkokiam storuliui vėl viską turėjau pasakoti apie susidūrimus su Antanu Daubaru: ar ne susitikti

atvažiavau, ar kartais jis nesislapsto pirmame forte, katakombose ar Dauboje?

- Vadinasi, jis dar gyvas? – tik tiek tepaklausiau, o papasakoti nieko negalėjau, tik be galo pykau ant savęs ir ant viso pasaulio.

Turbūt būčiau laimingiausia buvusi, jai tuo viskas būtų užsibaigę, jei jau po kelių dienų būčiau pamiršusi Daubarą pavarde. Bet parvažiavusi autobusu, pašto dėžutėje radau gerokai apglamžytą „Lidl“ parduotuvės reklamos lapą, kur parašėte buvo iškreivezota: „*Kodėl delsi įvykdyti pažadą?*“

Tame sakinyje buvo kažkas grėsminga.

### ***Rašytojas:***

Kai antrą kartą pasirodė žurnalistė, mane nustebino jos persigandusios akys. Net nepasisveikinus, ji kyštelėjo raštelį. Kai aš jį skaičiau nelabai suprasdamas jo reikšmės, ji gaudžiu balsu tarė:

- Juk aš jau senokai jums atidaviau jo sąsiuvinį.
- Bet apie skubą, berods, nieko nesakėte, - bandžiau pajuokauti.
- Gal ir nesakiau, bet, matote, man grasina...
- Nematau.
- O aš tiesiog jaučiu, kad tuose keturiuose žodžiuose

paslėptas grasinimas. Jeigu jūs būtumėt matęs jo kraujais permirkusį subintuotą pilvą, jo panteros šuolį iki sargybinio kaklo, kad šis neieškotų sąsiuvinio, jei žinotumėt, kad jis recidyvistas ir žmogžudys. Įsivaizduokite didelę Marvos upelio daubą, kur nuo neatmetamų laikų stovi dešimt trobelių – penkios vienoje upelio pusėje, penkios – kitoje, tų trobelių gyventojai nuo viso pasaulio atskirti stačių skardžių, tarsi būtų sumesti į didelį kubilą. Ir taip per amžių amžius. Ten, toje atskiroje Kubilo valstybėje labai patogų veistis blogom dvasiom. Arti – visokiausiais krūmais apaugusios katakombos, grėsmingas pirmas fortas. Todėl ir Daubaras toks negeras, ir jo tėvas, išvartytas į frontą mirti, po šešerių metų sugrįžo BMW motociklu ir dar pilną bagažinę prisikrovęs atsarginių detalių. O ir Daubarą pusbrolis iškart buvo paskirtas Kauno milicijos valdybos viršininko pavaduotoju. Ne už gerus darbus apdovanojami tokiu geru...

Kol mergina vienu atsikvėpimu norėjo išsakyti savo baime, susiradau kalinio sąsiuvinį.

- Įsivaizduojat, man kartais atrodo, kad kažkas mane stebi, kažkas seka

iš paskos...

- Nervai, mergaite, nervai... Dabar atsisėskit už stalo, ko nors išgersime, aptarsime dabar jau bendrus reikalus. Matau, kad iš kažkokių šaltinių šiek tiek jau išstudijavai Daubarų aplinką, be to, įsivaizduok, ir aš puikiai žinau tą Marvos upelio daubą. Vaikystėje, kai dar vaikščiojau, vasaromis nuvažiuodavau pas pusbrolių, visur išlandydavome. Tu gražiai papasakojai apie „Kubilo valstybę“, nors to dešimties trobelių pavadinimas – Dauba. Beje, aš galiu patikslinti, kad ten ne viena valstybė, o dvi. Bent jau anksčiau taip buvo. Vienoje Marvos pusėje – penkios trobos, kitoje – penkios stubos. Na ir pliekdavosi pagėrę – trobos prieš stubas. Rodos, gyvenk ir džiaukis, nes abiejose upelio pusėse beveik vien tik Daubarai gyveno, daugelis jų net tolimi giminės. Mes, vaikai, kartais irgi nevengdavome pakariauti... Mušėmės atsakančiai.

- O Antanas Daubaras neprisijungdavo?

- Matyt, ne kartu pasirodydavome Dauboje, Tik skaitydamas jo rašinį esu pagalvojęs, kad galbūt...

- O aš ten buvau nuvažiavusi ir man pavogė mašiną. Kaip didžiausia kvailė kreipiausi į policiją, bet jie puolė ne mašinos ieškoti, o mano sąsajų su Antanu Daubaru. Įtarė, kad galbūt atvažiavau į slaptą susitikimą.

- Įtarimams puikus pagrindas...

- Todėl aš ir jaučiu, kad mane „prižiūri“ sekliai ir mano pėdomis sekioja tas recidyvistas. Beje, aš ten labai daug sužinojau apie jo motiną.

- Antosėlę?

- Antosėlę.

- Prisimenu aš ją.

- Nepamiršk, kad aš esu žurnalistė ir esu smalsi. Minėjot, kad su pusbroliu visur išlandėte. O kaip ten toje pragaro valdomoje vietovėje atsidūrė pusbrolis?

- Matau, kad esi smalsi. Kadangi teks užtrukti manęs klausant, nueik į virtuvę, išvirk kavos, atidaryk ten esančią spintelę, iš jos ištrauk koki butelėlį ir porą taurelių...

- O be to negalima apsieiti?

- Galbūt ir galima. Bet be to aptarti Daubarų kūrybą ir dar jo gyvenimą kažin ar įmanoma.

- Tik saikingai...

- Esu rašęs tokią epigramą:

*Nesimušiu aš į krutinę,*

*Bet vis tiek manimi patikėkit:  
Saikingai gerti degtinę  
Galima bet kokiais kiekiais.*

Žurnalistė pakankamai greitai apsisuko, patogiai įsitaisėme prie stalelio ir aš pradėjau:

- Jeigu aš nepamiršau, tai jūsų vardas – Erika... Puiku, Erika. Mano

vardas – Jonas...

- Puiku, Jonai.
- Užteks šmaikštauti. Kaip žinai, 1939 metų rugsėji pirmą dieną prasidėjo

Antrasis pasaulinis karas. 1941 birželio 22 dieną jo viską griauianti ir žudanti banga atsirito iki Lietuvos. Šiek tiek už Ariogalos buvo Čekiškės dvaras. Gražus. Netoli to dvaro, mažoje pirkelėje gyveno mano mamos sesuo Daubarienė, jos vyras – Daubaras ir vienas jų vaikas – Jeronimas. Mano vienmetis. Šalia mažo namelio – maža daržinė ir tvartelis vienai karvei, kuri juos ir maitino. Už daržinės buvo pasodinta keletas vyšnaitėlių. Čekiškės dvaras, tikriausia dar ne vienas jį prisimena, buvo labai gražus. Ir lyg iš kažkokios nerealybės – vidury plynų laukų pasimetusi mano pusbrolio sodybėlė. Kai aš eidavau į svečius ir už Ariogalos pamatydavau Čekiškės dvarą ir ne taip toli nuo jo plynuose laukuose – Jeronimo sodybėlę, ilgai stovėdavau, negalėdamas atsigrožėti tuo vaizdu. Svajodavau: jeigu būčiau dailininkas, pieščiau tuos objektus vienoje visumoje. Po vieną jie prarasdavo kažkokią dangišką vertę. Bet čia jau lyrinės emocijos. Taigi, pirmomis karo dienomis, kai sekmadienį teta ėjo iš bažnyčios, virš jos galvos „susikapojo“ rusų ir vokiečių lėktuvai. Ji skubėjo namo, nesižvalgė į dangų. Greitai išaiškėjo, kad vokiečiai numušė kelis rusų lėktuvus, sušaudė parašiuotais besileidžiančius lakūnus ir, matomai, šiek tiek apsiskaičiavo: vienas lakūnas liko gyvas, tik smarkiai sužeistas. Vakare jis ir atšliaužė iki Daubarų namelio, pasiprašė pagalbos. Nežinau, kaip ten buvo *deramasi*, juk pirmoji karo diena, vokiečių tankai prie Ariogalą skuba link Kauno, vietiniai aktyvistai, skuba į Ariogalą, tikėdamiesi postų... Sunku ir suvokti, kiek drąsos ar gerumo reikėjo turėti paprastiems Lietuvos valstiečiams, kad bent vienai nakčiai priimtų sovietinį karininką, aptvarstytą jo žaizdas, pamaitintą *kuo turtingi*. Tai prilygo mirčiai. O lakūnas, mažoje trobelėje, beveik Ariogalos pakraštyje, ant mažo tvartelio prabuvo ne kelias paras, o kelis mėnesius. Tikriausiai būtų užsilaikęs dar

ilgiau, bet mano dėdei Stasiui Daubarui, o dar tiksliau – tetos vyrui, kilo įtarimas, kad tas lakūnas pradeda suktis apie jo žmoną, tai yra mano tetą. Nežinau, kiek buvo subujojusios mažos aistros dideliuose pasauliniuose įvykiuose, bet seniai žaizdas užgydžiusiam lakūnui teko nešdintis į Didmiškį.

- O kas tas Didmiškis?

- Didmiškis – didelis miškas tarp Ariogalos ir Kauno. Ten lakūnas

bandė *surankioti* besislapstančius nespėjusius pasitraukti ruselius, bet buvo sugautas (kaip ir visi kiti) ir tardymo metu (sunku pasakyti, kaip jis buvo tardomas), prisipažino, kad *išsilaižė* pas Daubarus. Jau sekančią dieną Jeronimo tėvelis buvo sušaudytas, o Daubarienė, pasičiupusi savo sūnų, mano pusbrolių, surizikavo pastoviniuoti prie Žemaičių plento, įsiprašė į vokiečių kareivių darniai prisodintą mašiną ir taip atsidūrė Dauboje, pagyveno ir katakombose, o paskui, pasibaigus karui, kai keli Daubarų giminės atstovai tapo dideliais viršininkais, tetai, kaip *prisidėjusiai prie fašizmo sutriuškinimo*, buvo surasta vieniša sodybėlė netoli Kauno, beje, ir netoli Daubos. Kai aš pirmą kartą pamačiau tą vienišą sodybėlę, ilgai stovėjau išsižiojęs; ji buvo labai panaši į buvusią, tik jai *fona* sudarė ne Čekiškės dvaras, o Kauno miestas. Vėliau su Jeronimu mes nutarėme, kad tame tapatume yra kažkokia paslaptis arba užkeikimas. Kaip pastebėjai, tave skriaudžiantis ir į garbingas rašytojų gretas besibraunantis Antanas Daubaras savo rašinyje mini, kad apie Marvą nuo senų senovės gyveno daug Daubarų, kurie net patys nežinojo, ar jie giminės, ar ne.

Žurnalistė, stovėjusi prie lango ir žiūrėjusi pro jį, staiga nuo jo atšoko.

- O, Viešpatie, - beveik sukliko ji. – Žiūrėkite į priešai esančio namo sieną.

- Graffiti menas. Salamono darbas.

- Bet perskaitykite.

- „*Ar jau perskaitei?*“

Tie, kurie sugeba save stebėti, išsaugoti savo įspūdžius ir prisiminimus, susikuria savo savotišką dvasinį barometrą, kurį stebėdamas, gali išvysti laimingas dienas, palaimos akimirkas ir net būsimas tragedijas.

Kažkuo negeru *kvepėjo* tas užrašas ir vertė atidžiau įsigilinti į tą kalinį, o galbūt ir į jo dvasią.

**Dobilas:**

Vieną kartą, kad prailginčiau pertrauką tarp teistumų, nutariau užsiimti kažkuo panašiu į kartografiją. Išlipęs iš savo Daubos, tarsi būčiau koks vietinės reikšmės Bumblauskas, bandžiau patyrinėti Aleksoto apylinkes. Nuo Nemuno, užlipęs ant Aleksoto kalno, patraukiau tiesiu Suvalkiečių plentu iki pat Garliavos. Po dešine buvo man gerai žinoma senasis Kauno aerouostas, iš kurio esu ne kartą parsitempęs įvairiausių dalykų. Tuo pat už aerouosto – Kauno mėsos kombinatas, iš kurio irgi esu ne kartą parėjęs apsivyniojęs lašinių paltimis. Priešingoje aerouosto pusėje, į kurią veda lėktuvų nusileidimo takas ir kuris yra matoma nuo Suvalkiečių plento, įsikūręs Yliškių kaimelis, virš kurio ir leisdavosi lėktuvai. Į pietvakarius nuo Yliškių kaimelio – Juodelynės gyvenvietė, kur anksčiau buvo Juodelio dvaras, ir Alšėnų kaimas, kur anksčiau buvo Kirkiliškių dvaras, iš ten ir išteka Marvos upelis, kuris už dešimties kilometrų įteka į Nemuną ir, ko gero, yra pats trumpiausias upelis Lietuvoje. Ištekėjęs iš Alšėnų laukų, Marvos upelis toliau teka pro Juodelynę, Yliškes, truputį kliudo Linksmadvarį, kuris yra maždaug už pusantro kilometro nuo Yliškių šiaurinėje aerouosto pusėje, ir tiesiu taikymu, pro Marvelės gyvenvietę, išsidėsčiusią kairiajame Nemuno krante ir jungiasi su Linksmadvariu, šliusteli į Nemuną. Tarp Yliškių ir Linksmadvario yra pirmasis Kauno fortas, nuo kurio vienas kelias veda į Noreikiškes, kitas – į kurortinį miestelį Kačerginę. Kairėje to kelio pusėje – XI-asis Kauno fortas.

Po perkūnais, pagalvojau, ir gražu, ir įdomu. Ir kiek čia daug dvarų buvo. Ir keliauti gali į visas puses

Nusibraižęs tokį Marvos baseino žemėlapi, išsiaiškinau, kad visos čia eančios gyvenvietės – labai senos: išlikę dvarų senoviniai pastatai, o Marvos upelis žemės plutoje išskalavo gilia, plačią ir ilgą daubą su aukštais šlaitais ir skardžiais, apaugusiais lapuočių mišku.

Po perkūnais, ir gražu, ir įdomu. Gaila, kad dvarų neliko.

Tik liko tarp Yliškių kaimelio ir I-ojo forto, gilioje Marvo upelio dauboje, toje vietoje, kur kilo ir leidosi lėktuvai, maža gyvenvietė, viso labo tik dešimt namų: penki vienoje upelio pusėje, penki – kitoje... Kas žino, gal seniau ta gyvenvietė kaip nors ir vadinosi, bet mano laikais ji nesivadino niekaip. Pašalinis žmogus, patekęs į tas vietas, net nežinotų, prie ko tą gyvenvietę priskirti: viena kryptimi, vos už poros šimtų metrų – Yliškės, kita – gal už šimto metrų – aerouostas. Atėję rusai patvarkė savaip: penkis dešiniojo Marvos upelio kranto namelius priskyrė Kauno miesto Požėlos rajonui, o penkis namus kairiajame krante – Kauno rajonui. Kartais taip ir pliekdavosi iš tvorų išsilupę štankietus – Kaunos miestas prieš Kauno

rajoną. O aplinkinių gyvenviečių žmonės, norėdami nusileisti skardžiais ir šlaitais į apačią, tai yra į mūsų gyvenvietę, sakydavo: einam į Daubą. Ta Dauba – visa mano Lietuva, kurios ilgėdavausi kalėjimų kameroje, bet kurią greitai vėl palikdavau, ką nors pavogdamas, sumušdamas ar net užmušdamas.

Po perkūnais...

### **Žurnalistė:**

Visai be reikalo įsipainiojau į tą bjaurią istoriją. Per ją neparašiau apie Muzikų rėmimo fondą. Ir, žinau, kad dabar jau neparašysiu. Atsirado kai kas svarbesnio. O kas? Tai, kad pusę metų teko vaikščioti po prokuratūrą ir aiškinti, kad aš visai atsitiktinai atsisėdau šalia kruvino bandito, kad toks vaizdas pakusė pasišnekėti su juo? Tai, kad pamačiau žmogaus žiaurumą ir trykstantį kraują ant mano suknelės? Tai, kad jis, tik po operacijos, man matant, sugebėjo papjauti žmogų, pasprukti nuo policijos, slankioti po miestą, kur ant kiekvieno kampo jo laukia ginkluoti policininkai, atrasti, kur aš gyvenu, kur gyvena rašytojas Mačiukas, gana subtiliai paklausti, ar mes jau užsiėmėme jo reikalais?

Tikriausiai, nors ir įgavau naujos patirties, tų įvykių sukuryje, be abejo, svarbiausia detalė – sąsiuvinis. Ką visa tai reiškia, kad žmogui užaina noras parašyti romaną? Ką visa tai reiškia, kai jis, slapčiausiuose kalėjimo kampeliuose kreivezoja istoriją apie savo gimtinę ir savo giminę, patirdamas daug nepatogumų, bet kupinas keisčiausių vilčių, dar nežinomo ir nesuvokiamo įkvėpimo.

Reikėtų į viską numoti ranka ir gyventi savo gyvenimą – nedarant jokių išvadų, kreipiant mažiau dėmesio į savo būklę, galvojant, kad man jau visko gana, už viską atlyginta.

Niekam nebuvo įdomus dauboje esantis kaimelis be pavadinimo, o jam jis artimas ir brangus, tolimas ir nereikalingas. Jam, bet ne man.

Pasibaigus karui, ta istorija turėjo savo tąsą: *„Nors ir jaunas būdamas, bet po karo užimdamas aukštas karines pareigas, mano tėvas ėmėsi kai kurių veiksmų: savo seserį Reginą ir pusseserę Jadvygą, ne be mano dėdės Stasio pagalbos, įdarbino mėsos kombinate... Turbūt ir arkliui būtų aišku – kodėl.*

*O kodėl iš Vokietijos po karo parsivežė ukrainietį (visiems sakė - fronto draugas) Tiuchtą, daug kam taip ir nebuvo aišku. Iš tikrųjų jo likimas buvo sudėliotas tarp mūšių: jam buvo pažadėta jauna tėvo pusseserė Kazė, kurią, žinoma, Tiuchta nedvejodamas vedė ir tapo tėvo „švogeriu“*

kaimynystėje. Bet kaip jie tapo „fronto draugais“, tėvas atskleidė mirties patalę. Mirdamas jis buvo labai girtas. Antrą savaitę gulėjo lovoje, prisileido tik mane, nes liepdavo parnešti valdiškos. Kriokė, duso, o atgavęs kvapą, užsiversdavo butelį. Visi stovėjo už durų laukdami tėvo mirties, o aš, tarsi ryšininkas tarp tėvo ir Yliškių parduotuvės, paklusniai vykdžiau tėvo nurodymus. Kai jau ir man buvo aišku, kad tėtušis geria paskutinį butelį ir šnekasi su kitu pasauliu, susigaudžiau, kad jis nenori numirti kažko nepasakęs. Įsmeigęs akis į lubas, gal net galvodamas, kad aš esu kunigas, vėbleno lietuviškai, vokiškai ir rusiškai įvairiausias nesąmones, bet aš iš tų nesąmonių tarsi kryžiažodį sudėliočiau tokį dalyką: Tėvas su Tiuchta abu buvo kaliniai, gal net viename kalėjime leido jaunas dieneles, abu buvo pramokę rusiškai, dėl ko, traukiantis rusams liko nesusąudyti ir papuolė į drausmės batalioną, kurio paskirtis buvo labai paprasta – kad ir be šautuvo, pulti į ataką ir pirmoje atakoje padėti galvelę už tėvelį Staliną. Pasukti atgal nuo pragariškos vokiečių kulkosvaidžių ugnies nes užnugaryje laukė specialus rusų būrys, kuris kiekvieną pasukusį atgal arba, anot vadų „išdavusį tėvynę“, privalėjo nušauti. Tėvas ir Tiuchta kalėjimuose buvo daug ko išmokę ir per akimirką susigaudė, kad kur kas geriau šaudyti, negu būti nušautiems. Kaip jie įsitrynė į specialų būrį – nesusigaudžiau, bet kad gerai jame tarnavo, net nužingsniavo iki Berlyno ir net buvo paaukštinti tiek, kad Vokietijoje dar atlikinėjo kažkokias užduotis, jau žinojau ir iš anksčiau. Buvau smalsus ir bandžiau tėvo paklausti, kiek, bent apytikriai, teko jam nušauti vargšų kareivėlių, jis prašvokštė: „Oi daug...“, ir užgeso.

Sugrįžo tėvas iš karo, parsivežė Tiuchtą. Sugrįžo dar vienas tolimas giminaitis labai visiems žinoma pavarde – Požėra, kuris greitai buvo paskirtas prestižinio kurortinio Kačerginės miestelio milicijos įgaliotiniu ir apgyvendintas pačioje Kačerginėje kažkokio Lietuvos pono viloje. Įdomu, kaip jis tokių privilegijų nusipelnė?

Dar reikėtų pridurti, kad pirmaisiais pokario metais į senąjį Kauno aerouostą užsukdavo tik kariniai lėktuvai, todėl aerouostui reikėjo karinio viršininko, kuriuo greitai tapo kažkoks Kasjanovas, sako, kare buvęs narsus lakūnas ir kažkuriuo metu susipažinęs su mano tėvu. Nors jis buvo kilęs iš Maskvos, bet mielai sutiko pasilikti Lietuvoje, o valdžia jam davė puikią vilą Aukštojoje Fredoje, Kauno botanikos sodo pašonėje. Gerai įsitaisęs, pasistengė padėti ir Daubarienei, kuri karo metu slaugė ir maitino rusų lakūną, - jį prieš karą Kasjanovui irgi teko pažinti.

Kiek vėliau po karo Fredoje buvo pastatytas antrasis aerouostas, skirtas sraigtasparnių kapitaliniam remontui. Šalia atsirado kelios raudonų

*plytų kareivinės, kurių paskirtis buvo – abiejų aerouostų apsauga. Atokiau stovėjo taip pat raudonų plytų karinis štabas, kurio paskirtis, kaip nekeista, turėjo reikšmės ne tik aerouostui ir ne tik aviacijai...*

*Bet apie tai vėliau... “*

Labai paprastas tekstas. Aprašinėjimas, ir tiek. Bet netikėtai pagalvojau, kad ne tik pabaisa, bet ir paslaptingas tas Daubaras-tėvas, tuoj po karo aplink save pradėjęs burti „švogerių Kauną“, kas vėliau prisidėjo naujo posakio „Kaunas yra Kaunas“ atsiradimui. Atverčiau dar vieną lapą: *„Iki karo pradžios Kirkiliškių dvaro apylinkėje gyveno būsimoji mano netikra motina Sofija ir jos brolis Romas Daubarai. 1944 metais, kai tik prasidėjo vyrų mobilizacija į Raudonąją armiją, būsimasis mano dėdė (vadinasi irgi netikras) Romas, nieko nelaukdamas, pasidavė į netoliese esantį Alšėngirį – pas „žaliukus“, kurių knibždėte knibždėjo miškuose nuo Kazlų-Rūdės ligi Kačerginės: Alšėngiryje, Karalgiryje, Kamšoje...*

*Nežinau, kokiomis aplinkybėmis po karo būsimasis mano tėvas Steponas susipažino su būsimoja mano motina Sofija. Kai jie apsivedė, apsigyveno tėvo namuose – Dauboje. Parsivesdamas būsimam tolimesniam gyvenimui Sofiją, tėvas tikriausiai žinojo, kad jo artimas giminaitis vis dar slapstosi miškuose, bet šį faktą labai slėpė nuo savo valdžios... O gal valdžia tai žinojo?*

*Kai aš jau buvau atsiradęs šiame pasaulyje, mano tėvas jau nebedirbo Karinio stalo viršininku: matyt, kariški dalykai jam jau buvo įkyrėję. Jis tapo privačiu (bet nelegaliu) dantų techniku. Mūsų ilgame mediniame name buvo net penki pereinami kambariai: vieną iš jų – galinį, tėvas pertvarkė, įsirengė sau dirbtuvėlę, kurioje dirbo dantis ir visa kita, kas yra reikalinga šiam amatui. Sakau – amatui, o ne profesijai, nes jokio aukštojo mokslo diplomo jis neturėjo. Šio amato tėvas išmoko dar sėdėdamas Kauno kalėjime. “*

Užverčiau sąsiuvinį – pabaisų pabaisa tėvas, pabaisa sūnus. Kaip tokius nešioja šventa žemelė? Vis pikčiau ėmiau galvoti: nieko neverta rašliava. Skaitai ir atrodo, kad susitepsi krauju rankas.

Kartais man pradeda atrodyti, kad jie nuolatos praeina pro mane – vis ta pačia kryptimi. Jų nebandau įžvelgti, bet jų šešėlių paieškau. Kurį nors dieną šūktelsiu jiems, pasakysiu, tik nežinau ką, bet kai ateis laikas, rasiu ką pasakyti.

Paskui vėl numojau ranka: koks mano reikalas – tegu rašytojas vertina ir patarinėja.

**Rašytojas:**

Užrašas ant sienos tikriausiai buvo skirtas man. Norint, jį irgi buvo galima palaikyti šiek tiek grėsmingu. Žmogus daug kartų teistas, padaręs nemažai sunkių nusikaltimų, gyvenantis visai pagal kitokias taisykles, negu eiliniai žmonės, gali ryžtis bet kam. Vargšė žurnalistė jau buvo aptaškyta jo aukos krauju, prarado savo mašinytę ir dabar nežino – bijoti ar nebijoti kažkur apie mūsų namus slankiojančio Antano Daubaro. O gal jis kur nors, kam nors ims spekuliuoti šiek tiek tikra arba prasigalvota giminyse su manimi? Dar blogiau – jei jis vieną kartą įsiliūkintu į mano butą ir priverstų tenkinti kažin kokius jo komplikuotus poreikius. Juk aš bejėgis, sunkiai judantis žmogus ir net perdėtai saugantis savo reputaciją. O jis mielai gali pasakyti: „Tu turi du kambarius, vieną užleisk man, tu įsitaisysi viename kambaryje, aš kitame ir prašaliečių netrukdomi rašysime nemirtingus romanus“.

Tokia mintis tikrai truputį išgąsdino mane, nes jos visiškai atmesti negalima. Aš vienas ir bejėgis.

Gal pirmą kartą susimąščiau apie savo gyvenimą: jau keletą metų gyvenu vienas, kartais išeinu į kiemą pasėdėti ant suoloelio, retkarčiais kas nors užaina išgerti, atsiveda panelių, nepamiršta ir manęs, porą kartų savaitėje ateina socialinė darbuotoja, patvarko kambarį, nuperka produktų, bet visa tai vyko lyg už mano nugaros, žinojau, kad aš gyvenu vienas, paskutinis iš Mačiukų giminės, artimuosius mirtis susirankiojo per daug anksti, kažkodėl mane paliko vieną. Kam? Dar knygai kitai? Bet ar jos bus vertos tos vienatvės, kuri vieną kartą (tikriausiai užvertus paskutinės knygos paskutinį puslapį, kai jau įsitikinsiu, kad laikas sustoti, nes aš jau kartojuosi) išlįs iš tamsiausios kertės ir čiups tiesiai už širdies.

Beje, ar rašytojas pats susigauja, ar koks nors likimo pirštas baksteli į tam numatytą vietą žmogaus organizme arba žmogaus dvasioje, kad jau laikas *nuleisti uždangą*? Jeigu rašytojas nesusivokia, kad jau *viršijo savo limitą* ir toliau kurpia niekam nereikalingus tekstus (o tokių pavyzdžių turime gausybę) yra blogas darbas: gadinamas skaitytojų skonis, teršiama kultūra.

Rašytojo talentas neretai virsta profesionalumu (tikriausiai to nepastebint pačiam rašytojui) ir toliau galima uždarbiauti, rašinėjant visokius detektyvus, aprašant įdomesnius siužetus. Tai nėra tragedija, bet tai ir nėra gerai. Kažkas pasakė, kad didelės asmenybės bruožas išeiti laiku – iš svečių, iš pliažo, iš gyvenimo...

Pasitraukti laiku... Užleisti kelią kitam... Kilnūs žodžiai, bet ar mes esame tiek kilnūs, kad garbingai atliktume rašytojo misiją ir laiku sustotume, kaip žemaičiai sako: susilaikytume smagume.

Algimantas Baltakis savo dienoraštyje rašė: „*Rodos viskas klojosi gerai. Bet aš važiuoju žemyn. Susikūriau tam tikrą stilių ir nebejaučiu to, ką kiekvienas tikras menininkas turi jausti, arba jaučiu tai nepakankamai, būtent – nebejaučiu medžiagos pasipriešinimo...*“ Gal ir aš jau surambėjau, išpuikau, patikėjau pigia garbe. Tauškalai „Neringoje“ vis apie tą patį, girtas tvaikas, šalia tokie patys *šaunuoliai* kaip aš.

O kas toliau? Knygų skaitymas? Meškeriojimas? Reti susitikimai su skaitytojais? Gal net visuomeninė veikla? Rašytojo vardas, kaip anksčiau bajoro titulas, suteikiamas visam gyvenimui ir jis duoda tam tikra privalumą prieš kitus. Kokį? Ar to reikia tau pačiam? O jeigu tu tuo piktnaudžiauji?

Žinoma, nuostabus dalykas – kukli biblioteka, į kurią jau prinešiau neblogų knygų. Tarp knygų kartais pasijaučiu esąs Dievo kūrinys. Kad įžvelgtum, koks atstumas skiria tai, kas dieviška, nuo to, kas žmogiška, užtenka susirasti gerą knygą.

Bet ką daryti su žudančia vienatve? Išeiti į kiemą, klausyti panelės Zuzanos istorijų apie jos buvusį gražų gyvenimą kaime ir neįdomų gyvenimą čia – mieste? O gal su Povilu, kaip neretai būna, *perlaužti puslitriuką* ir vienas kitam pasakoti apie savo ligas?

Žinau – vis labiau ir labiau būsiu stumiamas į pašalius, vis dažniau į literatūrinius vakarus kvies kitus, užmaršties ūkas vis labiau slėps nuo kitų. Vis dažniau sau deklamuosiu gero savo bičiulio Juozo Macevičiaus posmą:

*Be vilties, išeities, ateities  
Tu įspraustas į kampą lyg vilkas.  
O kas laukia tavęs po nakties?  
Karčios pagirios. Karčios ir ilgos.*

Na ir užplūdo mintys, pagalvojau. Ko gero, pirmą kartą. O ar jos nėra signalas *susivynioti meškere*.

Čia tai bent!

Kažkoks kalinys panorą būti rašytoju. Pasislėpęs nuo prižiūrėtojų po truputį rašinėjo apie savo nedorą gyvenimą. Jau seniai pasakyta, kad kiekvienas žmogus gali parašyti bent vieną romaną – apie save. Žinoma, tai nebus romanas, o tik paprastas tekstas. Ir kokį burtą jis įkišo į tą sąsiuvinį,

jeigu tas sąsiuvinis sukėlė tiek triukšmo? Ir ne turinio gilumu ar platumu, o tiesiog savo pasirodymu už kalėjimo sienų.

Paskambinau Erikai:

- Ar miela žurnalistė nenorėtų dar kartą nuvažiuoti į Daubą?
- Įdomu su koku limuzinu? Mano juk pavogė.
- Ir nesurado?
- Vienas kolega papasakojo, kad ten lyg *Bermudų trikampyje*, jeigu

kas pradingo, tai jau pradingsta visiems laikams.

- Šiokią tokią *lūženą* ir aš turiu, galėtumėm ištraukti ją iš garažo...
- Ir *lūženą* pavogs, - tvirtai konstatavo Erika. – Aš dar galiu naudotis

valdišku transportu ir guostis, kad neprisidedu prie ozono sluoksnio ardymo, o

jums turbūt sunkiau.

- Atspėjai. Bet didesnių pastangų dėka kartais pavyksta išvažiuoti.

Dažniausiai - atsiradus pagalbininkui ar kompanionui.

- Čia užuomina?
- Ne, vaikeliau. Tiesiog aiškinu situaciją, ir tiek. Šiaip laikausi principo nieko neprašinėti ir nuo nieko nepriklausyti.

- Gerbtini principai, - pasišaipė Erika. – Atvirai kalbant, aš tvirtai

buvau nutarusi bėgti kuo toliau nuo tos istorijos ir kuo greičiau pamiršti tą banditą. O pasukusi link tų katakombų tarsi ir vėl...

- Supratau. Aš ir pats panašiai buvau apsisprendęs. Bet vienaip ar

kitaip tikriausia man teks susidurti su tuo žmogumi ir jam iškloti, kokios esu nuomonės apie sąsiuvinio turinį. Ir čia dar ne viskas: vartydamas tą sąsiuvinį, prisimindamas savo vaikystę, pagalvojau, kad toje Dauboje, toje Dievo pamirštoje dauboje ir aplink ją nuo senų laikų gyvena ne tik daug Daubarų, bet tikriausia ir keletas mano tolimų ir labai tolimų giminaičių. Taip pagalvojęs pradėjau jausti tarsi ir aš kažkuo esu kaltas, na kaip tame Vlodo Šimkaus eilėraštyje „Nors nekaltas, bet kažkaip lyg kaltas“, kad ten tokia duobė. Visokiomis prasmėmis – socialinėmis, dvasinėmis, moralinėmis...

- Giliai kasate.

- Tai dar ne viskas. Vieną naktį, kankinamas nemigos, vėl paėmiau

tą sąsiuvinį į rankas. Ėmiau galvoti, kodėl žmonės taip veržiasi į literatūrą? Kokia tai Dievo dovana – įkvėpimas? Kiek Aukštybės leidžia juo naudotis ir kada liepia sustoti? Be to, ar mes pajėgūs išgirsti tą paliepimą? kažkas yra pasakęs, kad be įkvėpimo nepasieksi nieko didinga.

- Turbūt, - sutiko Erika.

- Save realizuoti, save išreikšti, su kitais pasidalinti savo patirtimi – kiek

suvokiu, labai svarbūs dalykai. Manau, kad kūryba užsiima žmonės, panūdę sužinoti ateitį. Todėl jie vargsta, grumiasi, kartais žudosi, įsivaizduoja, kad siekia tobulybės...

- Norint tobulėti, stenkis realizuoti save. O šioje vietoje reikia daug įkvėpimo, rašytojau.

-Įdomi tema. Tik sausoka. Mąstydamas apie Daubarą *romaną*, susigaudau, kad įkvėpimas visada aplanko žmones, kurie turi daug noro kažką keisti, siekia laisvės nuo senų dalykų, atsiriboja nuo dalykų, kurie nebeteikia džiaugsmo. Apibendrinant šį mūsų intelektualų eksromptą galiu užtikrintai pasakyti, kad įkvėpimas reikalingas užsiimant bet kokia veikla: jis skatina nesustoti, siekti tikslų, tobulėti, išreikšti save. Tai tinka ir tau, žurnaliste. Įkvėpimas suteikia prasmės mūsų atliekamiems darbams. Jaučiu, kad Antanas Daubaras, kažką intuityviai nujausdamas apie įkvėpimo buvimą, susipainiojo tuose brūzgynuose. Bet nemanau, kad išsipainios.

- O gal tikrai pavažiukime į tą duobę, - netikėtai prabilo Erika.
- Aš morališkai esu pasiruošusi...

Kieme ilgokai bandėme užvesti mano *lūženą*. Tai buvo gera proga, kaip ir visada paslaptinai atsiradusiai panelei Zuzanai pakrutinti liežuvį.

- Kai šalia graži panelytė, galiu nemirktelėjusi spėti, kad Jonas važiuoja

į restoraną.

- Kada nors, panele Zuzana, mudu nuvažiuosime į restoraną. Oi paūšim, oi paūšim...

- Ką tu su tokia sena restorane... Nesu buvusi ir vis tiek gyvenu.

O va

mano amžiną atilsį diedas pokaryje buvo susidėjęs su tokiu padebesiais skraidančiu Virkučiu. Supirko visų kaimiečių obuolius, pribukino visą sunkvežimį ir nuvežė į Kauną parduoti. Bet tokių gudročių buvo ir daugiau,

prekyba buvo švaka, kelias dienas sėdėjo ant tų obuolių, kol jie pradėjo pūti. Teko tuos pūvančius obuolius į griovį išversti. Pasakojo, kad nuvažiavo kažkur už aerodromo, sustojo prie kažkokios daubos ir išvertė tą mėšlą. Bet įdomiausia, kad Virkutis maniškį nusivedė į restoraną. Parvažiavęs maniškis ne plaukus rovēsi, kad tiek pinigų į griovį išvertė, o visiems pradėjo girtis, kad buvo restorane. Sako, pasirėdęs padavėjas padavė tokio sūrio, kuris bobų tarpukojų atsidavė, atnešė keletą spirgelių mėsos, kažkodėl ragais pavadintos, o kad nulupo, tai jau nulupo. Už visus tuos pinigus būtų buvę galima gerą rinkę dešros ir porą butelių valdiškos nupirkti.

Privažiavo Povilas.

- Tai gal ir tu į restoraną važiuoji? – panelė Zuzana apsidžiaugė nauju pašnekovu.

- Čia dabar. Kvailas aš, ar ką.

- O jis važiuoja, - parodė mano pusėn, - važiuoja ir važiuoja, nes jam mūsų kieme - velnio muzika skurdi. Suprask – prišiukšlinta, sienos apipeckiotos.

- Tai gal pastebėjot, kas ten ant sienų prirašė? – susidomėjo Erika.

- Nemačiau, - puolė aiškinti panelė Zuzana. – Bet mano širdis nujaučia, kad čia geruoju nesibaigs. Panelės su dobermanais visokių banditų prisiveda... Aną vidurnaktį pažiūrėjau pro langą – ant rašytojo suolelio krušasi...

- Mums jau laikas, - ryžausi negailestingai nutraukti malonų pokalbį.

- Neskubėkit, - panelė Zuzana tiesiog *laikė už skverno*, - mes su Povilu neišsiaiškinome vieno dalyko. Jūs abudu rašytojai, prifantazuojat visokių dalykų, ar nenutuokiate, kokia bus pasaulio pabaiga. Štai per televizorių rodė tą Havkingą, ar kaip ten, kuris, kaip ir Povilas *vežimėlyje gyvena*. Tai jis sako, kad ta pabaiga bus ne už milijardo, o už šešių šimtų metų...

- Panele Zuzana, tau tų baisumų vis tiek neteks pamatyti... Bet mes tikrai skubame. Pažadu, kad sekančio pokalbio tema bus apie pasaulio pabaigą.

- Girdi, Povilai, sekantį kartą...

### **Daubaras:**

*Savo dirbtuvėlėje tėvas turėjo viską, kas būtina šiam darbui – dujinį aukso lydimo aparatą, valcavimo stakles, įvairius įrankius ir*

*medžiagas, druskos rūgštį ir dar daug ką. Vidurinis kambarys buvo įrengtas itin gražiai ir švariai: jis buvo skirtas klientams. Žmonės, nors į Daubą patekti nebuvo lengva, tiesiog plaukte plaukė pas mano tėvą statytis dantų, daugiausia – auksinių. Tėvas labai greitai tapo bene žinomiausiu Kauno žmogumi.*

*Kalėjime prieš karą tėvas sėdėjo už tokio Fišo užtalžymą. Bet pirmiausia reikia papasakoti apie Antosėlę, nes aš, atseit viską žinančių žinovų, esu jos biologinis vaikas. Ir savo tėvo, girdi, esu biologinis sūnus. Tikriausiai pats kipšas nusilaužytų ragus visokiausiose istorijose, o aš kažkodėl nenorėjau tuose brūzgynuose landžioti, nes vis tiek dažniau gyvenau kalėjimuose, negu namuose. Žinau, kad mano senelė pasikorė. Žinau, kad Antosėlė, tai yra mano biologinė motina, visus meilės išsiilgusius mielai priglausdavo, kai ką vienai nakčiai, o kai ką ir ilgesniam laikui.*

*Buvo gandy, kad mano tėvas anksti pradėjo sukinėtis apie Antosėlę ir studijuoti meilės paslaptis. Ko gero, jam visai neblogai sekėsi, bet vieną vakarą, kaip kartais girtas tėvas papasakodavo šalia sėdintiems, o aš, žinoma, viską girdėdavau, Antosėlės kambaryje rado prakaulų, bet gana tvirtą vyriškį, kuris kišo lagaminą po lova. Ant stalo stovėjo daug butelių, buvo brendžio ir šampano, Antosėlė lyg nekalta avelė pjaustė rūkytą antį, atidarinėjo šprotus.*

*Iš velniai žino kokio kalėjimo atsibeldęs vyriškis, atsisuko į tėvą, ištiesė tatuiruotą ranką:*

*- Mane vadina Fišu.*

*Tėvas į atvykėlį žiūrėjo iš padilbų, todėl Fišas rado reikalą šį bei tą paaiškinti plačiau:*

*- Matai, vyre, aš dabar gyvensiu su Antosėle artimuose santykiuose.*

*Šiandieną lyg ir mūsų vestuvės. Mendelsonų pagrojimams nekviesime, mes žmonės kuklūs, be to, žydeliais nelabai pasitikiu, mūsų kameroje vienas toks parka buvo, tai...Bet neverta apie jį ir pasakoti. Taigi, vyre, šiandien pusiau vestuvės, paūšime trise kaip rasputinai. Čia kamera ne per didžiausia, primena karcерį, bet kaip nors tilpsime. Gyvenimas mažytis ir nėra ko varžytis. Ar ne, Antose?*

*Antosė, užsikrėtusi romantiniu emocionalumu, visą sąmoningą gyvenimą svajojusi, kad anksčiau ar vėliau, turės gyvenimo draugą, gal ne kažin kokį, bet savo, dabar, sulaukusi stebuklų valandos, laiminga ir įraudusi valgymui ruošė dosniojo Fišo atitemptas gėrybes ir širdies*

gilumoje jau ruošėsi tam gyvenimui, kuris prasidės su kitu žmogumi ir virs dvasinės atgaivos versme. Juk reikės ir labiau pasitempti, ir gražesnių žodžių rasti, ir kitaip, labiau kaunietišškai juos tarti, ir turbūt visai kitaip sutikti kiekvieną išauštančią dieną. Naujo gyvenimo troškimas, būsimos laimės svaigulys buvo tokie dideli, jog Antosėlė net pradėjo graudentis: juk ji neturėjo nė vienos palaimingesnės minutės, visą laiką privalėjo slopinti savo prigimtį, leduose šaldyti audringą savo širdį, amžinai jausti absurdišką dvasinio bankroto nykumą.

O Fišas, demonstruodamas gyvybinės energijos perteklių, jau atkimšinėjo butelius, juos su išmanymu, gražiai išrikiavęs, apimtas ypatingos nuotaikos, režė prakalbą:

- Pasaulis gražus nuo pat pradžios, nors gyvename mes tarp žvėrių,

o žvėrių karaliumi ne visiems pavyksta tapti. Bet stengtis reikia. Visų boby irgi neišdulkinsi, bet stengtis reikia.

Apie šias jokiuose civiliniuose ar bažnytiniuose dokumentuose nepažymėtas vestuves, kurios tęsėsi net savaitę, kažko ypatingo papasakoti negalima. Fišas, ištroškęs naujovių ir neslopindamas savo prigimties, norėjo pragerti visus kolonijose uždirbtus ir pavogtus pinigus.

Prasidėjo ryškiai teatralizuotas eksperimentas.

Mano būsimas tėvas ne kartą sulakstė į parduotuvę ir į turgų, žinoma, vieną kitą dešimtinę sutaupydamas savo reikmėms. Vėl buvo verdama, kepama, geriama, vemiamama...

Pasklido gandai, kad atsibeldėlis Fišas – plačios dūšios žmogus: kuo labiau girtėjo, tuo labiau jam reikėjo atnaujinti savo prigimtį – išgerti geresnio konjako, jį užkasti ikrele, pademonstruoti savo intelektą, pafilosofuoti apie pasaulio paslaptis. Kolonijų užkaboriuose visko buvo išsiilgęs. Ir, žinoma, bobos. Tuo labiau, kad dabar jis turėjo nuosavą žmoną, kuri, jo manymu, visai neblogai atrodė.

Seksas, anot Fišo, neturi jokių tabu. Kai tik mano tėvas, dar nepatyręs gėrėjas, nusviro užstalėje, Fišas, nieko nelaukdamas, užvirto ant Antosėlės, riūkdamas išsituštino ir tuoj pat užknarkė.

Bet kuo Fišas ilgiau gėrė, tuo jo fantazija darėsi išradingesnė: neskirdamas dienos nuo nakties, pakilus geismui, Antosėlę klupdė keturpėsčių, sodino ant savęs ir visai nesijaudino, kad užstalėje murkia dar vienas žmogelis.

Neilgtrukus Fišas garsiai paskelbė, kad tikras vyras turi išnaudoti visas tris bobos skyles. Dėl dviejų Antosėlė, žinoma, neprieštaravo, bet savo

*užpakaliuko neleido darkyti. Toks pasipriešinimas neišsipagiriojančiam kavalieriui nelabai patiko: jis partrenkė Antosėlę ant žemės, ėmė ją taip spardyti, kad jos klyksmas išbudino mano būsimą tėvą, jis nelabai susigaudydamas kas ir už ką, bet matydamas vis labiau kraujais apsipilančią Antosėlę, čiupo taburetę ir iš visų jėgų trenkė Fišui per galvą.*

*Kiek kartų atliko tą veiksmą, teisme negalėjo patikslinti. Bet, šiaip ar taip, nors ir nelabai vertingas visuomenei, bet vis tiek ginamas įstatymų pilietis Fišas baigė savo egzistenciją, o mano būsimam tėvui teko keliauti į kalėjimą.*

### **Žurnalistė:**

Rašytojas Mačiukas pasirodė gana linksmas kompanionas. Važiavome jo neįgaliesiems pritaikyta rankinio valdymo mašina, nes rašytojas sunkiai valdė kojas. Bet liežuvį valdė tikrai gerai. Visą laiką man atrodė, kad rašytojų gyvenimas gana įdomus, nestandartinis, linksmas. Vieną kartą redakcijoje kažkas pasakė, kad rašytojai, jeigu jie nieko ir nerašytų, bet savo bohemiška natūra gerokai pajvairintų ir pralinksmintų nuobodžioje buityje besikapstančių miestelėnų gyvenimą. „Be jų tikrai būtų nuobodu“, - užbaigė kolega.

Visa tai pasitvirtino, kai aš, kaip paprasčiausia boba ėmiau ir paklausiau, kodėl rašytojas neturi žmonos. Tokios kvailystės iš savęs nesitikėjau, bet rašytojas ramiai pažiūrėjo į mane, patvirtino, kad tokių klausimų išgirsta nemažai.

- Vakar važiauvau taksi, tai net taksistą sudomino mano šeimyninė padėtis.
  - Ir jūs jam viską pasakojot?
  - Žinoma. Argi sunku žmogui padaryti malonumą.
  - Tiesiog įdomu, kaip tas pokalbis vyko?
  - Jokių problemų. „Avarija?“ – paklausė pažiūrėjęs į ramentus.
- „Ne

visai taip“, - mielai atsakiau. „Liga?“, „Artritas“, „Vedęs?“, „Ne“, „Tai kas padeda gyventi?“, „Įvairiai būna“, „O tas daiktas stovi?“, „Kai reikia“, „Tada vesk. Susirask kokią nors siuvėją su kuprele. Ir apsius, ir valgyt padarys, ir dar lovoj šį bei tą suraitys. Svarbu, kad stovi. Vadinasi, Dievas dar turi sąžinės. Beje, aš vieną tokią su kuprele pažįstu, galėčiau suvesti. Nėra gražuolė, bet tau artistų ir nereikia“, „Kodėl? Artistės neatsisakyčiau“, „Nebent vienai nakčiai. Žinai aš dar pagalvosiu, gal ką savo

giminėj...“, „Ačiū už gerą širdį, bet man jau reikia išlipti“. Štai ir visa pokalbio stenograma.

- Reikėtų padėkoti tam taksistui. Tavo biografijose kai kurių detalių neparašo.

- Galiu pridėti dar vieną. Prisimenu - turėjau simpatiją. Kartais susitikdavome mieste, kartais ji užsukdavo pas mane, o telefonu net kelis kartus per parą pasišnekėdavome. Apie viską ir apie nieką. Laisvalaikiu pamąstydavau: žinoma, senmergė, bet, šiaip ar taip, už mane gerokai jaunesnė, žinoma, nuobodoka, bet kūnas vis dėlto iš moteriškų detalių, žinoma, klaikiai sentimentali, bet dažniausiai deklamuoja mano eilėraščius, žinoma, gera klizmutė, bet vis dėlto geriau, negu užkietėję viduriai. Be to, - architektė, be to, turi vieno kambario butą, be to...

Bet argi būtina skaičiuoti žmogaus trūkumus ir privalumus. Kad ir laisvalaikiu. Tiesiog – turėjau simpatiją. Jai aš patikau. O vyrų ambicijos visada pakutenamos, jei jie be jokių išlygų kam nors patinka.

Ji vis atkakliau ir atkakliau savo žodžius ir veiksmus kreipė ta linkme, kad mes vienas kitam labai tiktume, nes vienas kitą papildome, kad ji norėtų turėti tokį vyrą kaip aš ir jai visai nesvarbu, kad aš ramstausi ramentais.

Ko gero teisingai sakoma, kad protingam žmogui šimtą kartų įtaigiai pasakius, jog jis – kvailys, šis ir patikėtų esąs kvailys. Kai man šimtą kartų buvo pasakyta, kad mes labai tinkame vienas kitam, ir dar pabrėžiant žodį *labai*, ėmiau ir pagalvojau: o kodėl nesurizikuoti? Nerizikavęs šampano negersi. Kaip ir visi žemės gyviai turėsiu savo antrąją pusę, gal net ir savo giminę pratėsiu.

Kai simpatijai garsiai (ir beveik eiliuota forma) išreiškiau šiuos savo samprotavimus, ji dar garsiau (tik neeiliuotai) prisipažino, kad ši diena – vos ne pati laimingiausia jos gyvenime. Ji nebuvo tokia laiminga net diplomą gavusi. O mano eiliuotą prisipažinimą net į albumėlį, kurį kažkodėl visada su savimi nešiojosi, įsirašė.

- Įdomu, kokie būna eiliuoti prisipažinimai?
- Galiu padeklamuoti:

*Pasakysiu atvirai:*

*Kartais gyvenu gerai.*

*Kai buvau ėjikas menkas,*

*Pavedžiodavo už rankos.*

*Kai užaugau tarsi uosis,  
Pavedžioja ir už nosies.*

*Aš džiaugiuosi dėl savęs,  
Kad mane toli nuves*

*(daug toliau nei į alinę)  
Tavo meilė begalinė.*

Prasidėjo skambinimai į įvairius Lietuvos miestus, miestelius ir kaimus, kur gyveno architektės tėvai, dėdės ir tetos, pusseserės ir pusbroliai. Turėjo įvykti cepelinų balius ir aš turėjau būti pristatytas gausiai architektės giminei. Pristatytas taip, kas niekas nesuabejotų, jog greitai *ištekės Marceliutė*. Beje, ar tu moki gaminti cepelinus?

- Esant reikalui pabandyčiau...
- Aš tą lietuvišką patiekalą tiesiog dievinu. Gal pabandysime?
- Tęsk toliau savo istoriją...
- Nieko įdomaus. Atėjus lemiamai dienai, apsilikau

gražiausią kostiumą, užsirišau vienintelį *universalų kaklaraištį* (brangiausiajai jau buvau išpažinęs vieną silpnybę – be galo ir be krašto nemėgstu kaklaraiščių), išsikviečiau taksi, žinoma, dar sustojau prie gėlių turgelio ir nupirkau visą glėbį įspūdingų baltų rožių. Atsidūręs Karoliniškėse, sunkiai pradėjau kopti į savo būsimosios penktąją aukštą, vos ne balsu keikdamas, kad penkiaaukščiuose nėra lifto ir jie visiškai nepritaikyti neįgaliesiems. Kai įveikiau paskutinįjį laiptelį, pasitaisiau *universalųjį kaklaraištį* ir garsiai atsipūčiau. Bet tuo metu ir ištiko mane šokas: pamažėl susigaudžiau, kad sumaišiau laiptines. Suklydau nedaug – tik viena laiptine ir keliais numerėliais, bet, šiaip ar taip, reikėjo grįžti į išeities tašką.

Nulipęs žemyn ir pasislinkęs link kitos laiptinės, ėmiau ir suabejojau, ar verta mano padėtyje dėl žmonos (ir dar visiškai neaišku, ar ji bus gera žmona) antrą kartą kaparnotis į penktą aukštą. Alpinistai, ko gero, į tą pačią viršukalnę antrą kartą irgi nekopia. Nugalėjo racionalus protas – neverta. Gėles įkišau pro šalį einančiai merginai. Ji žiūrėjo į mane nustebusi, o paskui kažkodėl išsigandusi paklausė:

- Ką tai reiškia?

Atsakiau eiliuotai:

*Aš aveles ganau,  
Ganau aš aveles.  
Save aš išganau  
Eiliuodamas eiles.*

*Neskrieja angelai  
Iš mano nebūties.  
Aš gyvenu kvailai  
Belaukdamas mirties.*

*Savaitės vidury  
Plakatą noriu nešt:  
„Kokie visi geri  
Ir koks negeras aš!”*

*Prašiau Mari Madlen  
Nunuodyti mane.  
Ji tarė: „Aš kvailiam  
Tariu griežčiausią – NE!”*

*Prašiau vienos tokios  
Apkrėst visom tokiom...  
Bet, matote, - juokiuos  
Aš lūpom nešvankiom.*

*Lig tų pačių dienų,  
Lig tos pačios skylės,  
Aš vis dar gyvenu  
Belaukdamas eilės...*

- Trenktas, - *trinktelėjo* panelė ir nulėkė prie sustojusio autobuso.

Tuo metu pamačiau žalią taksi lemputę. Nors net lauke kvėpėjo cepelinais ir buvo girdėti retai susitinkančios giminės erzeliavimas, bet aš jau skubėjau atgal.

Kitą dieną man buvo pasakyta, kad esu didžiausias niekšas.

Taip mano eilinis bandymas įsigyti žmoną buvo nesėkmingas.

O argi aš kaltas, kad penkiaaukščiuose namuose, laikydamiesi kažkokių nurodymų, sovietiniai architektai neprojektavo liftų? Įdomi istorija?

- Bent jau sužinojau, kad mėgsti cepelinus ir nemėgsti kaklaraiščių.

Beje, kur tu mane veži, juk mes jau už Aleksoto...

- Nesibaimink, - Jonas buvo pakilios nuotaikos. – Mes tikrai esame

už Aleksoto, kažkur prie Alšėnų. Pažvelk kairiau, kur, lyg amerikoniškame siaubo filme, tarp laukų stovi sukrypęs, net geležinkelio pabėgiais paramstytas vienišas namas ir ilga daržinė, kurios gale auga storas vienišas beržas su gandrulizdžiu.

- Pažvelgiau. Geriau čia nebūtų to beržo ir gandrulizdžio...
- Kodėl?
- Gal kada nors papasakosiu. O ir tas namelis bei gelžgalių krūvos

nežada jokios paslapties.

- Ak, žurnaliste, žiūrėjai savo gražiomis akimis, o dabar dar kartą

pažvelk savo gera širdimi. Ar ne keistai atrodo vienišas namas ir ilga daržinė vidury laukų, kai aplinkui nevaikšto joks gyvulėlis ar keletas vištų, bet pasisukus į kitą šoną matai Kauno miesto daugiaaukščius?

- Matomai, čia gyvena kažkoks atsiskyrėlis, kuris nenori gyventi mieste ir jam užtenka laukų platybės. Tik ta laukų platybė kažkokia nyki, apaugusi įvairiausiomis pelkių žolėmis.

- Tas atsiskyrėlis – mano pusbrolis.
- Įdomu.

Pasitiko žvalus žmogus, apkabino rašytoją tvirtomis rankomis, o paskui nužiūrėjęs mane pradėjo atvirauti:

- Vadinasi, jau ne vienas. Tik ar ne per jauną ir ne per gražią pasiėmei. Kai pradės zylioti, nepavysi su savo kūjokais.

- Patarčiau ir tau, Jeronimai, parsivesti nesvarbu jauną ar seną, angelą

ar raganą, bet nebūtum vienas...

- Užsižaidžiau geležiukais, - nusijuokė Jeronimas. – Prineša, priveža

tai sparnų, tai greičio dėžių, sulipdau mašinytę, vieną kitą pavyksta parduoti. Bet – svarbiausia – kad sulipdau. Man sulipdyti mašinytę, kaip tau, Jonai,

parašyti knygą. Koks džiaugsmas, kai šis tas išeina! Pamišti ir jaunas, ir senas, ir angelus, ir raganas.

- Gal tu ir teisus, Jeronimai, bet sodink už stalo, norim kai ko paklausti.
- Įtariu, kad apie Antaniuką. Ne kartą čia važiavo patikrinti, ar nesislapsto

mano daržinėje. Bet toje daržinėje rasdavo tik gelžgalius, mano lipdomas mašinytes.

- Tai gal rado ir raudoną *fiatuką*? – neiškenčiau nepaklaususi.
- Sakai – *fiatuką*? Raudoną? Policija mašinytės neieškojo. Jiems per sunku iki manęs pažliugusiu keliuku kapstyti. Mūsų policija išlepusi, jiems asfaltų reikia.

- Neieškojo? – mane pradėjo imti siutas. – Dingus kam nors mašinai, aš

pirmiausia pas tave važiuočiau.

- Kartais užsuka, - Jeronimas buvo atviras, - bet jie apie mašinytes nelabai

nusimano, o pas mane tik griaučiai. Iš penkių ar šešių sulipdau vieną...

- Bet juk ir iš dalių gali daug ką suprasti, nuspręsti, - mane

kurstė žurnalistinis azartas.

- Jei labai norėtų – nuspręstų. Tarp jų irgi yra tam tikri susitarimai.
- O jums neatneša vogtų detalių? Kokių nors sparnų, stūmoklių, variklių...
- Gal ir atneša. Jeigu man kyla koks nors įtarimas, užsirašau, kas atnešė.

Parodysiu, kiek jau sąsiuvinių esu prirašęs. Viską smulkiai susirašau: kas atnešė, kokią dieną, koks tai daiktas...

- Rizikingą žaidimą žaidi, Jeronimai, - įsiterpė rašytojas.
- Nežinau, Jonai. Daugiausia visokio šlamšto prineša iš katakombų,

iš Daubos, iš aerodromo. Aplink daug kas vagia. Kartais užaina patys žmonės pasirausti mano laužyne, ką labai domina, pasakau, kaip vienas ar kitas ratas atsirado. Toliau aiškinkitės patys.

- Anot mano kolegos – ne mūsų reikalas, - rašytojas ruošėsi pakreipti kalbą kita linkme, bet Jeronimas dar kažką norėjo pasakyti.
- Sakai – *fiatuką*? Sakai – raudoną? Koks tavo vardas?
- Erika.

- Vardai dabar nemūsiški. Bet, tegu bus, ne mūsų reikalas. Žinai, Erika, aš tau, ko gero, surinksiu *fiatuką*. Vis neša man dalimis. Atsargūs, šunsnukiai. Dar kažko trūksta, bet tikiuosi, greitai atneš. Man jau senokai kilo įtarimas – detalės visai naujos.

- Tai ir nepaklausiat – iš kur, kaip?

- Čia seniai niekas nieko neklausinėja. O jeigu dar gyveni tarp laukų

ir vėjų vienas. Pakraščių publika – Antaniuko lygio. Atnešė – ištrauki buteliuką ar keletą šlamančių. O pradėsi per daug atvirauti, tikrai neužbaigsi. Čia nuo seno tokie įstatymai. Ir tavęs neliečia tol, kol esi kažkam reikalingas. Kartais ir pats nesusigaudai – kam?

- Tai, sakai, surinksit Erikai *fiatuką*? – rašytojo balsas kiek sušvelnėjo.

- Duosiu žinot, kada bus, - Jeronimas jau pjaustė *daktarišką*. Burbuliavo

ir arbatinukas.

Nepasakojant rašytojo ir Jeronimo įvairių vaikystės prisiminimų, bloknote užsirašiau tik keletą sakinių: „Jeronimas – rašytojo pusbrolis“, „Antaniukas pas Jeronimą nebuvo pasirodęs“, „Antaniukas gimė apie 1955 metus“, „Antaniuko galbūt (?) biologinis tėvas Steponas Daubaras sau žmoną buvo išsirinkęs Sofiją Daubaraitę kažkur iš Alšėnų apylinkių“, „Sofija buvo smulki, tyli moterytė, galbūt tolimoje praeityje jos proprotėviai ir Stepono Daubaro proprotėviai buvo net artimi giminės“, „Stepono ir Sofija savo vaikų neturėjo, todėl gimus Antaniukui, Steponas nuėjo pas Antosę ir paėmęs iš jos vaiką, parnešė Sofijai, pasakęs, kad šis Dievo ar velnio sutvėrimas dabar bus jų vaikas, dėl ko daugelis šnekėjo, kad jis ir panašus į Steponą, ir tikriausiai buvo jo padarinys, nes pas Antosę, be abejo, ir jis ne kartą buvo užsukęs“.

### ***Rašytojas:***

Kai išėjom iš Jeronimo trobelės, Erika kažkodėl baikščiai dairėsi aplink ir jos pasimetimą pastebėjęs Jeronimas ėmė aiškinti:

- Tie tušti laukai, apaugę viksvomis, meldais ir dar velniai žino kuo, yra

artėjančios pasaulio pabaigos ženklas. Anksčiau čia buvo pievos, daugelis kauniečių iš Aleksoto laikė karves ir jų vaikai čia jas ganė. Bet pamažu daugėjo lietingų dienų, po lietaus vis ilgiau užsilikdavo balos. O kodėl taip?

Ogi todėl, kad kažkur tirpsta ledynai, kyla vandenynų lygis, kyla Baltijos jūros lygis, vanduo plūsta į Kuršių marias, mūsų Nemunui vis sunkiau nuleisti vandenį, kyla Nemuno vandens lygis ir mūsų upėm, upeliams vis sunkiau prasiskverbti į Nemuną... Taip laukuose vis daugiau vandens užsilieka. Matėt: ūkininkai negali nuimti derliaus, galinga technika klimpsta, supus viskas laukuose ir kitiems metams neparuoš dirvų...

- Mums ir savo kieme dar reikės pasakoti apie pasaulio pabaigą. Geriau, Jeronimai, ką nors linksmesnio...

- Tai gal užėikim į daržinę, panelė pamatys kaip dabar atrodo jos *fiatukas*.
- Nenoriu, - kažkodėl užsispyrė Erika.
- Nenusimink, mašinytę padarysiu geresnę už naują.

Pasistengsiu greičiau, nes rudeniop ir mano keliukas bus nepravažiuojamas. Tada tik galingi džipai suka į mano keliuką.

Išvažiavus iš Kauno, Erika sunkiai atsiduso:

- Nesuprantu, ko mes ieškome, rašytojau?
- Tokia žmogaus prigimtis – ieškoti. Tuo labiau, kad kartais ką nors

atrandame. Pagal Bibliją, kurią turėjau laimės perskaityti, Dievas, atrodo, sako taip: „Eikite ir ieškokite, padarykite mano mokinius visų tautų žmones, krikštydami juos Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios vardu“. Žinoma, visų tautų žmonių nesurasime, bet šiandien atradome tavo auto...

- Galėčiau džiaugtis, bet kažko liūdna. Rodos, visai čia pat Kaunas, mūsų

antroji sostinė, vienas iš kultūros centrų, o visai čia pat – apsemti laukai, daubos, katakombos, vagys, nejaugi tikrai ten galima įžiūrėti Lietuvos ir net viso pasaulio ateitį?

- Prisuokė tau, Jeronimas. O man iš galvos neiškrenta Antaniukas.
- Aš užsirašiau keletą frazių, bet nei apie tai straipsnį parašysi, nei

dienoraštyje panaudos.

- Šiek tiek įklimpome mudu. Jeigu tas rašiktojas gyvas, man vis tiek teks

jam paaiškinti, ką jis parašė. O kadangi gyvenu vienas, reali galimybė, kad jis kažkaip paslaptینگai prasibraus pas mane. Ar jis tenkinsis vien nuomone apie savo kūrinį? Ar prisidengęs tolina ar tik įsivaizduojama giminyste

nepanorės ko nors daugiau? Ar man paskui, kaip buvo tau, nereikės gaišti brangų laiką su teisėsauga?

- O tau vienam ne per sunku gyventi? – netikėtai paklausė Erika.
- Dar vis tempiu, - atvirai prisipažinau, - žinoma, pastangų reikia daug.

Kartais kaimynai, kartais draugai padeda. Apsiperku dažniausiai internetu. Ir guodžiuosi tuo, kad kažkam yra dar blogiau. Po mūsų kiemą kartais vaikštinėja dvi paauglės su dobermanais. Kai aš išeinu pasėdėti ant suolelio prie lango, jos ateina pabendrauti su manimi. Viena iš jų net vidury nakties buvo atėjusi ir pasiprašė nakvynės, bet kadangi ji buvo pagėrusi, juokais pasiunčiau pas Povilą.

- Taip jau ir pasiuntei...

Patylėjom.

- Galėčiau ir aš tau padėti, - netikėtai pasisiūlė Erika ir net pati šiek

ties sutriko. – Tuo pačiu gal ir Povilui galėčiau padėti.

Sutrikau ir aš. Kažkiek patylėjome.

- Povilui panelė Zuzana padeda. Jis jos pas mane nepasiunčia.

Kiek suprantu, ji mielai pas jį apsigyventų. O aš labai nenoriu priklausyti nuo kitų, likti skolingas...

- Nesupratau, - Erika nuoširdžiai nustebo. – Apie kokias skolas kalbama?

Gyvulėliai ir tai vienas kitam padeda, vienas kitu rūpinasi. O mes gi esame žmonės, mes gi vienaip ar kitaip priklausome vieni nuo kitų. Bet, žinoma, jeigu ypatingai saugai savo nepriklausomybę, savo pasiūlymą atsiimu.

- Dabar aš atsiimu savo *nenorus priklausyti*. Pastebėjai, kaip mes nepastebimai vienas kitam pradėjome sakyti „tu“? Tarp mūsų ne atstumas, o dangaus kraštelis.

- Oho, koks terminas, - nusijuokė Erika. – O gal tarp mūsų - tik tas prakeiktas sąsiuvinis?

- Gal? Bet tas *prakeiktas sąsiuvinis* netikėtai *storėja*.

Dabar gyvenimas diktuoja kažkokį tekstą, kuris bent man kažką reiškia. Tik nežinau ką. Aš buvau pradėjęs rašyti kažkokį humoristinį dalykėlį, dar nežinojau, kas ten *išlįs*, buvau užsidegęs ir tiesiog smaginausi rašydamas, o kai perskaičiau sąsiuvinį, vis dažniau ėmiau apie jį mąstyti. Aišku viena, tas žmogėnas visiškai nemoka rašyti, bet kokią įdomią medžiagą jis *pradeda vynioti*! Ir labai keista, kad žmogus, lyg atostogom, labai trumpam sugrįždamas į savo Daubą iš kalėjimų, taip gerai spėjo *suregistruoti* aplink

vykusius ir vykstančius įvykius, ir kas už tų įvykių slepiasi. Visai pamiršau savo *humorus*, o mintimis ėmiau lipdyti padrikai surašytus pakaunės įvykius. Manau, ten galima prisirankioti daug romanų. Tai, ką mes perskaitėm – niekalas, bet autorius gyvas, vykusiai slapstosi nuo nevykusios policijos, laukia progos, kai galės pasibelsti pas mane ir išklausti mano nuomonės, mano patarimų. Aš turėsiu pasakoti sukandęs dantis, nes nei per nago juodimą netikiu, kad jam pavyks sukurti ką nors reikšminga, nors medžiaga tikrai daug įvairių tęsinių slepia savyje.

Erika kiek patylėjusi atsiduso.

- Štai ir Vilnius jau čia pat, - tarė ji. – O aš pašėlusiai valgyti noriu.

Juk visą dieną nieko burnoje neturėjome.

- Užeisime pas mane, - pasiūliau. – Vakar buvo „Barbora“, pilnas

šaldytuvas prigrūstas visokiausių gėrybių. Gera medžiaga gerai vakarienei. Bet čia jau tau tektų atskleisti savo talentą.

- Na ką gi, pabandysiu, - kiek paabejojusi, sutiko Erika, - nes žinau, kad

mano šaldytuvas tuščias. Beje, aš ir neturiu šaldytuvo. Bet, tokiu atveju, turim užbaigti vieną temą, nes aš taip ir nesusigaudžiau, ar tau reikalinga mano kukli pagalba?

- Geriausia, kai viskas sprendžiasi be pažadų ir sutarčių, kaip šį kartą susitarėme dėl vakarienės. Kažkoks išminčius išmintingai yra pasakęs, kad geri darbai yra tik tie, kuriuos darome nepastebėdami, kad juos darome.

- Išmintingas išminčius. O šios dienos pabaigai – dar vienas klausimas: ar teisingai supratau, kad ta istorija, kurią papasakojai apie savo neįvykusias vestuves su architekto, yra iš tos humoristinės knygos, kurią esi pradėjęs rašyti?

- Oho, kokia imli. Atspėjai. Tik galiu papildyti, kad visi rašytojai kuria eksplotuodami savo gyvenimo patirtį, įgimtus ir patirtus dalykus.

- Tai vakarienės metu turėsi papasakoti antrą istoriją. Noriu pabėgti nuo to kalinio.

Įsukome į kiemą. Nuo ryto čia beveik niekas nebuvo pasikeitę. Panelė Zuzana, prilipusi prie Povilo, pasakojo kažką apie gyvenimą:

- ... gyvenimas visada susideda iš nieko geresnio ir nieko blogesnio. Svarbu neturėti daug iliuzijų, gyventi taip, kaip išeina, ir ramiai laukti mirties... Ar ne taip, rašytojau?

- Panele Zuzana, mes alkani...
- Žinau, žinau, bet paklausk: Anos Petrovnos mėlynanosis vis kilimus dulkina ir dulkina. Matyt, Petrovna daug kilimų turi?
- Geriau ne kilimus, o Petrovną dulkintų, - įsiterpė ir Povilas.
- Mes tikrai atsiprašysim...
- Pakentėkit, balandėliai, aš jums papasakosiu, kaip aš, kai dar gyvenau

kaime, pirmoji nusipirkau kilimą. Romaną galėsite parašyti.

- Kaip tau ir liežuvis nepavargsta, - ėmė priekaištauti Povilas. – Žmonės iš kelionės.
- Tegu pasiklauso. Tokiom, kaip aš, turėtų valstybines pensijas duoti,

nes tik tokios pasakotojos rašytojus įkvėpė rašyti *sodybų tuštėjimų* romanus...

Erika paėmė mane už parankės ir pamojavo Zuzanai.

Kambaryje pasakė:

- Aš noriu ne Zuzanos, o tavęs klausytis.
- ... Belieka tik pasakyti, kad vakarienė buvo puiki. Valgėme. Juokėmės.

Net apsistumdėme. Erikai papasakojau *muiliną istoriją*, kaip sovietmečiu *vaikėmės deficitų*. Erika nelabai patikėjo, kad vieną kartą didžiulė šalis pritrūko ūkiško muilo. Teko konkretinti asmeniškai patirtimi, kaip aš jau ne vienerius metus gyvenau Vilniuje. Persikraustant santaupas Raseinių rajono taupomoji kasa perkėlė į Vilniaus rajono taupomąją kasą, kuri tuo metu buvo Gedimino prospekte (tada tas prospektas kitaip vadinosi). Po kiek laiko išsiaiškinau, kad kur kas arčiau mano gyvenamosios vietos yra kita taupomoji kasa, į kurią ir nutariau pernešti *visą savo turtą*.

Jau buvau susitaupęs arti penkių tūkstančių rublių, o tais laikais tai buvo tikrai dideli pinigai. Vilniaus rajono taupomoji kasa mano pinigėlius atidavė penkių rublių kupiūromis, todėl susidarė dvi gražios krūvelės, kurias suvyniojau į laikraščio lapus ir perrišau iš kasininkės gautomis virvutėmis.

Patraukiau prospektu. Diena jauėjo į pabaigą, nutariau finansinius reikalus atidėti rytojui. O kadangi ne per toliausiai buvo ir jau mano pamėgta „Neringos“ kavinė, sugalvojau ir į ją užsukti. Žinoma, ten užtikau ne vieną pažįstamą, kurie susidomėjo mano *pakais*. Visiems aiškinau, kad nešuosiu du ūkiško muilo gabalus, ne vienas klausinėjo, kur

gavau, nes tuo metu didžioji valstybė stokojo ūkiško muilo, jis buvo didelis deficitas, todėl kai kas net pasiūlė tokį svarbų pirkinį aplaistyti.

Maniau – viena kita taurelė nepakenks. Bet pažįstamų ratas plėtėsi, taurelių skaičius didėjo, vis rečiau dairiausi į šalia gulintį *ūkišką muilą*...

Tuo viskas ir baigėsi...

Atsibudęs supratau, kad guliu savo lovoje, savo kambaryje, bet *muilo* niekur nesimatė. Bandžiau prisiminti visas vakarykštės dienos smulkmenas, bet niekaip negalėjau atgaminti nei kaip išėjau iš „Neringos“, nei su koku taksiuku parvažiavau namo.

Žinoma, širdis nukrito į kulnus, taip kvailai prarasti visą savo turtą, kuo grindžiau savo ateitį, būtų buvę tiesiog katastrofa. Nors žinojau, kad nuo aštuntos ryto „Neringoje“ dirba kita pamaina, vis dėlto išsikvietęs taksi, nulėkiau *pusryčiauti*. Vilties turėjau mažai, dar niekaip negalėjau sugalvoti, kaip reikės išsikaupti iš beviltiškos padėties.

Įėjęs pro kavinės duris pamačiau tą patį rūbininką, kuris ir vakar dirbo. Pasirodo, kad rūbininkai keičiasi atidirbę savaitę. Kol formulavau klausimą, kaip tiksliausiai pradėti paiešką, rūbininkas viską išsprendė vienu sakiniu:

- Jonai, vakar palikai muilą. Padavėja Vandutė tau išėjus atnešė, padėjau štai čia į lentynėlę.

...Nežinau ar kada nors esu patyręs didesnę palengvėjimą...

- Ak tu... – Erika švelniai apkabinusi švelniai papurtė.

Nesusilaikiau neprisitraukdamas jos prie savęs. Pabučiavau.

- Jonai, aš irgi skaičiau gabaliuką Biblijos, o ten buvo parašyta:

*„Nesiartink prie moters, turinčios mėnesines, kad atidengtum jos nuogumą“.*

### **Daubaras:**

*Kaune buvo dar vienas nelegalus dantų technikas. Lopetėnas buvo ne mažiau žinomas nei mano tėvas. Jis ir pasiūlė mano tėvui įsigyti padėjėją. Juo tapo Leonas Bonatas iš Kauno VI forto gyvenvietės; jis buvo neseniai grįžęs iš kalėjimo, kuriame sėdėjo už alimentų nemokėjimą savo vaikams. Gyventi pas savo motiną VI forte nebegalėjo, milicija vėl jam lipo ant kulnų kaip niekur nedirbančiam ir toliau nemokančiam alimentų.*

*Leoną pavadino Lioniumi ir jis apsigyveno pas mus, padėdavo tėvui dirbti dantis dirbtuvėlėje, iš kurios neišlisdavo. Už tai jis gaudavo gerai pavalgyti ir gerai išgerti. To jam užteko. Miegojo jis tvartelyje, kuris*

stovėjo už mūsų namo, ant šieno. Turėjo pasidaręs landą į paršelių gardą, tame garde turėjo dar vieną slėptuvę, todėl jautėsi saugus ir gyventi bei miegoti name jokių būdu nenorėjo.

Skaitytojui gali kilti klausimas: kodėl valdžia apsimetė nežinanti, kad Kaune kažkoks žmogus stato dantis neturėdamas gydytojo diplomo? Ir dar auksinius? Atsakymas paprastas: tėvas turėjo „užnugarį“ Kauno milicijos valdyboje. Beje, ir Lopetėno niekas nelietė.

Dėl viso pikto, kad nesikabinėtų prokuratūra, tėvas oficialiai buvo įsidarbinęs sargu senajame Kauno aerouoste. Žinoma, ne be aerouosto komendanto Kasjanovo paramos. Komendantas labai dažnai ateidavo pas mus į svečius, su tėvu gerdavo degtinę, užkąsdami motinos kepama kiaušiniene ir kotletais. Mėsos pas mus netrūko, todėl ant stalo visada būdavo ir dešros.

Tėvas Kasjanovui (žinoma, už dyką) sustatė auksinius dantis, o Kasjanovas mano tėvui atsilygindavo daug kuo: kareiviai atveždavo 2-3 šimtų litrų talpos statinių su benzinu, kuris buvo reikalingas motociklui, išskirdavo kareivių talkoms, parūpindavo metalinių lėktuvų sparnų tiltui per Marvos upelį statybai ir remontui. Kai atsirado tiltas per Marvą, karai tarp Kauno miesto ir Kauno rajono pasibaigė. Gal tiltai tikrai jungia žmones?

Tiltu iš lėktuvų sparnu iš kareivinių sandėlio Kasjanovo kareiviai, pasikinkę arklių, atveždavo maišus kruopų, įvairių konservų. Tėvas ir Kasjanovas gerai sugyveno. Smagiai pagerdavo. Smulkutė motina turėdavo aptarnauti geriau kaip restorane. Jeigu kas girtam tėvui nepatikdavo, tai jis ir prie svečio gerai apkuldavo motiną.

Ypač daug jai kliuvo, kai vieną žiemos naktį, tėvui išėjus sargauti į aerouostą, visus pažadino kiaulių žviegimas ir pasigirdęs šūvis. Motina, iššokusi iš lovos išlėkė su marškiniais į kiemą ir pradėjo klykti:

- Romai! Romai! Ką tu padarei?

Pasigirdo kitas šūvis, bet kulka kliudė tik marškinių padalką.

Iš aerouosto uždusęs parlėkė tėvas, iš tvarto, išsigandusiu veidu išlindo Lionius.

- Romas ant rogučių išsivežė kiaušę, - konstatavo perbalusi motina.

- Nušovė ir išsivežė, - pridėjo Lionius.

- O kur tu buvai, šikniau?! – tėvas puolė prie Lioniaus.

- Aš gi vienas, o jų buvo keli... Ką aš galėjau padaryti? Tik įsikasiau

kuo giliau į šieną.

- Patį didžiausią paršą, rupūžės, išsirinko, - tėvas puolė prie Lioniaus

ir pradėjo jį kulti, tarsi labiausiai jis būtų kaltas.

Kai šis kruvinas ir suspardytas jau tįsojo ant sniego, tėvas, nežiūrėdamas, kad į jį buvo šauta, atsisuko į motiną ir iš visų jėgų trenkė į pasmakrį.

- Banditų giminė, - krikė tėvas. – Žinau, kad tu slapčia tą savo Romuką

rėmei lašiniaus ir duonos kepalais. Tylėjau. Bet kai pradėjo paršus tempti į mišką, tai...

Dar aršiau tėvas pradėjo pliekti motiną.

Tos pačios dienos pavakare, apžergęs savo taip pat trofėjinį „IŽ-49“ markės rusišką motociklą, iš Kačerginės atbildėjo Požėra. Tėvas jau buvo atsigulęs. Išgirdęs motociklo plerpimą, drebėdamas šoko prie lango, pamatęs uniformuotą Požėrą, motinai liepė slėptis.

Į virtuvę Požėra įėjo net nesibeldęs. Buvo matyt, kad jis gerokai išgėręs. Net nepasisveikinęs, tarė tėvui:

- Girdėjau, naktį banditai lankėsi.
- Nežinau, kas lankėsi. Budėjau aerodrome, todėl nežinau, - gynėsi tėvas.

– greičiausia vagys, didžiausia paršą pavogė.

- Vagys? Su šautuvais? Aš tą jūsų Romą vis tiek sugausiu.

Žinok, Steponai, kad jis ir pas mus Kačerginėj yra šposų pridirbęs. Oi, sučiupsiu!

Girdėdama, kas gresia jos broliui, mama išlindo iš slėptuvės ir pradėjo nešti ant stalo lašinius, skilandį ir, žinoma, katakombinį samagoną.

Po valandėlės Požėra su tėvu buvo girti kaip dūmai. Požėra, nors ir labai apsiblausęs, tik dabar pamatė motinos mėlynės.

- Tai čia turbūt už brolių banditą atskaitei? – paklausė tėvo. Tam beliko tik galvą linktelėti.

- Bravo, Steponai, taip ir reikia banditų giminei, - išgėrė dar vieną stiklinę ir užmigo ant stalo.

### **Žurnalistė:**

Paskambino Jonas:

- Ar labai tu užimta? – pasiteiravo.
- Šiuo metu neužimta. Atrodo, aš nepasiguodžiau, kad vis dar nepavyksta

įsidarbinti nei jokiame laikraštyje ar internetiniame portale. Stokoju pažinčių.

- Tokia graži ir stokoji pažinčių.
- Pabandyk įsivaizduoti tokią situacija. Esu laisvai samdoma, lakstau

per redakcijas, kartais gaunu vieną kitą užduotėlę, kartais pavertėjauju.

- Pašnekėsime važiuodami. Ruoškis, važiuosime pas Jeronimą.
- Tu diktatorius, pone Jonai, įsakinėji kaip savo žmonai.
- Jeronimui tu ir esi mano žmona. O jeigu rimtai, jo kieme stovi tavo

*fiatukas*, puikiausiai sutvarkytas ir netgi patobulintas. Galėsi net Dakaro ralyje dalyvauti.

- Šit kaip. Tada paklūstu.

Kelyje susigaudžiau, kad neturiu nei grašio. Paprašiau, kad pasuktų atgal.

- Nelabai pavyks, - nusijuokė Jonas. – Diktatoriai taip lengvai nepaklūsta. Įtariu, kad namuose palikai piniginę.

- Atspėjai. Bet įdomiausia tai, kad ji visai tuščia, - pabandžiau lyg

ir pajuokauti, - o surinkti mašiną ir dar patobulinti, kad ji tiktų Dakaro lenktynėms, manau, brangus darbas.

- Šitą rūpestį palik man.

Važiuom kurį laiką tylėdami. Jonas kažką mąstė. Paskui pradėjo:

- Pradėsiu gerbti tą sąsiuvinį, kurio dėka aš jau galiu tavęs, miela Erika, paklausti kai kurių dalykų. Tai tu dabar esi bedarbė?

- Kažkas panašaus. Kaip minėjau, lakstau per redakcijas...

Tik baigusiems studijas žurnalistams nelengva. Vilniuje geriausias vietas užėmę žurnalistikos asai, o jaunimas rankioja trupinius.

- Ir ilgai žadi rankioti?

- Kaip Dievas duos. Guodžiuosi tuo, kad ir tie asai panašiai pradėjo.

Iš Vilniaus į rajoną išvažiuoti nenoriu, viliuosi, kad ir man nusišypsos lemtis. Kaip tu esi rašęs: „*Kartais po tūkstančio metų sudygsta/ griuvėsių užspaustas mažutis grūdelis*“...

- Tiek to tą grūdelį. Metafora. Bet, kaip prasitarei, piniginė tuščia, o į

ją visada dairosi ir skrandis.

- Ta tema nenorėčiau kalbėti. Sekantis klausimas.

- Sekantis? Gera. Iš kur tu atvažiavai studijuoti?
- Iš Lietuvos.
- Nelabai supratau. Maniau, kad nuoširdžiai pasišnekėsime.
- Aš tikrai – iš Lietuvos. Galiu prisipažinti, kad augau valdiškai.

Ko gero,

visuose vaikų namuose, o jų Lietuvoje nemažai. Taigi – buvau, esu ir būsiu vienturtė...

- Tai tave *langelyje* rado?

- Angeliukas atnešė ir padėjo prie žydų ligoninės, kuri, kaip vėliau išsiaiškinau, buvo pradėta statyti devyniolikto amžiaus viduryje už Kauno žydų bendruomenės bei miesto valdybos lėšas. Kaip suprantu, ji buvo pradėta statyti ne dėl manęs, o šios bendruomenės nariams gydyti. Beje, ji garsėjo savo kvalifikuotais specialistais. Žydų bendruomenė statinį finansavo iš vadinamojo *dėžutės* mokesčio, kuris buvo renkamas nuo gyvulių, paskerstų pagal košerinius reikalavimus, parduotos mėsos. Šie pinigai naudoti socialinėms bendruomenės reikmėms – žydų mokykloms kurti ir išlaikyti, labdarai bei vietos savivaldybių poreikiams. Taigi, jei prie tos ligoninės durų būčiau pamesta tarpukaryje, tikriausiai būčiau visai neblogai pradėjusi gyvenimą. Bet laikai keičiasi ir aišku tik tiek, kad išlikau.

- Matau, kad išlikai...

- Bet, deja, vis dar negaliu įsitikinti, kad mano išlikimas – tikslingo sumanymo rezultatas. Aišku tik tiek, kad nepaisydama nieko, esu prasiskynusi sau kelią, kur šiek tiek šviesiau...

- Yra dar laiko. Svarbu, kad esi.

- Man negana vien tik būti, vis dėlto esu žmogus. Prigimtis reikalauja savo teisių, aplinkinių meilės ir prielankumo, galimybės bendrauti su jais. Bet kažkodėl tų galimybių trūksta, jų vietą užima vienatvė... Bet geriau patylėkim.

- Galim patylėti. Jeigu atvirai, ir aš neretai jaučiuosi lyg pamestas

daiktas. Ne kartą esu galvojęs, kad gyvenimas bevertis ir net esu pagalvojęs apie savižudybę.

- Geriau patylėkim.

- Kodėl? Matyt, kiekvienas žmogus kažkuriuo savo gyvenimo etapu turi

išgyventi savo mirtį arba jos pojūtį. Tą mirtį, kuri mums numatyta gyvenimo pabaigoje. Tos mirties išgyvenimas – galutinės, nepaneigiamos vienatvės suvokimas, susigaudymas, kad šiame pasaulyje niekas, niekam, niekuo

negali padėti. Tokia vienatvė neįveikiama. Be to, būtų naivu ir juokinga su ja galynėtis.

- Nenoriu tokių šnekų. Geriau padeklamuok savo eilėraščių.
- Galiu. Tik ne savo o François Villon:

Iš troškulio aš mirštu prie šaltinio;  
 Aš kaip liepsna, bet šaltyje drebu;  
 Savam krašte aš neturiu tėvynės;  
 Ant krosnies nesuleidžiu aš dantų;  
 Aš kirminas teisėjišku rūbu,  
 Juokiuos pro ašaras, ilgiuosi be vilties,  
 Drąsus aš būnu tik iš nevilties,  
 Aš džiūgauju, bet liūdnas aš esu;  
 Stiprus, bet tai man galios ne pridės,  
 Vaišinamas ir vejamas visų.

- O antrą posmelį padeklamuosiu aš:

Tai, kas netikra, man visų tikriausia;  
 Už viską man tamsesnė šviesuma;  
 Aš abejoju, vos ką tikrą gausiu;  
 Man mokslas – keistenybių visuma;  
 Korta man laimi tik nukertama;  
 Apyaušriu linkiu nakties labos,  
 Aukštielninkas bijausi nelabos,  
 Turtingas aš, bet elgeta esu,  
 Aš palikimo laukiu, ko nebus,  
 Vaišinamas ir vejamas visų.

- O trečią posmelį padeklamuosiu aš, - tarsi į smagų žaidimą įsitraukė Jonas:

Man nieks nerūpi, nugarą lankstau,  
 Siekiu gėrybių tų, kurių nereiks;  
 Švelniausi žodžiai sklidini klastos,  
 Gražiausi – dar keisčiau mane nuteiks,  
 Tas draugas, kas įtikino beveik,  
 Kad baltos gulbės tai juodi varnai,

Kas kenkia, tai pagelbės mirtinai,  
Tiesa ir pokštai – lygiai atgrasu;  
Menu aš viską, nieko mintinai,  
Vaišinamas ir vejamas visų.

- Leisk užbaigti man, - paskubėjau.

Kilnūs Prince, Jums pranešt turiu,  
Jog supratau, bet proto neturiu;  
Aš priešgyna, bet nuolankus esu.  
Kas? Kaip? Aš savo rūpinuos geru,  
Vaišinamas ir vejamas visų.

- Tai ką mes čia dabar sugalvojome? – nustebo rašytojas.
- Padeklamavome tą patį eilėraštį.
- Jeigu mokame mintinai tą patį eilėraštį, vadinasi, jis abiem patinka.
- Taip išeitų, - patvirtinau.
- Juk eilėraštis patinka ne dėl teksto, o dėl to, kas jame inkrustuota.
- Tikriausiai.
- O tame eilėraštyje – skaudi vienatvė. Taip išeitų, kad mumyse irgi

inkrustuota skaudi vienatvė.

- Kažką panašaus galima įžiūrėti mūsų dabartyje. Gyvename be tėvų, be

brolių, seserų.

- Savotiška mistika. Tas kalinio mėlynas sąsiuvinis suvedė du vienišius, *vaišinamus ir vejamus visų*. Daugiau negu įdomu.
- Kilnūs Prince, Jums pranešt turiu, kad mes jau privažiavom Kauną...

### ***Rašytojas:***

Jeronimo kieme stovėjo išblizgintas raudonas Erikos *fiatukas*, o Jeronimas buvo apsirengęs išeiginį kostiumą, pasirišęs kaklaraištį, net nusiblizginęs batus. Mums artėjant link jo trobelės dar labiau pažliugusiu keliuku, jis atsirėmė į mašinytę, tarsi ji stovėtų ne apverstame kieme, o Ženevos parodoje.

- Kaip suprasti? – paklausiau nustebintas šventinės nuotaikos. – Išsiruošei tarsi į vestuves.

- Man šiandien didelė šventė: pavyko ne sulipdyti iš suneštų detalių,

o tiesiog sukurti tobulą automobilį. Esi rašytojas ir, be abejo, žinai ką reiškia sukurti tobulą kūrinį. Pats rašei: „Be tobulybės man sunku gyventi...“

- O kiek man kainuos *tas tobulas kūrinys*? – nesusilaikė Erika.

- Dar nuo vaikystės aš Jonui esu daug skolingas, todėl man didelis džiaugsmas, kad galiu jo žmonai sugrąžinti jos automobilį.

- Bet aš nesu Jono žmona, - kaip ir visada Erika siekė teisingumo.

- Man užtenka ir to, kad tu dabar su Jonu, o vis kita – jūsų reikalas.

Erika nusišypsojo, priėjo prie savo automobilio, švelniai jį paglostė. Supratau, kad tai vienintelis turtas, kurį ji turėjo. Prisiminiau mūsų pokalbį artėjant prie Kauno. Graži, dora, protinga, turinti aukštąjį išsilavinimą. Mes taip retai išgirstame, kad kažkur yra kažkokie valdiški vaikų namai, kuriuose auga pamestinukai. O jeigu ir išgirstame ką nors apie moteris, kurios girtos uždusino savo vaikus, kartu išgirstame ir tai, kad jos augo blogose šeimose, kad jos nežinojo, kas yra švelnumas, meilė. Ir štai...

Erika švelniai atidarė savo *fiatuko* duris. Jos elgsena sudvasinant automobilį, Jeronimui kėlė didžiulį malonumą.

Tikriausiai dar ilgai visi trys būtumėm pasidžiaugę Jeronimo kūrinium, bet į jo, purviną keliuką įsuko policijos mašina.

- Ko tiems šikniams reikia, - nusispjovė Jeronimas.

Prisistatę du pareigūnai, puolė prie *fiatuko*.

- Štai ir atsirado jūsų mašina, - vienas, pas kurį kažkada Erika kreipėsi dingus jos automobiliui, prabilo Erikai. – Jūsų, ar ne?

- Mano.

- O kaip jis čia atsirado? – tardė policininkas.

- Ponas Jeronimas sulipdė iš detalių, - bandė aiškinti Erika.

- O gal ponas Jeronimas jį pavogė? – nenurimo kvotėjas.

- Gal truputį atsakingiau, - įsikišau ir aš, - pabandykim išsiaiškinti detaliau.

- Gerbiamas rašytojau, - policininkas parodė savo išprusimą, - leiskite mums užbaigti.

- Tai vis dėlto, kokia čia bėda, - negalėjau nusiraminti, - auksinių rankų meistras iš detalių surenka automobilį...

- Iš kokių detalių? – policininkas įitariai šypsojosi, tuo parodydamas

daug žinąs apie šią situaciją. – Vieni išardė tą automobilį, kitas sudėjo. O gal už gražias akis jam sunešė tas detales?

- Vagys sunešė.
- Vagys neša vogtus daiktus, o jūsų ponas Jeronimas perka.

Pagal įstatymus, vogtų daiktų supirkėjas prilyginamas tiems vagims, kurie tuos daiktus pavagia. Matot, kiek čia visko prinešta. O daržinėje kelios beveik naujos mašinos.

Tik dabar pastebėjau, kad kitas policininkas landžioja po daržinę.

- Įsivaizduokite, kiek čia ekspertam darbo, - dėstė lyg tai man, lyg

tai Erikai su mumis bendraujantis policininkas. – Šiandien, žinoma, tik pradžia. Viską užplombuosime, ponui Jeronimui teks važiuoti su mumis, nežinau, kuriam laikui teismas leis suimti, bet byla nusimato didelė, pastaruoju metu mašinų nemažai pavogta. Darbuojasi ne tik Kėdainių čigonai.

Jeronimas ramiai rūkė, lyg kalba vyktų visai ne apie jį.

- Jums, panele, žurnaliste, automobilio kol kas irgi neatiduosime. Jis

bus nutransportuotas į saugią vietą, specialistų kruopščiai apžiūrinėtas, bus išaiškinta, kokios detalės jo remontui panaudotos. Visko gali būti, kad ir teismui, kaip daiktinis įrodymas, jis bus reikalingas.

- To jau per daug, - neiškenčiau. – Nuvažiuosim dabar pas jūsų viršininką...

- Gerai, kad suprantate. Nuvažiuosime, abu su žmona duosite parodymus, užprotokoluosime, paskui bus matyt.
- Aš nesu rašytojo žmona, - vėl savo giesmelę ėmė giedoti Erika.
- Dabar aiškinamės ne jūsų santykius, o klampojame, kaip šiuo sunkiai pravažiuojamu keliuku, paskui automobilių vagių pėdsakus.
- O kaip jūs sužinojote, kad mes kaip tik šiandien atvažiuosime atsiimti *fiatuko*? – pasidomėjo Erika, žiūrėdama į mane.
- Profesinė paslaptis, - šyptelėjo policininkas.

Jeronimas šyptelėjo:

- Kokia čia profesinė paslaptis, vakar buvo atvažiavęs Zujus, šiek tiek

paremontavau jo *mersą*, papasakojau jam ir *fiatuko* istoriją. Kambarėlyje ant stalo dar stovi nebaigtas konjako butelaitis. Sakiau, su Jonu bent pauostysime.

Policininkai susižvalgė. Paėję į šalį, kažką ilgai šnabždėjosi. Paskui patraukė prie savo automobilio.

- Tai ar man reikės kartu važiuoti? – ironiškai pasidomėjo Jeronimas.
- Gausi kvietimą ir atvažiuosi.
- O ką man daryti, - paskubėjo ir Erika.
- Automobilis sutvarkytas, sėskit ir važiuokit namo.
- Nesupratau, kas čia atsitiko? - nuvažiavus policininkams,

paklausiau Jeronimo.

- Nieko nepaprasto, - šyptelėjo Jeronimas. – matai, brolau, aš esu labai geras meistras ir gyvenu labai strateginėje vietoje, kuri toli nuo smalsių akių. Kas įdomiausia, remontuoju ir gaujų, ir policininkų automobilius. Kartais kartu atvažiuoja ir *geriečiai* ir *blogiečiai*. Anksčiau, kaip yra aprašę tavo plunksnos broliai, vieną vakarą kaimiečius lankydavo *miškas*, kitą vakarą – *miestas* ar kaip ten, o dabar jie kartu.

- O kas tas Zujus?

- Geriau nesigilink, - nusispjovė Jeronimas. – Pasakysiu tik tiek: ir *miškui*, ir *miestui* – geras *stogas*. O dabar einame į vidų, pabaigsime konjaką.

- Aš gi už vairo.

- Parveš Erika, o tavo trantą, kaip matau, reikia gerokai tvarkyti, o gal

ir iš naujo sudėlioti. Beje, Zujus atvežė ir garsaus Kauno mėsos kombinato specialių gaminių specialiams Kauno žmonėms.

- Aš jau susidomėjau, - Erika pakštelėjo Jeronimui į žandą.

### **Daubaras:**

*Vieną dieną prie upelio siauru keliuku nusileido juodas „ZIM-as“.*

*Pas tėvą atvažiavo Lopetėnas. Mama kaip tik buvo baigusi virti cepelinus, tad vyrams paruošė puikų stalą. Lopetėnas beveik negerdavo, tik dėl vaizdo jis atsivežė puošų butelį, ir pastatė jį ant stalo.*

- Steponai, tau reikia kažką daryti su tuo... – pradėjo Lopetėnas, kramtydamas cepeliną. – Ar tu pagalvoji tokį dalyką, kas būtų, jei tas Romas sužinotų, kur tu laikai... Tu galvoji, kad tas Romas praleistų tokią progą?

*Jis tikriausia svajoja, kaip pasprukti į Ameriką... Dabar visi dar išlikę miške apie tai tik ir kalba... O tas tavo Požėra – man visai nepatinka... Su juo reikia kažką daryti... Per daug įžūlus pasidarė.*

*Iš Lopetėno kalbos buvo aišku, kad jis žino ir apie Romo, ir apie Požėros apsilankymus. Tėvas tik tylėjo ir žiūrėjo kažkur į šoną. Po stalu sukinėjosi mūsų mažylis Aras ir nežinia dėl ko pradėjo amsėti.*

*- Steponai, - vėl prakalbo Lopetėnas, - tavo ir šuo kaip ne šuo - amsi*

*kaip varlė. Kas tokio bijos? Laikas įsigyti žvėrį.*

*Kai vyrai baigė pietauti, Lopetėnas paskubom atsistojo ir, spausdamas tėvui ranką, tarė:*

*- Kai turėsi laiko, atvažiuok. Mano kalė atsivedė šešis bokserius, vieną*

*padovanosiu tau. Jie daug ėda, nemažiau už tavo paršus, bet turėsi sargą kaip reikiant.*

*Po kurio laiko tėvas parsivežė jau kiek paaugusį šunį. Tai buvo bokserių veislės šuo. Net kaimynų vaikai susirinko pažiūrėti nematyto šuns. Beveik vieningai suteikė vardą – Bondza. Tėvas su Lioniumi sukėlė būdą, kurią pastatė ir Bondzą pririšo kieme prie storos obels, šalia kurios tėvas buvo atkabinęs ir numetęs rūdyti savi „BMW“ motociklo priekabą.*

*Po kelių mėnesių Bondza užaugo toks didelis, kad per dieną suėsdavo porą kibirų ėdalo.*

*Nežiūrint į kai kurias nesėkmes, mano tėvas sparčiais tempais „stojosi ant kojų“. Vieną gražią dieną jis sukviėtė būrį pijokų ir per vieną dieną visai arti upelio išliejo naujam namui pamatus. Iš metalinių lėktuvo sparnų konstrukcijų ir dviejų geležinkelio bėgių tėvo pastatytas nedidelis tiltas, per kurį jis galėjo važinėti tik savo motociklu, buvo praplatintas.*

*Tėvas turėjo pavojingą įprotį – pagėręs mėgdavo pasiausti motociklu. Autoinspekcija jį dažnai vaikydavosi po visą Aleksotą, bet pagauti negalėdavo: „BMW“ buvo kur kas galingesnis už tų laikų tarybinius „MK“, kuriais buvo aprūpinta milicija.*

*Kartais tėvas apsilankydavo madingą kostiumą, užsidėdavo aksominę skrybėlę, pasamdydavo kaimynų berniuką, kad surastų taksi ir, pasiėmęs mane su savimi, važiuodavo į miestą. Ten eidavo į Laisvės alėjoje esantį „Lombardo“ kiemą, kur stovėjo kažkas panašaus į bažnytėlę, kurios rūsiuose buvo įrengti medicinos reikmenų sandėliai. Sandėlininku ten dirbo žmogelis, pravardė Kunigėlis. Tėvą su juo supažindino Lopetėnas. Į vidų pas Kunigėlį mane niekados nesivesdavo – palikdavo laukti lauke. Iš rūsių*

tėvas sugrįždavo su pilnu didžiuliu sakvojažu, prikrautu gėrybių savo amatui. Kai tame pačiame „Lombardo“ kieme įsikūrusio miesto Komjaunimo komiteto aktyvistai tėvui uždraudė toje teritorijoje rodytis, Lopetėnas tėvą supažindino su žydu Oskaru, kuris visur prieidavo ir buvo tarsi tiekėjas nelegaliems dantų technikams. Jis net prekiaudavo auksu.

Probėgšmais prisipažinsiu, kad sugalvojęs apšvarinti žydėlį, pirmą kartą susipažinau su negeriams vaikams perauklėti skirtus vaikų namus.

Dar norėčiau papasakoti, kad tėvas mane buvo nusivedęs pas Kauno senamiestyje gyvenusį čigonų Baroną. Įėjus į pagrindinį kambarį mano akys išsprogo ant kaktos: papuolėme tarsi į rūmus, kur ant sienų ir grindų buvo iškloti spalvingiausi kilimai, kambarys buvo apstatytas gražiausiais baldais. Ypač buvo gražios Barono dukterys. Įstrigo ne tik jos, bet ir masyvus auksinis kryžius, kabantis ant plaukuotos čigono krūtinės.

Kol tėvas vaišinosi už įvairiausiomis gėrybėmis apkrauto stalo, dairiausia ne tik į visus gražumus, bet kažkodėl akys ieškojo bent mažiausios landelės, kaip būtų galima nematomam čia patekti.

Mano tėvas ir savo namuose mėgdavo labai dažnai kelti balius. Susirinkdavo įdomi kompanija: žydas Oskaras, ukrainietis Kuchta, rusas Kasjanovas, čigonų baronas. Dar ateidavo ir du lietuviai – Tamašauskas ir Vanagas. Jie dirbo Kauno mėsos kombinate kartu su mano tetomis Regina ir Jadvyga. Sklido kalbos, kad šie du vyrai yra labai turtingi – ypač Vanagas. Daug kas galvojo, kad jis buvo turtingiausias žmogus Kaune.

Balių metu galėjau laisvai „blaškytis“ po katakombas ar aerodrome. Kartą pastebėjau, kad aplink mėsos kombinatą nuolatos zuja vienas ir tas pats „viliukas“. Kai jį ėmiau kiekvieną dieną matyti, ruošiausi apie tai pasakyti tėvui, bet tuo pačiu metu „viliukas“ išsuko iš „savo orbitos“ ir atvažiavo į mūsų Daubą aplankyti tėvo.

- Steponai, - pradėjo vienas, matyt, pažįstantis tėvą, - štai du mėsos maišai, atėmėm iš pamainą baigusią darbininkų. Tegu šeimninė pačirškina mums užkandai šviežios mėsytės su svogūnais, o tu patark, kur būtų galima tą mėsą realizuoti.

- Vyrai, šnapso turiu, o su mėsa nenoriu turėti jokių reikalų, sau nusiperku turguje, - gudravo tėvas, nešdamas ant stalo butelius.

- Nešk Oskarui, tikriausiai jis nupirks. Suprask, iš mūsų niekas neperka.

- *Pareigūne, prie ko čia Oskaras, - tėvas ir toliau gudravo. – Jis tokiais dalykais neužsiiminėja. Geriau bus, kad aš jus pavaišinsiu savo mėsa ir savo šnapsu.*

*Geriant antrą butelį, vienas iš milicininkų pasilenkė prie tėvo:*

- *Steponai, šiandien man skambino tavo pusbrolis iš valdybos, sakė, kad*

*užvažiuočiau pas tave ir perduočiau, kad rytoj mėsos kombinate bus didžiulė revizija – žiūrėkit...*

*Milicininkam išvažiavus, tėvas skubiai apžergė motociklą.*

### **Žurnalistė:**

Joną užtikau kieme ant suolelio. Prie jo sėdėjo panelė Zuzana, šalia vežimėlyje glaudėsi Povilas. Jie karštai diskutavo apie pasaulio pabaigą. Povilas teigė, kad, *atėjus laikui*, žemė subyrės kaip grumstas į atskirus gabalus, kurie paskui sudegs *kosmoso pragare*. Panelė Zuzana turėjo kitą nuomonę: ji *žinojo*, kad saulė plėsis, didės, Žemėje bus vis karščiau, kol galiausia viskas sudegs, po to sudegs ir pati žemė. Jonas persakė Jeronimo hipotezę, kad ištirpus ledynams, visa žemė bus apsemta, bus antrasis pasaulinis tvanas, todėl jau dabar reikia daryti specialų laivą, į kurį tilptų visų rūšių porelės.

- Rašytojas, be abejo, pasiims Eriką, - konstatavo panelė Zuzana.

- Ne tavo reikalas, ką pasiims rašytojas, - atkirto Povilas. – Geriau

bus, jei rašytojas atsakys į tokį klausimą: ar ne apmaudu, kad žmonės stato miestus, paminklus, sugalvoja visokias elektronikas, o paskui kaip žaibas plikstels, viskas virs pelenais, kurie išsiblaškys po įvairiausias visatas. Ir niekas niekada nežinos, kad buvo tokia Žemė, milijoniniai miestai... Gal jau taip ne sykį yra buvę?

- Ale tikrai, - Zuzana net pašoko. – Aš skaičiau, kad į Žemę gyvybę

atnešė gal bacilos, gal bakterijos, gal virusai. Tie brudai nesudega jokiose ugnyse. Tai gal iš Žemės išliks tik jos bakterijos, kurios po milijardų metu atsidurs kitoje planetoje ir ten pradės gyvybę...

- Įdomi diskusija, - pagaliau prabilau.

Visi trys nustebo, kad aš netoli jų.

- Ko neatsakai į telefono skambučius? – tuoj pat paklausė Jonas.

- Nejaugi pasiilgai?

- Jeronimas pasiilgo, - Jonas keistai šypsojosi. – Pasigyrė, kad iš

mano *tranto* padarė tikrą stebuklą, kad ir aš galėsiu dalyvauti Dakaro lenktynėse. Taip ir pasakė: galėsi su savo Erika lenktyniauti.

- O jeigu nebūtų reikalo, tu neskambintum? – užėjo noras šiek tiek pakoketuoti.

- Tau neįmanoma prisiskambinti. Tai vis dėlto, kodėl esi išjungusi telefoną?

- Laikinau neturiu telefono, - prisipažinau. – Pavogė. Troleibuse ištraukė iš kišenės.

- Žurnalistė be telefono – kaip Lietuva be suvereniteto, Algirdo Mykolo

Brazausko žodžiais, - Jonas vis dar keistai šypsojosi.

- Neminėkim to istorinio žmogaus pavardės be reikalo, - atsisėdau

šalia Jono, nes panelė Zuzana ir Povilas jau buvo suspėję pasišalinti. Ėmiau dairytis po kiemą. – O kas link mano šviesios ateities, kažkodėl nematau ir šviesos, ir ateities.

- Seniai nematai?

- Nepasižymėjau pradžios, - kažkodėl patraukė į atvirumą. – Tik žinau, kad pradėjusi sąmoningą gyvenimą, lyg kažkam keršydama, lyg kažkam dėkodama, buvau pasiryžusi nuversti visus kalnus.

- O dabar?

- Dabar į visus kalnus nesikėsinu. Noriu vieną palikti. Tobulinant savo

sąmoningą gyvenimą, pradedu abejoti, gal ir to vieno kalnelio neliesti.

- Viešpatie, kokie mes vieniši paukščiai, - netikėtai skaudžiai atsiduso Jonas.

Nepajaučiau, kaip jį apsikabinau. Ir ėmiau deklamuoti:

*Paukštis sapnavo nuostabų sapną,  
Kad jis, paėmęs žemę į snapą,  
Nešė į savo lizdą mažutį,  
Kad vėjuose žemei nereiktų žūti.  
Žemę jis šildė. Žemei čiulbėjo.  
Plunksnom apsaugojo žemę nuo vėjų.*

*Jis nežinojo, kad viskas – tik sapnas.  
Jis nežinojo, koks silpnas jo snapas.  
Jis nežinojo, kad žemė didžiulė,*

*O jis toks mažytis, pilkas kaip bulvė...*

- Gražiai kažkada Kernagis tą dainą dainavo, - vėl atsiduso Jonas. – Nėra

Kernagio, nėra ir dainos.

Tuo metu panelė Zuzana link Povilo tempė savo anūką „Švarcnėgeris“ prikišo automata prie Povilo kaktos ir ėmė tratinti.

- Ar tau į tualetą nereikia? – Povilo pasiteiravo panelė Zuzana.
- Reikia ar nereikia, bet turiu sėdėti, kol kas nors neužtemps laiptais.

Juk žinai – dešimt metų taip. O Dievuliui kaip nereikia, taip nereikia manęs. Ir pasaulio pabaiga, atrodo, ne čia pat. – Povilas nekreipė dėmesio į „Švarcnėgerio“ išsidirbinėjimus.

- Ko gero, pasaulio pabaiga dar negreit, - įsiterpė Jonas. – Povilai,

o giminių ar tu turi?

- Vienas kaip pirštas.
- Vienam nėra gerai, - ir panelė Zuzana norėjo dalyvauti pokalbyje.
- Pats žinau, - nusišplovė Povilas. – Tu ne viena, bet pyragai tie patys.

Čia atsitiko visai netikėtas dalykas: tuo metu prie Povilo atsirado dvi paauglės, kurias buvau mačiusi vedžiojančias dobermanus.

- Dėde, gal jums reikia padėti? – meiliai paklausė viena.
- Iki mano durų – septyni laipteliai, o aš sunkus kaip pribukintas bulvių maišas, - Povilo akys apsistojo ties nuogomis mergaičių šlaunimis.
- Užnešime, - abi perdėtai entuziastingos, - mes jaunos ir sveikos.

- Ir aš padėsiu, - pasisiūliau.
- Tu geriau padėk savo rašytojui, - piktai drėbtelėjo viena panelytė.

- Nesupratau, - vos ne aiktelėjau.

Tuo tarpu merginos čiupo vežimėlį, nors ir sunkiai, bet septynis laiptelius įveikė.

- Jums vienam sunku, mes galėtumėm padėti, - dar girdėjosi panelių balsas.
- Kas dabar galėtų pasakyti, kad jaunimas blogas, - nusistebėjau.

- Aš, - karingai patvirtino panelė Zuzana. – Tos prostitutės...
  - Kodėl taip piktai? – nustebau.
  - Tos prostitutės yra sumaniusios atidaryti viešnamį, - paaiškino panelė Zuzana. – Povilas turi du kambarius, ponas Jonas turi du kambarius. Tai jų vištos proteliai ir sumetė: jeigu neišgalūs, vadinasi, nepajėgūs apsitarnauti. Už kambarį jos žada padėti pasitvarkyti, o kas tame kambaryje vyktų, galit numanyti. Pone Jonai, juk buvo pas tave su tokiu pasiūlymu?
  - Buvo. Bet aš jas išgrūdau pro duris. Pasiunčiau pas Povilą.
  - O Povilas neišgrūs, - susigraudino panelė Zuzana. – Jis jau man pasakojo: kai kartą tos prostitutės atėjo su vyno buteliu ir nuogomis šlaunimis šmėsčiojo palei nosį, girdi, per kelias sekundes jo smegenimis perlėkė visas jo sunkus, skurdus gyvenimas, apėmė graudulys ir pajuto, kad jis dar nėra visai užgesęs, iš širdies gelmių ėmė kilti keistas gumulas ir net išsigando, kad panelėm matant gali apsiverkti.
  - Ir aš tau pasiūliau padėti, kodėl manęs nepasiuntei pas Povilą?
  - Atėmiau ranką nuo Jono peties. - Juk iš panelių visko galima tikėti.
  - Ypač jeigu jos gražios, - piktokai mestelėjo Zuzana.
  - Tai važiuosime į Kauną? – prisiminiau, ko pageidavo Jonas. – Galim nors ir dabar. Paskutinį kartą pagainiosiu savo *fiatuką*.
  - Kodėl – paskutinį? – nusistebėjo Jonas.
  - Nelabai jis man reikalingas, o finansinius reikalus gerokai pataisysiu.
  - Žurnalistė be telefono ir be *fiatuko* - žurnalistė be ateities, - Jonas
- bandė pajuokauti, bet nelabai jam išėjo, todėl greitai pakeitė temą: - Pažiūrėk...
- Ant gretimo namo sienos po užrašu „Ar jau perskaitei“, graffiti braižu buvo užrašyta: „SOS“.
- Tu manai – čia jo darbas? Juk čia pilnas kiemas *ko tik nori*.
  - Manau, kad jo. Aš turiu vieną pažįstamą kriminalistą. Jam pasakiau apie tą užrašą. Jis papasakojo, kad Vilniuje nusikaltėlių braižas keičiasi. Jų duomenimis, organizuojasi nauja gauja, ir tikriausiai „to darbo“ ėmėsi Daubaras.
  - Gaujos tegu organizuojasi, policija tegu jas gaudo, bet prie ko čia

tu? Beje, prie ko ir aš, nes kartas nuo karto pajaučiu, kad mane kažkas seka. Kažkodėl esu įsitikinusi, kad ir telefoną prisigrūdusiame troleibuse iš kišenės ištraukė Daubaras. Tiesiog, kad primintų apie save.

- Kažkokios nesąmonės.
- Ne nesąmonės, o tiesiog užkeikimas, - užtvirtinau.
- O su kuo tu gyveni? – Zuzanai nuėjus, susidomėjo Jonas.
- Ne su kuo, o pas ką, - pataisiau. – Gyvenu pas senokus

lenkus Šnipiškėse, kurie už mažo kambarėlio nuomą ima *kiek išgalii ir kada išgalii*. Tiesa, jų namas be jokių patogumų, vandenį nešamės iš kito kiemo. Bet mane kol kas tenkina tokios sąlygos. Esu dar ir blogesnėse gyvenusi. O kai prasigyvensiu...

- O kur nusimaudai? – tiesmukai paklausė Jonas.
- Nebijok, purvina nevaikštau. Kasdien vandenį nešioju iš gretimo kiemo.

Mano seneliukai turi net senoviškus naščius. Užsidedi juos ant peties, vienas kibiras iš priekio, kitas iš užpakalio. Kažkas mane ten pavadino „Vandens nešėja“. O vonia mano seneliukai turi labai originalią. Joje ir nusimaudau. Ir savo seneliukus numaudau.

- Aš irgi turėjau gražius, net išraižytus naščius, - pasirodo, panelė

Zuzana ne taip jau ir toli buvo nutolusi ir išsidavė, kad girdėjo mūsų pokalbį. - Anksčiau, panele, aš gyvenau kaime, turėjau didelę sodybą ir didelę daržinę, kurioje net gegužines ruošdavome, o sykį net teatrą vaidinom. Išėmėm daržinės duris, padarėm sceną ir suvaidinom „Ameriką pirtyje“. O mieste ištekęjusi duktė, pagimdžiusi *Švarcnėgerį*, įkalbėjo sodybą parduoti, atvažiuoti į miestą. Štai aš ir čia. Prižiūriu *Švarcnėgerį*, naktimis sapnuoju kaimą, o kadangi nei iš dukters, nei iš žento nesulaukiu net geresnio žodžio, tai ir nesusigaudau, ką toks gyvenimas reiškia. Prisėdu prie Povilo ir abudu prisimename savo gyvenimus.

Sugrižę į kambarį, prisėdome ant sofos. Tylėjome.

- Skurdokas jūsų kiemas, - kažkodėl pasakiau.
- Matai, čia ne Prezidentūra. Daug namų susidėvėję. Kai butai ar namai

tampa avariniais, juos padaro socialiniais ir įkelia povilus. Gal ir mano butas kada nors virs socialiniu, bet dabar juo disponuoja rašytojų sąjunga. Pas mus tokia tvarka: kai pastato naują namą rašytojams, iš gerų butų į dar geresnius perkelia *gyvus klasikus*, į jų butus – žemesnės kastos *gyvus klasikus*, ir taip toliau. Yra tokių butų kaip mano, kurie skiriami tik

žengiantiems į literatūrą. Jau senokai jį skyrė man, po kelių išleistų knygų, siūlė geresnį, paskui dar kartą siūlė, bet aš pagalvojau, kad prabangos man nereikia, stogas virš galvos yra, rašomąjį stalą turiu, visi patogumai yra, susigyvenau su kiemo kaimynais...

- Šit kaip.

- O kaip tu sureaguotum, jei aš tau pasiūlyčiau apsigyventi mano laisvame kambaryje? – netikėtai tarė Jonas.

- Mergaites išgrūdai pas Povilą, o man siūlai, - kažkodėl balsas pradėjo virpėti. – Ar nuomos mokestis bus imamas pinigais, ar natūra?

Jonas įsižeidė ir išrėkė:

- Žinau, kad tu esi gražuolė, jau seniai galėjai *pakabinti* koki nors krepšininką ar pradedantį verslininką, kaip daro daugelis Lietuvos gražuolių, bet tik dėl man nesuprantamų priežasčių vis dar delsi. O čia kažkoks luošas plunksnagraužys siūlo vos ne savo lovą. Tai žinok, panele-gražuole, lovos aš nesiūlau, atlygio už kambarį nereikia, visiškai nuoširdžiai pasiūliau tai, ko man per daug, manydamas, kad turime padėti vienas kitam...

- Nesipykim, - paprašiau, - tavo pasiūlymas geras, bet kažkoks perteklinis. Ką pagalvotų kiti žmonės, panelė Zuzana, tavo kolegos?

- Kvailystes šneki. Kiek tau metų? Dvidešimt trys. Kiek man metų?

Keturiasdešimt šeši. Pridėk dar ramentus...

Patylėjau.

- Jonai, aš tave pažadėjau nuvežti į Kauną.

### ***Rašytojas:***

Pokalbio apie Erikos persikėlimą gyventi pas mane ilgai nelietėme. Net važiuojant į Kauną mano *tranto*, ji puse lūpų užsiminė, kad galbūt išvažiuos į Angliją, ten kai kas visai gerai įsitaiso, o paskui paprašė, kad papasakočiau kokią nors savo humoristinę istoriją, nes ji kelionėse mėgstanti kitų klausytis. Aš pasakiau, kad dienų dienomis, naktų naktimis dažniausiai tenka tylėti, tai kad nenudžiūtų liežuvis, mielai papasakosiu epizodą iš savo galbūt būsimos humoristinės knygos. Ir papasakojau:

... Turiu prisipažinti, kad ši istorija nutiko dar *anais* laikais, nes tada aš buvau dar jaunas. Iš Maskvos gavau voką su keletu sertifikatų. Ačiū Dievui kažkur kažką išspausdino už *plačiosios tėvynės* ribų. Parduotuvėje, kuri skirta šiek tiek labiau išrinktiesiems negu aš, įgalėjau nupirkti tik porą

flakonų gražiai pateikto šampūno. Tokio pirkinio negalima neaplaistyti, todėl nedvejodamas pasukau link „Neringos“ kavinės.

- Oooo, Jonas! – įėjęs į mažąją kavinės salę, išgirdau džiaugsmingus šūksnius.

Už kampinio stalelio – smagiai įkaitusi kompanija.

- Švenčiame vladines, - trumpai drūtai man paaiškino ir pasiūlė atsisėsti.

- Vardinės – pakankamai rimta, - tariau aš, sveikindamas Vladą, įteikdamas abu flakonus šampūno su apsinuoginusiomis panelėmis.

- Čia tai bent! – aiktelėjo kažkuris, neregėjęs kapitalistinio pasaulio produkcijos. – Šiek tiek skiriasi nuo bulgariško.

Šampūnas ėjo per rankas, o man jau buvo pripilta taurelė.

Toliau – *kaip tekste: pramoninis kiekis* alkoholio, smagi odisėja pas Vladą į namus. Jei vladinės – tai vladinės. Juolab, kad puiki vasara ir dar kažkas puiku. Juk būna taip ne tik man vienam.

Apie trečią valandą nakties vienas iš Vlado svečių įtaigiai pradėjo pasakoti, kad Panevėžyje žino dvi *aukštos klasės* paneles, kurios neblogiau atrodo negu ant šampūno flakonų, ir man pasiūlė pas jas nuvažiuoti. Po tokio didingo energijos pasipildymo dėl aukštos klasės panelių nuvažiuotum ne tik į Panevėžį, bet ir į Paryžių. Todėl išsvirduliuavome į gatvę ir ėmėme stabdyti visus pravažiuojančius taksiukus. Pasisekė.

- Pinigų turite? – paklausė taksistas.

- Maišą, - pasigyrėme ir nelaukę sutikimo, suvirtome į išklerusią *volgą*.

Kuris iš mudviejų toliau nurodinėjo maršrutą, sunku pasakyti. Nei istorijoje, nei mūsų atmintyje šitas faktas neužsifiksavo. Aišku viena, kad abu greitai ir saldžiai užmigome, nes laukė tolimas kelias pas karališkas paneles.

Kiek ši palaiminga kelionė tęsėsi visai nesvarbu. Pajutau, kad kažkas judina už peties.

- Atvažiavome, - išgirdau ramų taksisto balsą.

Išsiritome iš mašinos. Prieš akis dunksnojo neaiškos paskirties raudonų plytų pastatas. Netoli dunksnojo dar keli mediniai namai.

- Ar tau neatrodo, kad anksčiau Panevėžys buvo lyg ir didesnis?

—

paklausė mano kompanionas.

- Tu teisus, - beliko sutikti su jo išvadomis. – Tik neaišku, kodėl jis per vladines taip sumažėjo?

- Vyrai, nebūkit piemenys, - suinteresuotai į mūsų pokalbį įsijungė taksistas. – Jūs prašėt, kad vežčiau į Panevėžio miestelį, kur viena gatvė ir trys namai. Tai aš pagalvojau, kad jums reikia į Panevėžiuką.

- Į Panevėžiuką? – aiktelėjome abu kartu. – O kur toks yra?

- Važiuom pro Kauną, pro Babtus. O jūs tikrai turit pinigų?

- O mes tikrai prašėme į Panevėžiuką? – suabejojau.

- Nesismulkinkim, - mano kompanionas buvo taikesnis. – Visko gali būti, kad aš ponui vairuotojui suteikiau ne visai teisingą informaciją. Toms panelėms, pas kurias ir turėjome patekti, giriantis, kad Panevėžys – pats gražiausias miestas, atkirsdavau: argi tai miestas, mergytės, tai tik viena gatvė ir trys namai, o tokio darinio miestu negali vadinti. Matomai, prakeiktas alkoholis sutrikdė smegenų veiklą ir visai ne vietoje bei ne laiku išlindo šita frazė.

- Būtent, - apsidžiaugė taksistas, kad ėmė aiškėti situacija, - taip ir sakėt: „Į Panevėžio miestą, kur viena gatvė ir trys namai“. Aš tuoj sumečiau, kad tai gali būti Panevėžiukas. O dabar būkite malonus – sumokėkite.

- Prieš tokį svarbų aktą būtų neblogai ir nusimyti, - išmintingai pastebėjau.

- Pasiūlymas neblogas, - sutiko taksistas.

Visi trys nosisukome į raudono mūro pusę. Paskui su bičiuliu atidžiai suskaičiavome savo finansinius resursus. Sukrapštėme aštuoniasdešimt rublių, kas taksistą visiškai patenkino.

- O gal čia kokių panelių užtiktume? – pasiteiravau Vlado.

- Neturiu adresų, - nuoširdžiai prisipažino šis.

- Jei dar turite pinigų, galiu pro Kėdainius nuvežti ir į Panevėžį, - maloniai savo paslaugas pasiūlė taksistas.

- Pinigų gal ir surastume, bet dingo noras, - liūdnokai ištarė mano draugelis.

- Ir man, - prisipažinau.

Aušo gražus vasaros rytas. Kai sulipome į taksi, vairuotojas pradėjo garsiai kvatotis:

- Pirmą kartą vežiau vyrus taip toli nusimyti.

... Erika šypsojosi ir tylėjo.

Pas Jaronimą radome policijos komisarą. Jie sėdėjo prie ką tik pradėto

butelio ir prie lėkščių, gausiai prikrautų įvairiausių mėsiskų skanėstų. Žinoma, tuoj pat buvome ir mes patalpinti prie stalo.

Mačiau, kad Eriką trikdė uniformuotas žmogus. Buvau nutylėjęs, kad Jeronimo, turinčio įvairių pažinčių įvairiuose sluoksniuose, prašiau šį tą sužinoti apie Eriką: gal policijos archyvuose atsirastų kokia nors byla apie jos tolimesnį gyvenimą po to, kai buvo atrasta prie Žydų ligoninės durų. Supratau, kad Jeronimas pasidarbavo atsakančiai, surado ne tik dokumentų, bet ir pristatė komisarą.

Pridėjęs pirštą prie lūpų ir kryptelėjęs Erikos pusėn, daviau suprasti, kad Erikos tema nebūtų liečiama.

- Nesilaikote dietos, ponai, - nepastebėjusi mūsų ženklų, pajuokavo Erika.

- Dieta – geras dalykas, - sutiko komisaras, - bet konfiskuotus dalykus

kažkaip sunaikinti irgi reikia.

Po kelių taurelių komisaro pradėjau klausinėti apie Daubarą. Pasakiau, kad aš kankinuosi su jo sąsiuviniais. Pridėjau ir tai, kad vaikystėje su Jeronimu esame išmaišę Tirkilėškes ir Daubą, bet tada apie galbūt tolimą giminaitį bent aš nieko nebuvau girdėjęs.

- Tikriausia jis jau sėdėjo arba buvo gilioje konspiracijoje, - įsiterpė

ir Jeronimas.

- Įdomu, už ką jisai pirmą kartą sėdo? – pasidomėjo Erika.

- Tai buvo žiaurus nusikaltimas. Jam dar nebuvo nė šešiolikos, - matėsi,

kad komisarui patinka Erika ir jis mielai pradėjo pasakoti, - bet vaikigalis jau buvo perpildytas visokio blogio. Nežinia, kaip jam pasisekė, bet jis keturiolikmetę Kauno čigonų barono numylėtą gražuolę dukterį iš Vilijampolės nusiviliojo net į Pažaislio miškus. Kaip jie ten nusigavo – velniai žino. Tada Aleksoto gauja Antaną Daubarą vadino *Smaugliu*. Gauti tokią pravardę ir tuo labiau jai paplisti, reikėjo nuopelnų. Deja, tuometinė Kauno milicija ankstesnių *Smauglio* negerų veikų kažkodėl neužfiksavo.

- Tai kas atsitiko Pažaislio miškuose? – ėmė nekantrauti Erika.

- *Smauglys* buvo nedurnas, tikriausiai iš tėvo, kuris buvo pažįstamas su

čigonų baronu, sužinojo, kad gražutė čigonaitė išskirtinė – nevalkatauja, turguose nevagiliauja, o mėgsta skaityti knygas, deklamuoti eilėraščius. Ar įsivaizduojat tokią čigonaitę? Rašytojui tokia irgi patiktų, ar ne, - kreipėsi į mane. – Matau, kad ir jūsų žmona panaši į čigonaitę...

- Aš nesu rašytojo žmona, - vėl užprotestavo Erika.

- Jei nesat, tai būsit, - nenusileido policininkas.
- Sugrįžkim į Pažaislio miškus, - paprašiau.
- *Smauglys*, atsižvelgdamas į čigonaitės gerąsias savybes,

apgalvojo visus veiksmus, reikia manyti, kad čigonaitei papasakojo, jog ten yra savižudžių vienuolių kapeliai. Ar jis apie tuos kapelius žinojo – neaišku, bet tokie kapeliai tikrai kažkur netoli vienuolyno yra. Netoli jų ir buvo rastas čigonaitės lavonas.

- Siaubas, - atsiduso Erika.
- Kai mokiausi milicijos mokykloje, mums pagal tą bylą užduodavo

visokių užduočių. Manau, kad istorija gana pikantiška. Įsivaizduokite, gražuolė aikčioja, deklamuoja eilėraščius, o *Smauglį* jos lyriški aikčiojimai vis labiau siutina. Be abejo, siutino ir auksiniai auskarai, ir jam nežinomų kvėpalų kvapas. Čigonaitė buvo ir per daug graži, ir per daug švari, ir per daug *artistė*, o savo čigonišku koketavimu, kvailu naivumu, kėlė tokius seksualinius geidulius, kad ilgesnėm uvertiūrom nebuvo nei laiko, nei noro. *Smauglys*, be abejo, taip ir pagalvojo: tokios sutvertos išprievartavimui, jei ne aš tai kitas tai padarys...

- Gal užteks? – Erika atsistojo. – Jūs pagal save sprendžiate.
- Dar atsisėskit, greit užbaigsiu. Panele, gal tikrai pagal save sprendžiu.

Bet nepamirškite, kad yra toks dalykas kaip intuicija. Tyrėjai be intuicijos – blogi tyrėjai. Taigi – beveik neabejoju, kad toliau buvo taip: aistra susiliejo su neapykanta. *Smauglys* puolė prie čigonaitės, kaip rasistas puola prie nekenčiamos, bet pranašesnės rasės atstovo. Nieko negirdėdamas ir nematydamas pradėjo daužyti ją, plėšyti drabužius. Ji bandė šauktis pagalbos, bet jos dirželis nuo suknutės atsidūrė ant kaklo. Žodžiu, čigonaitė buvo išprievartauta, smarkiai sužalota, nužudyta ir palikta skruzdėlėms. Tik kitą dieną kiti tų kapelių ieškotojai surado kraujais aptekusią negyvą čigonaitę.

- Padėkojame ir važiuojame, - paskubino Erika.
- Paklauskite iki galo, - komisaras nenorėjo skirtis su Erika. –

Gal kokiam rašiniui tiks. Rašytojas detektyvą parašys. Aš labai mėgstu detektyvus vakarais skaityti. Tiesa, dažniausiai beskaitydamas užmiegu.

- Paklauskim, - ir mane pagavo *detektyvinis azartas*. – O kas išaiškino, kad su čigonaite susidorojo *Smauglys*-Daubaras?
- Niekas. Žinoma, čigonų baronas visam Kaunui paskelbė, kad jis

pats suras žudiką, ištrauks jį nors ir iš po žemių ir iš jo padarys... Nežinau, ką jis ten žadėjo padaryti, bet nei jam, nei Kauno milicijai nesisekė surasti žudiko. Įdomu tik tai, kad tuo metu kažkur pradingo ir Antaniukas Daubaras-*Smauglys*. Milicija kelis kartus tardė Steponą Daubarą. Protokoluose radom tik tiek parašyta: „Į klausimą, kur yra jo sūnus Antanas Daubaras, Steponas Daubaras kiekvieną kartą atsakydavo: nežinau, dingo, kaip į vandenį.

- Ir ilgai jis buvo dingęs? – smalsumas nedavė ramybės.
- Matai, rašytojau, jis ir dabar dingęs *kaip į vandenį*, bet kažkur Vilniuje

sukinėjasi apie jus. Tada milicija kažkodėl per daug nesistengė. Gal todėl, kad viršūnėse karaliavo artimas Daubaro giminaitis? Gal todėl, kad kažkokį vaidmenį suvaidino Aleksoto aerodromo viršininkas Kasjanovas, buvęs artimuose santykiuose su Steponu Daubaru? Pervertę senas operatyvines bylas, užtikome, kad Aleksote buvo pasigirdę gandų, kad Steponas Daubaras Kasjanovui davęs kilogramą aukso ir net sutikęs suteikti tam tikrų žinių apie *Gintaro kambarį*, kad šis kuo skubiau jo vaiką įtaisytų kur nors Maskvoje, kur nors giliuose požemiuose. Vėlgi tose senose operatyvinėse bylose užtikome, kad čigonų baronas išgirdęs šnekas apie tai, kad *Smauglys* galbūt slapstosi Maskvoje, viską metęs, išlėkė į šlovingąjį miestą. O ten, kaip vandenyno gelmėse, dingo ir pradingo. Paskui ir jo šeima kažkur iš Vilijampolės išgaravo. Štai ir visa istorija.

- Dar ne visa. O Kauno milicija *Smauglio* Maskvoje neieškojo?
- O kodėl ji turėjo jo ieškoti? Niekas nepateikė jokių duomenų, kad čigonaite jis nužudė. Niekas nepateikė jokių duomenų, kad jis bastosi po Maskvą. Teisėsaugininkai gandai netiki. Jiems reikia faktų.

Erika jau stovėjo tarpduryje.

Kai priėjome prie automobilių, ji liūdnokai tarė:

- Man vienai bus labai nesmagu važiuoti.
- Kaip nors bandyk, - plačiai šypsojosi Jeronimas, - o Jonui teks pas

mane pernaktuoti, nes jis jau vartojo alkoholio, be to, ir su komisaru jie turi šnekų.

### **Daubaras:**

*Kauno mėsos kombinate buvo areštuota grupė žmonių, vogusių mėsą stambiu mastu. Tarp areštuotų daugiausia buvo tėvo įdarbintųjų, todėl tėvas iš pergyvenimo pradėjo dar daugiau gerti. Jis labai sustorėjo: svėrė*

apie 130 kilogramų. Vakaraais kažkur išvažiuodavo savo motociklu, o grįždavo vėlai naktį visai girtas.

Vieną naktį mes su mama išgirdome tėvą važiuojantį per metalinį tiltą, bet staiga viskas nutilo. Kiek palaukusi motina išlėkė pažiūrėti, kas nutiko. Pasirodo, tėvas kartu su motociklu buvo nuvirtęs nuo tilto į upelį. Motina prikėlė Lionių ir jie, man padedant, šiaip ne taip tėvą ištraukė iš upelio. Tėvui nieko neatsitiko, bet motociklas buvo gerokai aplamdytas, o benzino bakas buvo kiauras.

Išaušus rytui tėvas nutarė išsigulėti lovoje. Liepė pašaukti Kuchtą ir jo paprašė atnešti iš Yliškių parduotuvės degtinės pagiriom. „Betaisydami sveikatą“ vyrai nutarė, kad Kuchtai teks remontuoti motociklą, o jei ko nesusigaudys, turės nueiti pas Kasjanovą ir paprašyti jo mechanikų pagalbos.

Kai tėvas vėl užmigo, Kuchta nuėjo į kiemą prie sulūžusio motociklo. Greitai išardė jį, išlygino sparnus, „šakes“. Galų gale pamatė, jog benzino bakas yra prakiuręs. Kuchta greitai sumetė, kad tėvas iš karo buvo atsivežęs ir atsarginį benzino baką, kurį buvo įsimetęs į priekabą. Ta priekaba voliojosi čia pat kieme, šalia senos obels, prie kurios buvo pririštas mūsų Bondza. Apžiūrėjęs priekabą, bako Kuchta ten nerado, ėmė klausinėti motiną, gal ji žino, kur tėvas nukišo tą baką? Mama jam atsakė, kad ji nieko nežino. Tada aš džiaugsmingai pranešiau: „Žinau“.

Seno mūsų medinio namo pasienyje buvo iš lentų sukalta dėžė, į kurią tėvas metė tuščius butelius. Ten buvo ir benzino bakas.

Ir Kuchta, ir mama bijojo tėvą kelti. Pakvietę mane, atidarė dėžės dangtį, ištraukė baką, kuris buvo prikištas visokių skudurų. Darbo dar buvo daug, todėl mes su mama nuėjome pietauti. Pavalgęs pietus, vėl atėjau prie medinės dėžės. Kuchtos nebuvo, medinė dėžė buvo sutvarkyta, buteliai sukrauti, lentos sudėtos į vietą.

Po kelių valandų tetos Kazės kieme pasigirdo triukšmas: Kuchta iš kažkur gavęs pinigų, nedelsiant prisigėrė tiek, kad reikėjo vaikyti ir mušti savo pačią. Atlėkusi Kazė verkdamą keikė savo vyrą: „Taisė baką, o paskui prisirijo“. „Ką? Kokį baką?“ – prabudo tėvas ir nubėgo į prieangį prie dėžės.

Greitai iš ten pasigirdo „Užmušiu!“ Bet tas procesas užsitęsė iki pavakario, kai pats Kuchta, jau išsipagiriojęs, atėjo į mūsų namus. Tėvas iš karto puolė prie jo ir, sugriebęs už atlapų, įsitempė į kitą kambarį.

Paskui mes visi buvome uždaryti sename name, o Kuchtos daugiau niekas nematė.

*Praėjus savaitei po šio įvykio, atvažiavo Lopetėnas.*

*Mama vyrams paruošė gardžius pietus kieme. Mūsų kiemą motina buvo apsodinusi gražiomis gėlėmis. Bevalgydami ir begurkšnodami punšą vyrai šnekėjosi už stalo:*

*- Tai kaip laikaisi, Steponai? Matau, punšas nelabai tinka...*

*Tikriausiai nori ko nors stipresnio, - su lengva ironija pradėjo Lopetėnas.*

*- Kas tiesa, tai tiesa... Ką bepadarysi... Sustoti negaliu... Per daug rūpesčių mane užgriuvo, pats žinai, - atsakė tėvas.*

*- Na, nieko, nieko, Steponai, nusiramink, viską sutvarkysime... Svarbiausia, kad tu mažiau gertum. Girtas pridarai visokiausių nesąmonių.*

*- Kokių nesąmonių? – buvo matyti, kad tėvas žino atsakymą.*

*Tarsi norėdamas palengvinti pokalbį, pradėjo loti Bondza.*

*Takeliu*

*šalia upelio pas mus pėdino senelis Mykolas. Tėvas suskubo atnešti butelį.*

*Kai vyrai išgėrė stipresnės, senelis Mykolas pasisakė, ko atėjęs:*

*- Mano jaunėlis sūnus Vladas gavo šaukimą į kariuomenę. Man labai*

*neramu, nežinau, kur papuls tarnauti, gal net pas baltas meškas, juk lietuvius kiša kuo toliau, - Mykolas išgėrė antrą stikliuką. – Steponai, turiu į tave tokį reikaliuką: tu gerai sutari su Kasjanovu, gal tu galėtum su juo pakalbėti dėl mano Vlado? Skolingas neliksiu.*

*- Na ką tu, dėdė Mykolai, apie kokias skolas kalbi. Kiek galėsiu, tiek padėsiu.*

*Toliau vyrai valgė tylėdami. Bet neilgai.*

*- Steponai, kur Kuchta, kad niekur nesirodo? Juk jau turėjo užuosti butelį?*

*- Velnias jį žino... Su Kaze pastoviai pykstasi, mušasi, nedarba... Ko*

*gero, jis į savo Ukrainą išrūko. Pas savo tėvukus.*

*- Ir niekam nieko nepasakęs išvažiavo? – neatstojo senelis.*

*- Nežinau, nežinau, - paskubom atsakė tėvas, žiūrėdamas į Lopetėną, kuris tik įdėmiai klausėsi, bet į pokalbį nesikišo.*

*Matėsi, kad tėvas apie Kuchtą visai nenori kalbėti. Tai supratęs Mykolas, kalbą pasuko kitur:*

*- Steponai, vakar buvau teisme. Gaila, labai gaila Reginos. Jauna,*

*graži tavo sesuo, o turės dešimt metų atsėdėti. Beje, kodėl tu teisme nebuvai?*

- *Nebuvau, dėde Mykolai, nebuvau. Gal ir negerai pasielgiau. Bet aš jai*

*viskuo padėsiu.*

*Tėvas pripylė dar po taurelę degtinės. Kadangi Mykolas daug nepakelia,*

*pradėjo šnekėti pats su savimi:*

- *Tamašauskui – penkiolika... Vanagui – sušaudymas...*
- *Sušaudymas? – neiškentė ir Lopetėnas. – Kodėl?*
- *Už mėsą gal ir nebūtų taip baisiai nuteisę, bet pas jį dar rado penkis*

*kilogramus aukso... Varnėnų inkile rado.*

- *Nieko sau, - tarė Lopetėnas. – Įdomu, kaip milicija sužinojo?*

*Tikriausia, kas nors pakišo?*

- *Taigi, mes, lietuviai, tokie esame, gatavi vienas kitam gerkles perkasti,-*

*atsigavo Mykolas. – Kaimynas jį pridavė. Kelis kartus pastebėjo, kad Vanagas pernelyg dažnai lipa kopėčiomis prie inkilo...*

*Tėvas keistai sukluso ir ėmė spoksoti į Bondzos būdą.*

### ***Žurnalistė:***

Perskaičiusi Jono naująjį romaną, nutariau paieškoti lauko gėlių. Važiavau link Kairėnų botanikos sodo, o paskui ir dar toliau, kol pamiškyje susiradau gražią žydinčią pievutę. Aplink buvo tuščia, tik tolimiausiam kamputyje, jau miške dunksojo nuo karo užsilikę betoninis dzotas.

Vis mažiau apie naująjį Jono romaną „Bėglys“, kuris šiek tiek priminė „Belaukiant Godo“ atvirkštinį variantą. Ten – laukia, nežinia ko, nežinia dėl ko... „Bėglyje“ ne laukia, o bėga – nežinia nuo ko, nežinia kodėl. Bėga gal pats nuo savęs, gal nuo meilės, gal nuo keršto, gal nuo skurdo, gal nuo Daubarų? Kiekvienas nuo kažko bėga, bėga, bėga...

Landyti tarp eilučių, tarp potekusių skinant gėles nenorėjau. Šalia manęs čiulbėjęs paukštis (aš beveik buvau patikėjusi, kad jam malonu čia mane matyti ir todėl jis čiulba) staiga kažko išsigandęs purptelėjo. „Įdomu, nuo ko jis bėga?“ – pagalvojau, ir ėmiau deklamuoti vieną eilėraštį iš naujos Jono knygos:

*Kažkaip pasimečiau netyčia*

*Pavasarių daugybėje.  
Ir netgi pabandžiau bažnyčioje  
Aš savo sielą gydyti.*

*Visų tamsių jėgų apsėstas  
Aš klaidžioju brodvėjuose.  
Žiaurus, gašlus, sunykęs miestas –  
Mano širdies griuvėsiuose.*

*Ir kai melsva gėlytė žydi,  
Kažkokią klastą įtariu.  
Ir noriu net nusižudyti  
Šalia lizdelio vyturio.*

Pasižiūrėjau į surinktą puokštę – joje melsva gėlytė buvo. Apsidairiau – šalia lizdelio nepastebėjau. Bėgte nubėgau prie *fiatuko*. Ir aiktelėjau – ant *fiatuko* kapoto buvo padėtas mano mobiliakas.

Baikščiai apsidairiau. Pievutėje be manęs daugiau nieko nebuvo. Koks judėjimas buvo link Naujosios Vilnios vedančiu keliu – neatreipiau dėmesio: per daug buvau užsiėmusi Jono naujuoju romanu.

Pačiupusį telefoną tarsi sprogmenį, švystelėjau link dzoto, - aš jo nenorėjau. Pasirodė, kad reikia nuo kažko bėgti, ką aš ir padariau.

Jono kieme atsidūriau greitai. Kaip visada Povilas sėdėjo vežimėlyje.

- Vis dar sėdit? – leptelėjau kažkokią kvailystę, lyg jis čia būtų sėdėjęs nuo tada, kai jį pamačiau pirmą kartą, ir nelaukusi atsakymo, nubėgau pas Joną.

Jis sėdėjo fotelyje. Pamatęs lauko gėles nusišypsojo.

- Galėjai paskambinti, būčiau ką nors valgomo suorganizavęs.
- Aš gi neturiu telefono.
- Užmiršau.
- Šiandien kokią minutę jį turėjau.
- Nesupratau.

Papasakojau kur ir kaip ieškojau gėlių.

- Pamačiusi ant *kapoto* savo telefoną, labai išsigandau. Supratau, kad

Daubaras kažkur šalia. Įsivaizduok, čia pats miškas, arti jokio žmogaus, jokio gyvo padaro...

- Daugiau negu įdomu, - susimąstė Jonas. – Visas detektyvas.
- Gal jis tame dzote slapstosi?
- Aišku viena: ir pavogdamas telefoną, ir grąžindamas jį, jis ne tik *koketavo* su tavimi, bet norėjo ir kažką daugiau pasakyti.
- Ką?
- Kad simpatizuoja tau.
- O Viešpatie! Bet iš kur jis galėjo žinoti, kad aš atvažiuosiu gėlių

būtent į tą pievelę?

- Gal jis aiškiaregis? – šyptelėjo Jonas. – Ten, be abejo, buvo žemuogių ir kas nors tą pievelę pavadino bergmaniškai – „Žemuogių pievelė“. Jeigu pievelė bergmaniška, tu taipogi, be abejo, bergmaniška, ir perskaičiusi bergmanišką romaną, gėlių važiuosi būtent į tą pievelę, todėl ten jis ir laukė...

- Rašytojau, klieidi tu.
- Rimtai kalbant, kadangi nei aplink mus, nei mumyse nėra nieko

bergmaniško, vadinasi, viskas buvo kitaip. Tą dzotą galbūt jis ir žino, bet šiuo atveju jis nieko nereiškia. Ir pievelė nieko nereiškia. Viskas daug paprasčiau: jis, net rizikuodamas, kad bus sučiuptas, jau seniai sekioja paskui tave. Ko gero, jau subūrė gaują. Galbūt Lenkijoje ar Vokietijoje pavogė mašiną. Joje sėdėdamas ne kartą sekė tave, vis galvodamas, kaip grąžinti telefoną. Šį kartą jam pasisekė: tu pasukai už miesto ir jis pasuko, tu sustojai prie lietuviškos pievutės, išlaikydamas pagarbų atstumą jis irgi sustojo. Aplink nieko nebuvo. Tave užbūrė pievelė, o jo – ne, bet proga padėti telefoną ant mašinos dangčio atsirado.

- Tai jis galėjo mane papjauti?
- Galėjo. Bet ne tik rašytojai, ir žmogžudžiai įsimyli.
- O Viešpatie!
- Per dažnai Viešpatį trukdai.
- Apsisprendžiau: bėgu į Angliją.
- Neabejoju, jis paseks paskui tave.
- Tada man belieka tik citata iš tavo „Bėglio“: „Dievo sukurtam žmogui vis tiek to paties Dievo kažkur numatyta nauja vieta. Tik dėl to žmonės ir turi Dievą, o Dievas – žmones“.

### ***Rašytojas:***

- Ir tada prabilo Dievas: „Erika, tau numatyta vieta –

gretimame kambaryje. Jis gali būti laikina buveine, jis gali būti tavo nuosavybė, tik tegu jame žydi tokios nuostabios lauko gėlės, kokias tu atnešei Jonui, jo knygos pasirodymo proga. Nors, linkusiems dievinti kūrėjus, geriau laikytis nuo jų atokiau. Nes vos tik priartėji, tampa aišku, kad tai ne dievai, o žmonės. Ir visa, kas žmogiška, jiems nesvetima. Šis kūrėjas kurį laiką buvo praradęs žadą. Prisiskaitęs ir prisiklausęs tūkstančių vienišų žmonių gyvenimo istorijų, jų gyvenimus lyg tam tikrą rūbą pabandė prisimatuoti pats. Be abejo, daug kas netiko: ne tas dydis ir ne visai mėgstamos spalvos. Bet vis tiek tai geriau negu niekas.

Prisimindamas kitų gyvenimus, pabandė pažiūrėti pro langą, kuris staiga prasipletė iki begalybės: matė – suplukę nešė, apsikabinę šoko, aistringai nusirenginėjo, abejingai šaudė, godžiai žiaumojo. Paskui pastebėjo savo mylimą poetą Henriką Radauską, su Nyka-Niliūnu ir Blekaičiu vaikštinėjančius po sodą Vašingtone prie Kongreso bibliotekos tarp Arbaretumo azalijų ir rododendrų, žiūrinčius į pakalnėje tekančią šokoladinę Anakostiją ir kalbančius apie anglų kultūros lotyniškumą.

O apie juos gaudė triukšmingas Vašingtonas.

Kokie jie buvo vieniši, kai į juos žiūrėjo iš baro išvirtusi juodukų kompanija. Vieniši tai kompanijai. Ir visiems kitiems. Netgi Nyka-Niliūnas ir Blekaitis, ir netgi žmona nematė, kada Radauskas rašė eilėraščius.

Užsidarydavo ir rašydavo – vienui vienas.

Visame pasaulyje – vienas.

Visą gyvenimą rašė tas dvi eilutes:

**Koks tu vienas, vienišas esi**

**Laimėj, baimėj, meilėj ir mirty.**

Bet nemanykite, kad vienišieji nieko neturi.

Ir nemanykite, kad jie niekada nieko neturės.

Pažiūrėkite į jų akis. Pažiūrėk į Jono akis, Erika“.

Erika ilgai žiūrėjo man į akis.

Abi pabučiavo. Paskui tarė:

- Aš tikiu Dievu ir pasilieku, Jonai, pas tave. Tik žinok, kad aš būsiu

su tavimi, bet ne tavo.

- Būk, - ištariau drebančiu balsu.

Daugiau kalbėti ta tema vengėme. Vėl prisiminėme Daubaro *fintą* su telefonu.

- Tu įsivaizduoji, tas šunsnukis veikia mūsų gyvenimus, mūsų

veiksmams daro tam tikrą įtaką. Nejaugi šimtai policininkų negali pagauti vieno bandito? Ką apie tai mano tavo pažįstamas kriminalistas? Nepasišneki? – virpančiu balsu prabilo Erika.

- Pasišneku. Mūsų policija norėjo visas smulkmenas susirankioti apie

Antaną Daubarą. Bandė sužinoti ir tai, ar tikrai tas *Smauglys* buvo Maskvoje. Bet dabar Maskvos policija nenoriai bendrauja su mūsų policija. Tiesa, šį tą atskleidė: kažkurioje Maskvos vietoje nuo karo buvo užsilikusi nebaigta įrengti gili slėptuvė. Visko gali būti, kad buvo ruošama Stalinui, nes po žeme buvo vos ne rūmai. Deja, juos užtiko ne valstybės vyrai, o banditai. Ten įrengė šaudyklą ir gaujų narius apmokydavo naudotis įvairiais ginklais. Galimas atvejis, kad ten, Kasjanovo pažįstamiems padedant, buvo patalpintas ir Antaniukas, nes Maskvos banditai turėjo nuomonę, jog lietuviai – geri samdomi žudikai ir to amato juos kruopščiai mokė. Ir dar: gali būti, kad tą slėptuvę atrado ir čigonų baronas, kurie pradėjo bendrauti su kaukaziečiais. Vėliau jie atakavo Orechovo grupuotę ir visi buvo *patiesti*. Banditai buvo negailestingi: aukoms įkaitintais lygintuvais degindavo pilvus, kišdavo lituoklius į kūno ertmes, sumušdavo vaikus tėvų akivaizdoje. Štai kokiuose *universitetuose* studijavo mūsų *rašytojas*. Beje, manoma, kad Antanas Daubaras yra siautėjęs ir Gardine. Ir dar: aš tau nieko nepapasakojau ką naujo sužinojau būdamas pas Jeronimą. Tu išvažiavai, o mes ilgai ilgai...

- Žinau tą vyrą „ilgai, ilgai...“ – nusišypsojo Eriką.
- Bet kai ko ir nežinai.

### **Dobilas:**

*Gardino pakraštyje, iš visų pusių aptverta aukšta lentų tvora, stovėjo ilga medinė troba. Visa nemaža teritorija buvo prisodinta vyšnių, obelių ir kitokių vaiskrūmių. Darže kapstėsi nemažas būrys vištų. Matyt, ne vienas prašalietis, praeidamas pro šią sodybą, yra pagalvojęs, kad ilgoje medinėje troboje, ko gero, gyvena darbšti šeima, kuri ne vieną gardinietį aprūpina vaisiais, daržovėmis, kiaušiniais ir dar velniai žino kuo. Iš tikrųjų viskas buvo kitaip. Šioje troboje gyveno Sonia su savo aštuoniolikmete dukra.*

Sonia, du kartus sėdėjo, ir dėl savo tvirtumo, o , matyt, ir dėl kitų savybių, abu kartus moterų kalėjimuose imdavo valdžią į savo rankas ir tvirtai ją laikydavo. Yra daug būdų, kaip įvairiuose kalėjimuose sėdintys kaliniai dažnai sužino vieni apie kitus, net vieni kitiems padeda pasitvarkyti kai kuriuos reikalus. Ir kai aš, smagiai pašaudęs Maskvoje, vėl pasirodžiau Dauboje, tėvas sužinojęs „mano išdaigas“, davė trumpą laiškėlį su keliais žodžiais ir adresu, ir liepė kuo skubiau sprukti į Gardiną pas Sonią.

- Kas tai per asaba? – bandžiau pasiaiškinti.
- Daug žinosi, greit pasensi, - burbtelejo tėvas, - lekiam pas Kasjanovą.
- Ko?
- Neklausinėk, o stenkis, kad ligi auštant čia tavo nei smarvės nebūtų.

Nežinau ką tėvas šnekėjo su iš miego prikeltu Kasjanovo, bet išėjęs iš kareivinių pasakė, kad tuoj privažiuos sunkvežimis, nes iš Gardino Aleksoto aerouostui reikia parsivežti detalių.

Taip ir atsidūriau pas Sonią, kuri kažkodėl mėgo su manimi pabendrauti, net papasakojo, kad pirmą kartą sėdo už tai, jog pasmaugė savo vyrą, kuris buvo girtuoklis, sadistas, nieko nevertas lovoje. Sonia, liudininkams talkinant, įtikino teismą, koks jos pasmaugtas vyrelis buvo niekingas padaras, koks baisus girtuoklis, vagišius ir pan., todėl ilgai sėdėti neteko – paatostogavo šešetą metelių, net pinigėlių užkalė. Gana tvirtai nudrėbta, turėdama tvirtą vyrišką stotą, abu kartus kalėjime atlikinėdavo vyriškas funkcijas. Moterys ją tiesiog traukte traukdavosi į savo gultus, kad ji tvirčiau apkabintų ir grubiau pamylėtų. Už dyką, žinoma, ji prakaito neliedavo.

Jau tada ji puikiausiai suprato, kokius aukso kalnus galima susipilti užsiėmus sekso bizniu. Išėjus į laisvę, savo ilgojo namo antrąjį galą nakčiai išnuomodavo kareiviams, kurių Gardine buvo daugybė ir kurie amžinai kentė seksualinį badą. Bet kareivių kišenės visada pustuštės, ne ką iš jų pasipelnysi, reikėjo ieškoti geresnės klientūros. O geresnei klientūrai reikėjo ne tik ploto, bet ir jaunų mergų. Gerą mintį jai pakišo kitoje gatvės pusėje esančios kavinės, tiesa, labiau panašios į smuklę, barmenas, kuriam Sonia tiekdamo pigoką, nežinia, kokių būdu pagamintą degtinę. Kai kavinė-smuklė užsidarydavo, visada atsirasdavo tokių, kuriems „dar negana“. Belsdavo į duris, kišdavo saujas pinigų. Štai tada Sonios surogatas ir praversdavo. Ką ten praversdavo, didelį pelną nešdavo.

*Kavinės savininkas, visų vadinamas Administratoriumi, žinojo naktinio gyvenimo psichologiją, tikriausiai todėl ir pakišo Soniai mintį, kad ji galėtų prilaikyti keletą telyčių, o jis siųstų klientūrą. Naktinis darbas brangiai apmokamas.*

*Sonia, norėdamas greičiau gauti piniginių įplaukų, pradžia kitame trobos gale patalpino savo aštuoniolikmetę dukterį Leną. Beje, didelių keblumų ji neturėjo, nes jau kuris laikas ją prievartavo Gardino priemiesčio paaugliai. Pradžioje ji bandė priešintis, bet buvo taip pamokyta, kad daugiau spardyti nedrįso ir tempiama į rūsius ar miškelį, nuolankiai eidavo kartais net niūniuodama kokią nors melodiją.*

*Iš pradžių ji viena naktimis liejo prakaitą, o paskui atsirado ir daugiau merguželių. Sekso biznis klestėjo, o ir degtinės buvo nuperkama daugiau. Tik kėlė nerimą, kad naktinių orgijų metu neretai pasigirsdavo klyksmų, kildavo muštynės, ko nenorėjo nei Administratorius, nei Sonia. Sovietinė milicija nors ir paperkama, bet viskam yra ribos.*

*Kad tas biznelis klestėtų, reikėjo tvirtos vyriškos rankos. Štai tuo metu su popierėliu rankose prie ilgos medinės trobos ir pasirodžiau aš.*

*Pradžia buvo visai nebloga: Sonia žinojo mano tėvą ir papasakojo labai įdomią istoriją, kaip prižiūrėtojai sugalvojo pasilinksminti. Kadangi taigos glūdumoje šalia vienas kito buvo vyrų ir moterų lageriai, jie sugalvojo „pasigrožėti“ kolektyviniu seksu. Paskelbė: geriausiai pasidarbavusius plukdant sielius, po penkis vyrus ir penkias moteris leis kartu pasiperti pirtyje, o kadangi iš abiejų pusių atsirado nemažai pasiilgusių „to malonumo“, normos buvo nuolatos viršijamos. Ne vienas manė, kad bus apgauti, bet mėlinkepuriai pirtyje buvo įrengę slaptą stebėjimo punktą ir patys laukdavo tų „smagių sekmadienių“.*

*Sonia vakarais mėgdavo pasakoti apie tas orgijas pirtyje, bet man įsiminė tik tiek, kad pirmas kartas jai „atsitiko“ su mano tėvu ir dėl kažko tas „pirmas kartas“ jai įsiminė, todėl jų ryšiai nenutrūko ir todėl galėjau pasigrožėti Gardinu, kur buvau pavalgydintas, aprengtas ir net apginkluotas „Makarov“ pistoletu, o, reikalui esant būčiau galėjęs iš palovės išsitraukti ir AK-47 automatą.*

### **Žurnalistė:**

Anglija ar Jonas? Sėdėjau Jono kambaryje ir sprendžiau: Anglija ar Jonas? Abu kambarius gražiai sutvarkiau, nuvaliau dulkes nuo knygų, iššveičiau vonią, o galvoje lyg užsukta skambėjo: Anglija ar Jonas?

Ant Jono rašomojo stalo gulėjo Dobilo *romanas* ir tikriausiai visai neseniai Jono parašytas eilėraštis:

Aš šiai žemei sąskaitų nebeturiu,  
Tik saulėlydis kaskart vis kruvinesnis.  
Su draugais aš mirtį vėl geriu  
Ir nesiruošiu gėrimo mesti.

Pagiriotas slapčiomis žvelgiu,  
Kur už mus ant kryžiaus Kristus...  
Mylimoji vaikšto su dalgiu  
Ir prieiti prie manęs nediršta.

Koks absurdas, Viešpatie, koks absurdas tas mano gyvenimas, ėmiau graužtis. Paskambinau Jonui ir pasakiau, kad aš jo bute.

- O aš „Neringoj“ su draugais girtuokliauju, - pakiliai atsiliepė Jonas. - Imk taksiuką ir...

- Kitą kartą, - išjungiau telefoną.

Nejaugi aš jam galiu pasakyti, kad neturiu padoresnės suknelės, kad mano batai išklypę, lūpdažių ir kvėpalų beveik nenaudoju, nes neturiu už ką jų nusipirkti. Koks absurdas, Viešpatie, koks absurdas mano gyvenimas. Kažkas pametė prie ligoninės durų... Gerai, kad neįmetė į šulinį ar gyvos neužkasė šiltnamyje... Lyg ir gero Angelo vedama, tikėjau savo galimybėmis, kapsčiausi per purviną gyvenimą, vaikų namuose prižiūrėtojai prievartavo paaugles, kitos pačios ėjo į gatvę, užsiiminėjo prostitucija, net mane kviesdavo, bet kai pamatydavo mano žvilgsnį, sprukdavo kuo toliau. Niekas ten nemėgo, nemylėjo manęs. Bet ten buvau nors pavalgiusi, aprenpta šiookiais tokiais skudurais. O kai visą tą *rojų* palikau, pradėjau studijuoti, aš jau buvau iš *pakraščių*, netikau jokiai kompanijai, jokiom draugystėm. Koks absurdas, Viešpatie, koks absurdas tas mano gyvenimas... O juk šiame kambaryje ir už lango – dvidešimt pirmas amžius.

- „Ne, ne, ne, nereikia ašarų“, - pajutau Jono ranką ant peties.

- Ko taip anksti sugrįžai?

- Supratau, kad kažkas laukia manęs. Koks nuostabus jausmas, kai suvoki, kad kažkas laukia tavęs. Kai niekas nelaukdavo, grįždavau ir paryčiais. Prisimenu kartą su kolega perėję bent tris restoranus ir baigę „Lietuvos“ viešbučio, kuris dabar vadinasi Radisson blu, dvidešimt antruoju aukštu, namo grįžau paryčiais. Rakinau, rakinau duris, bet niekaip negalėjau

atrakinti. Susikaupiau. Apsidairiau: laiptinė mūsų, pašto dėžutė mano, buto numeris irgi mano. Rakinau, rakinau, bet vis tiek niekaip negalėjau atrakinti. Stumtelėjau, ir durys pačios atsidarė. Žiūriu - mano bute darbuojasi trys vyriškiai. Ištraukinėti stalčiai, primėtyta knygų...“Labas rytas, vyrai“, - mandagiai pasisveikinau. Jokio atsakymo. „Ar čia Mačiukas gyvena?“ – pasitikslinau. Vėl – tyla. „Jūs – vagys ar saugumiečiai? – man vis dar trūko aiškumo. – Jeigu vagys, be reikalo triūsiate, visi mano pinigai – Šveicarijos bankuose, jeigu saugumiečiai – „Bažnyčios kronikos“ aš neleidžiu ir netgi nežinau, kas leidžia“. Vienas stipriai stumtelėjo mane ir visai netikėtai drėbtelėjau į savo sofą. Svečiai spruko pro duris. Apsidžiaugiau: esu savo namuose ir net savo sofoje. Kaipmat ir užmigau. Paliktas praviras duris atsikėlę rytą uždarė panelė Zuzana. Žinoma, jai turėjau papasakoti, kas čia įvyko. Ji tik lingavo galvą ir džiaugėsi, kad manęs nenusmeigė. Dar primygtinai klausinėjo iš kur paryčiais sugrižau.

- Ir papasakojai?
- Padeklamavau eilėrašį:

Tai būta vaikštynių!  
 Tai būta krikštynų!  
 Tai būta smagumų –  
 Nors vežk vežimu!  
 Ieškota aviečių,  
 Ieškota rūgštynių...  
 Vis eita tolyn  
 Ir tolyn nuo namų.

Dar ratą apsukim,  
 Užtraukim dar dainą,  
 Vis tiek atgalios  
 Būsim mes pašaukti,  
 Kur niekas negrižta,  
 Kur nieks nepareina,  
 O jeigu sugrižta,  
 Nėra kam sutikt.

- Vis dėlto įdomus tu tipas. Be to, mane ima nerimas, kad tu prasigersi.
- Reikia vadžių, reikia, - keistai nusijuokė Jonas.

- O tau tikrai nėra galimybių pagydyti kojas?
- Mano kūnas ir tavo dvasia nepagydomi. Tokius, kaip mes, gali pagydyti tik Jėzus. Ne burtais, ne užkalbėjimais, nenaudojant simbolių ženklų, užkeikimų, talismanų, smilkalų, nesišaukiant į pagalbą nei žemiškų, nei požeminių jėgų. Užtektų Jam tik vieno žodžio, garsaus šauksmo, malonaus atsiliepimo, širdingumo. Užtektų Jo valios ir tikėjimo to, kuris prašo. Šiuo atveju – mudviejų. Jis paklaustų: ar tikite, kad galiu jus pagydyti? Linktelėtume galvas. O kai išgijimas įvyktų, išgirstume: „Eikite, jūsų tikėjimas jus išgydė“.

***Rašytojas:***

Pabudau anksti. Žiūrėjau į lubas, kol išgirdau seselės balsą:

- Pagaliau gavom tau tinkamo kraujo. Šiandien operuos.
- Pagaliau, - apsidžiaugiau.
- Jo laukia penkios operacijos, o jis džiaugiasi.
- Pagirioji, - šalia stovėjo ne seselė, o Erika. – Paruošiau žalios arbatos.
- Pagaliau kažkas ir man kažką paruošia. Kažkada džiaugiausi, kad

mane operuos, o dabar džiaugiuosi arbata.

- Dar vis nerandu ryšio tarp arbatos ir operacijų.
- Praeities chimeros dažnai primena apie save. Ypač pagiriom.
- Tai tave penkis kartus operavo?
- Paskui dar ir papildomos reikėjo.
- Baisu.
- Baisu tik tai, kad tų operacijų metu praradau abu tėvukus.

Ilgai nesupratau, kodėl mane nustojo lankyti?

- O toliau?
- Toliau panašiai kaip ir tu, kapsčiausi vienas. Išmokau plaukti ir plaukiau

per gyvenimo okeanus. Kol atplaukiau iki šio kambario, kuris šiandien neapsakomai gražiai sutvarkytas. Ar ir kitas kambarys pakeitė savo tradicinę išvaizdą?

- Šiąnakt aš ten permiegojau.
- Šaunuolė! Tas kambarys tavo. Ir nesvarbu – tu jame būsi ar nebūsi.

Ten jau gyvena tavo pavidalas.

- Nežinau, Jonai, kur man būti. Gulėjau ant tavo sofos ir beveik visą naktį

varčiau savo praėjusio gyvenimo puslapius.

- Na ir...

- Jie labai subraukyti, aplaistyti ašaromis, krauju. Ne to kalėjimo prižiūrėtojo, kuriam *būsimas rašytojas* perrėžė gerklę, o mano pačios krauju. Aš gi augau beglobių namuose, kur, kaip jau esu sakiusi, ir mušama, ir prievartaujama. Ten irgi savotiškas Dauba, kur susikaupęs visoks brudas. Manęs kartą klausei, kodėl nesusiradau kokio berno? Atsakau, tik nežinau, kodėl tau. Taigi – atsakau: ten visos merginos buvo prievartaujamos eilės tvarka, beveik pagal abėcėlę. Neaplenkė ir manęs...

- Va tai tau...

- Tai kaip aš toliau galėjau susirasti *kokį berną*, kaip aš galėjau pakęsti

vyrišką giminę?

- Tai kodėl pakenti mane?

- Va šito ir pati nežinau. Atsakymo sau net pradėjau ieškoti bandito sąsiuvinėje. Jo *romanas* nieko vertas. Tiesiog – šlamštas. Neįsivaizduoju, ką tu jam patarsi, kai jis pasirodys pas tave ir paklaus: „Rašytojau, ar aš turiu talentą ir ar galiu rašyti romanus?“ Beje, rašytojau, arbata jau atšalo.

Nespėjus gurkštelti šaltos arbatos ir mintyse apdoroti tai, ką išgirdau, pasigirdo durų skambutis. Įvirto du vyrai su darbo įrankiais ir laidais.

- Mes iš firmos „Sauga“, - prisistatė ateiviai. – Mums liepta rašytojui įvesti vietinės reikšmės signalizaciją. Vagių vis daugėja.

- Jaučiasi, - sutikau. – o ką reiškia *vietinės reikšmės*?

- Kai ji bus įjungta, rakinant ar laužiant duris, pradės šaižiai birbti, kaimynai arba jūsų žmona, - nužiūrėjo Eriką, - nubėgusi pas kaimynus, išgirs. Ir paprasta, ir pigu.

- Aš nesu rašytojo žmona, - užprotstavu Erika.

Po geros valandos pasišalinus „Saugos“ meistras, piktokai pasakiau:

- Galėtum ant krūtinės didelėm raidėm išsisiuvinėti: „AŠ NESU RAŠYTOJO ŽMONA“.

Tarsi neišgirdusi mano ironijos, Erika paklausė:

- Kaip tu manai, kodėl „Sauga“ taip susirūpino tavo butu?

- Mūsų butu, - piktokai atrėžiau. – O susirūpino todėl, kad kažkam

labai parūpo, kas toliau vyks mano ar mūsų bute.

- O kas čia tokio nepaprasto gali vykti?
- Pirmiausia: kažkas jau žino, kad tu persikraustei pas mane...
- Taip greitai?
- ...arba dažnai lankaisi. Vadinasi, kažkas dar nelabai pasitiki tavimi ir

vis dar abejoja ar tavęs nesaisto kokie nors ryšiai su Antanu Daubaru. Jie visokiais būdais seka paskui tave. Ir tais laideliais seka, nes, nors tu ir **nesi rašytojo žmona**, mato mūsų gražius, šiltus santykius ir nujaučia, kad apie tą banditą ne kartą kalbėsime ir galbūt jiems suteiksime papildomų faktų. Antras pamąstymas: jie žino, kad pas mus yra to būsimo rašiktojo sąsiuvinis, o jis pats nori išgirsti mano nuomonę apie savo rašliavą. Jeigu nori, tai, anksčiau ar vėliau, vienokiu ar kitokiu pavidalu pasirodys mūsų buveinėje, o apsišaukėlė „Sauga“ toliau žinos ką daryti. Jie susigauja, kad mums būtų per sunku išduoti, jog Daubaras *jau atėjo* arba, jog Daubaras *tada ir tada ateis*. Štai tam ir reikalingi laideliai.

- Na ir įsivėlėme...
- Įdomiau gyventi, - pabandžiau pajuokauti. – Matai, brangioji žurnaliste,

Antanas Daubaras – neeilinis banditas: už keletą žmogžudysčių nuteistas iki gyvos galvos ir dar suspėja pasprukti iš kalėjimo, papjauti prižiūrėtoją, suorganizuoti gaują, kuri, be abejo, irgi pridarys nemažai šunybių. Manau, šiuo metu Lietuvos policijos uždavinys Nr. 1 – pagauti, būtinai pagauti Daubarą ir kuo greičiau, naudojantis formule *bandant pabėgti*, sunaikinti jį, arba sugrąžinti į Lukiškes ir sudėlioti tokią situaciją, kad bendrai pasivaikščiojimo metu, suvartytų peilį...

- Sustok, - tyliai paprašė Erika. Ir kiek pamąsčiusi pati pratęsė *mūsų detektyvą*: - Bet nejaugi policija mano, kad toks patyręs banditas kaip Daubaras taip lengvai pateks į spąstus, kurie, šiuo atveju, yra mūsų butas?

- Miela brangioji žurnaliste, esi kūrybos žmogus ir turi žinoti, - pakilnojau ant palangės gulintį mėlyną sąsiuvinį, - kad kūrybos geismas yra toks didelis, kad priverčia daryti įvairiausias, o kartais ir baisiausias klaidas. O organuose yra ne vienas aukščiausios klasės specialistas, kuris turi nujauti tokį dalykėlį: jeigu banditą Antaną Daubarą imtis plunksnos pašaukė talentas, kūrybos geismas, tai jo tolimesnius žingsnius nesunku sumodeliuoti...

- Tai jis pasirodys čia? – Erika atsisėdo šalia ir paėmė mano ranką.

- Manau. Ir tai bus geriausias testas apie jo kūrybines galias. Nereikės man analizuoti jo menkalų-rašliavų, ten nėra nė menkiausios užuominos apie talentą. To sąsiuvinio vertė ne jo turinyje, o Daubaro tolimesniuose veiksmuose.

- Betgi tas kūrybos geismas jį pražudys.

- Taip. Bet tik tada ir bus galima pasakyti: galėjo žmogus rašyti ir galbūt gerą kūrinį suraityti.

### **Dobilas:**

*Senelis Mykolas paprašė tėvo, kad pasikviestų Kasjanovą. Kai šis pasirodė, senelis iš atsinešto krepšio ištraukė du butelius valdiškos ir dar nepradėtą skilandį. Ištuštinus pirmąjį butelį, senelis Mykolas kreipėsi į Kasjanovą, o kartu ir į tėvą:*

- Jeigu jūs man padėsite, aš jums atskleisiu didelę paslaptį.

- Kokios tau pagalbos reikia? – pasidomėjo tėvas.

- Didelės, - atsiduso senelis.

- Jei didelės, dviejų butelių neužteks, - tvirtai tarė Kasjanovas.

- Menka bėda – buteliai, - senelis man pamojo pirštu ir pasakė, kur

*jo namelyje kitoje upelio pusėje sudėtos atsargos.*

*Kai aš grįžau su trimis pilnais buteliais, senelis, tėvas ir Kasjanovas darbavosi kastuvais netoli Marvos.*

- Viską mačiau, viską žinau, - lemeno apgirtęs senelis. – Baigianti karui,

*vokiečiai atvežė būrį belaisvių ir liepė jiems nuo aerodromo iki pirmojo forto kasti gilų siaurą griovį. Gal savaitę jie čia plušo. Jūs kariavot, jūs nieko nematėt ir nieko nežinot, o aš mačiau, kaip į tą siaurą griovį klojo rankos storumo švininį kabelį. Žinot švino vertę?*

- O kam tas kabelis? – paklausė tėvas.

- Čia dar ne viskas, - čepsėjo lūpomis senelis, - kai kabelis buvo užverstas

*žemėm, belaisviai iš lėktuvų ėmė tempti visokias dėžes. Nešė tiesiai į pirmąjį fortą. Paskui ten sprogdino, užvertė visus įėjimus. Aš vienam kitam belaisviui spėdavau kyštelti kokį kąsnelį. Pasitaikius progai ėmiau jų klausinėti...*

- Pasakoji visokius niekus, - staiga kalbą nusuko tėvas, - geriau

sakyk, kokios tau pagalbos reikia?

- Taigi – mano Vladas gavo šaukimą. Reikia, kad nepapultų tarnauti pas

„baltas meškas“.

Tėvas viską persakė Kasjanovui.

Toliau įvykiai rutuliojosi gana greitai. Pasirodė, kad Kasjanovas Maskvoje tikrai turėjo daug pažinčių: Mykolo Vladui – gražiam, aukštam vyrui – Kasjanovas pažadėjo Maskvoje kažkokius parodomuosius dalinius, kuriems reikia „vaikščioti“ visokiose šventinėse eisenose ir saugoti mauzoliejų.

Beveik savaitę laiko mama nešė vyrams užkandą. O paskui ir prasidėjo. Teisybę žmonės sako, kad už vieną laimę reikia mokėti dviem nelaimėm. Pirmąją nelaimingą žinią atnešė mama. Atbėgusi prie geriančių vyrų pirmą kartą išdrįso pakelti balsą prieš tėvą:

- Baik gerti, kuily.
- Ką?! – tėvui toks tonas buvo didelė staigmena.
- Ką, ką, Požėra Romą sučiupo. Pulk prieš Kasjanovą ant kelių,

gal padės.

- Kokia banditui gali būti pagalba? – užriaumojo tėvas. – Prie sienos...
- Nusiramink, - netikėtai įsiterpė Kasjanovas, supratęs apie ką šnekama.

Pasisodinęs mamą šalia, tęsė: - Nieko, Zosyt, neverk, gal jis daug blogo nepradarė. Dabar laikai jau ne tokie, kaip prie Stalino.

Greitai atskriejo ir kita liūdna žinia: Maskvoje neaišku kaip ir kodėl žuvo Mykolo Vladas. Pasirodo, kad Kasjanovas gerokai pamelavo: Vladas buvo nuvežtas ne mauzoliejų saugoti, o į kažkokias įslaptintas Pamaskvėje esančias laboratorijas, kur buvo tyrinėjamas atomas ar kažkas panašaus. Parvežė jį cinkuotame karste, kurio kariškiai atidaryti neleido.

Ašarų ir sumaišties buvo daug, bet ir tos sumaišties metu tėvas pasišaukęs mane paklausė:

- Ar esi landžiojęs po forto tunelius?
- O ką?
- Klausiu: ar esi?
- Esu.
- Pasišnekėsim, kai bus ramiau.

**Žurnalistė:**

Bandito *romanas* atvedė mane pas Joną. Tą dieną, kai pirmą kartą nakvojau jo kambaryje ir atėję du vyrai įvedė *vietinės reikšmės* signalizaciją, netikėtumai tuo nesibaigė. Išėjus meistrams, įpuolė panelė Zuzana ir kreipėsi tiesiai į mane:

- Tai dabar tu čia gyvensi?
- O ar būtina atsakyti? – nesusilaikiau.
- Einant tiems *elektrikams* per kiemą, mes su Povilu ir šnekame – tikriausiai Jonui įvedė signalizaciją...

- Įvedė, - patvirtino Jonas.

- Tada, kai pas Joną buvo apsilankę vagys, mes su Povilu irgi šnekėjome, kad iš pono Jono vieną kartą viską išneš. Taip ir sakėme – jis, amžinas laidokas, kartais į kažkokius restoranus išleikia net durų neužrakinęs, vienintelė išeitis jam – susirasti žmoną. Aš ir Povilui sakiau: ir tau, Povilėli, reikia susirasti žmoną, ir iš tavęs viską išneš. O jis man – aš nieko neturiu, batai ir tie iš labdaros, be to, kas už manęs tokio... Aš jam, slunkiui, išaiškinau, kad jis dar vyras pačiame drūtume...

- Panele Zuzana, - įsiterpė Jonas, - esu truputį pagiriotas ir nelabai susigaudau, ką tu nori pasakyti?

- Aš ir noriu pasakyti, kad mes su Povilu apsidžiaugėme, kad susiradai tokią gražią žmoną, kad dabar nebūsi vienas.

- Aš nesu... – pradėjau.

- O prie ko čia signalizacija? – paskubėjo Jonas.

- Čia kažkas ne taip, - rūpestingai aiškino panelė Zuzana. – Kitiems

jokių signalizacijų nevedė. Manau, kad įjungė kokią nors elektroniką. Kažkam reikia viską girdėti kas, su kuo ir ką šneka. Anksčiau visiems visokias signalizacijas įvesdavo, o pro jas saugumas viską girdėdavo, net kaip vyras žmoną tratina.

- Tai anksčiau, - įsijungiau į tą keistą pokalbį.

- Dabar visi saugumiečiai susidėjo su vagimis. Klausio ir žino, kas

ką pardavė, kiek gavo. Elektronika.

- Oi, Zuzana, meile mano, tau tik romanus rašyti.

- Užtenka tavo romanų.

- Matai, ir panelė Zuzana mąsto panašiai kaip tu? – Zuzanai uždarius duris pasakiau Jonui.

- Kada nors mūsų butas...- pradėjo Jonas

- Gal vis dėlto - tavo butas.

- Kai tu taip šneki, man tavęs šalia nėra, - Jonas pradėjo pykti. – Dabar

tu ar tavo dangiškas pavidalas gyvena aname kambaryje. Ir visada gyvens.

- Kad tu žinotum, mielas rašytojau, kaip man sunku.
- Tu dėl tos *vietinės reikšmės signalizacijos*? Dėl to, kad niekaip neatsikratome Daubaro, jo niekam netinkamos rašliavos?

- Mielas mano rašytojau, kaip minėjau, šiąnakt aš miegojau, tai yra nemiegojau, tavo, tai yra savo kambaryje. Tikiu, kad tu nepagalvoji kaip koks Povilas, kad tas atėjimas iki tavo, tai yra savo kambario, pritinkantis kaip tik man. Naktį nutariau, kad šiandien tau pasakysiu viską. Žiūrėjau į lubas ir gimė įvairios mintys. Rodos, visai nesunku šaukti, kai negali tylėti ir kai žodžio negali ištarti. Bet ar tas šauksmas pavirs amžinu skambėjimu? Kartais negali nieko pasakyti vien dėl to, kad nori labai daug pasakyti. Kol dar nevėlu, kol dar nieko neatsitiko.

- Ar mums gali kas nors atsitikti?
- Ne mums, o man.
- Įdomu.
- Todėl nepertraukinėk. Kad paaiškinčiau savo būties beviltiškumą, turiu

daug kalbėti. O kadangi apie tai niekada nekalbėjau, labai jaudinuosi, nes nežinau, ar pavyks pasakyti tai, ką noriu pasakyti. Žinau tik viena – visa tai galiu papasakoti tik tau. O kodėl tik tau – irgi nežinau, tik nujaučiu. Tu jau žinai, kad aš nežinau nei kas mane sutvėrė, nei kas pagimdė. Abu ar vienas tik atsiradusią gyvybę nunešė prie Kauno Žydų ligoninės durų ir pametė kaip labiausiai nereikalingą daiktą. Turbūt patingėjo užkasinti šiltnamyje arba to šiltnamio neturėjo.

- Atsiprašau, noriu truputį įsiterpti, - Jono balsas virpėjo. – Žinau,

kad tavo pradžia prie Kauno Žydų ligoninės. Aš tau dar nespėjau papasakoti, ką sužinojau iš Jeronimo ir ten buvusio komisaro. Mes jau daug žinome. Galima pradėti kasinėti toliau.

- Nemanau, kad galima ką nors vertingo atkasti. Pirmiausia išklausk manęs. Tu jau žinai, kad augau įvairiuose internatuose, tik nežinau ar žinai, ką reiškia augti įvairiuose internatuose.

- Iš bendro išsilavinimo šį tą žinau.

- Tie faktai, kad maitina, aprengia ir dar šio to išmoko, mažai ką reiškia. Daugelis tų namų gyventojų mokytis visai nenori, daugelis mokytojų, kurie tokius vaikus moko – primityvūs ir visai atsitiktiniai

pedagogikoje. Jie stengiasi ne ko nors išmokyti, ne vaikus paruošti pilnaverčiam gyvenimui, o kuo greičiau jais atsikratyti. Mokinys moka ar nemoka užduotis, jis vis tiek gauna pažymi, kad šiek tiek moka. Abiejų pusių interesai sutampa. Be abejo, niekas nesiaiškino, kiek vaikų namų gyventojų tapo medikais, inžinieriais...

- Žurnalistais.

- Ir žurnalistais, rašytojais, mokslininkais. Dauguma jų atsidūrė kalėjimuose, prasigėrė, valkatauja...

- O kaip tau pavyko? – neiškentė Jonas.

- Būna ir išimčių, - lyg juokais, lyg rimtai atsakiau. – Bet tu klausyk ir

nepertraukinėk. Niekas neabejoja, kad stipriausi įspūdžiai iš vaikystės. Kiekviena kampe – vis kita pasaka, kiekvienas mamos pasakojimas apie sodo medžius, paukščius – vis nauja pasaka. O tos pasakos vis labiau tobulina mažą asmenybę. Pridėkime knygas, ekskursijas, istorijas apie karžygius... Tu puikiai supranti, ką aš noriu pasakyti. Beveik kiekvienuose vaikų namuose – išklibusios lovos, išplyšęs linoleumas, jokiame kampe nėra pasakos, niekas nevedžioja po žydintį sodą. Aplink – skurdas, nykuma, tam tikra Dauba. Ir kaip tokioje aplinkoje gali išsiugdyti asmenybės, charizmatiški žmonės, kūrėjai? Geriausiu atveju, kartoju – geriausiu atveju vaikų namus palieka vidutinybės...

- Na, o tu...

- Aš irgi vidutinybė, Jonai. Dabar bėgioju po redakcijas, siūlau savo

paslaugas, klausau, ką kiti kalba, skaitau, ką kiti rašo ir vis skaudžiau suprantu: žurnalistikos aukštumų nepasieksiu, į jokių *everestus* neįkopsiu. Tie, kas mane pametė prie Žydų ligoninės durų, palaimino skurdžiam gyvenimui. Valstybei irgi nesvarbu jos piliečių likimai. Ir tie piliečiai bėga iš tokios valstybės. O didžių asmenybių su žiburiu reikia ieškoti. Tai supratusi, buvau nutarusi bėgti kur nors į Ispaniją, kur šilta ir daug pomidorų. Bet skinti visą gyvenimą pomidorus...

- Čia jau viskas?

- Dar ne viskas. Tu vieną kartą sakei, kad esu graži ir seniai galėjau ištekti už verslininko ar krepšininko, gaunančio milijonus. Pradėsiu nuo grožio. Nesikuklinsiu – aš tikrai graži. Bet ilgą laiką tas grožis man teikė tik kančias. Kažkodėl visuose vaikų namuose aš buvau gražiausia. Berniukai pradėdavo pataikauti, o mergaitės – pavydėti. Jos mušdavo mane, visaip dergdavo mano *kampą* ir mano svajones, net berniukus priversdavo

kankinti mane. Žinoma, tas turėjo ir tam tikrų privalumų: aš slėpdavausi, susirasdavau visokiausių palėpių ar tankių krūmokšnių, kur galėdavau šiek tiek paskaityti, pasvajoti, pakalbinti netoli tupintį paukšteliuką. Kai mane perkėlė į kaimo pakraštyje griūvančiame dvare įkurtus vaikų namus, ten buvo senas, storas ir labai aukštas beržas su įkeltu gandalizdžiu. Kiekvieną pavasarį stipresnis vėjas iš to beržo pumpurų išpusdavo sėklas, jas barstydavo aplink esančioje laukymėje, per daug metų iš tų sėklų priaugo didesnių ir mažesnių medelių beržynėlis. Aš tame pasakiškame beržynėlyje iš aplink nešienaujamų laukų susinešiau žolių, pasidariau nuostabią slėptuvę...

### ***Rašytojas:***

Erika išblyško, keistai sustingo ir aš pamaniau, kad ją ištiko kažkoks man nežinomas priepuolis. Kadangi ji jau buvo beveik pusę dienos prastovėjusi su kavos puodeliu rankose, pirmiausia ištraukiau tą puodelį, o paskui pasodinau ją į šalia esančią kėdę. Kadangi mes dar buvome nevalgę, iš šaldytuvo pradėjau nešti atsargas.

- Atsisėsk ir tu, - netikėtai šiltu balsu prabilo Erika, - pilvus aptarnauti spėsime, jeigu jau ryžausi, noriu pabaigti pradėtą pasakojimą. Atsisėdau.

- Taigi, mano mielas drauge, pasidariau nuostabią slėptuvę, kurioje manęs surasti buvo tikrai beveik neįmanoma. Bet surado. Auklėtojas. Matyt, daug kartų sekė iš paskos. Prievartaudamas beveik visas iš eilės mergaites, jis, žinoma, negalėjo aplenkti manęs. Gal net ir tausojo *užsigardžiovimui*. Taigi – savo švenčiausioje vietoje aš ir buvau išprievartauta. Pusę dienos jis laikė mane prispaudęs ir visaip niekino. Į tuos namus aš negrižau. Ėjau laukais verkdamą ir žinodama, kad niekas manęs neužstos, niekas neapgins. Aš buvau beviltiškai viena...

- Ir vis dėlto kažkur nuėjai.

- Vėliau, kur aš ėjau, bėgau, važiavau, vis tiek buvau viena, beviltiškai viena. Aš ir šiandien negaliu atitolti nuo tos sukruvintos slėptuvės, ir šiandien, kad ir netyčia prisilietus kokiam nors vyrui, bėgu kuo tolyn. Štai ir atsakymas, Jonai, kodėl aš neištekėjau nei už brangiausiais kvepalais išsikvėpinusio verslininko, nei už benzinu atsiduodančiu kaimo traktoristo...

- Nei už luošo rašytojo...

- Jonai, čia jau visai kita tema. Tai, ką aš dabar tau papasakojau, ko

gero, ir yra *ištekėjimas už tavęs*, nes tu pirmasis išgirdai šią graudžią šiuolaikinės našlaitėlės istoriją. Po to, kai aš atnešiau tau to bandito *romaną*, kažkas manyje pakito.

- Įvykių, naujų įvykių reikia pasimetusiai sielai.
- Visko gali būti, bet tos teorijos tarsis atskirai nuo manęs. Atėjusi čia,

pradžioj pamačiau tik tiek, kad čia gali prireikti mano pagalbos. Vėliau ką kita pamačiau, kas mane nebaidė tolyn. Bet juk ir tu pasiklydęs savo vienatvėje.

- Galbūt. Bet aš žinau, kad reikia eiti. Eini ir būna tokių akimirų,

kai jauti, kai ir džiaugsmas, ir neviltis tarsis atsilieka. Atsilieka labai toli – už žingsnio. Tada kasdienybė, kokia ji bebūtų, visai nevargina, jos nejauti. Aplink – jokios tuštumos, viskas užpildyta juntama erdve, kurioje kas nors yra arba kas nors gali būti. Toje erdvėje irgi nesi pasigėrėjimo vertas. Bet pajauti savo netobulumą neišvengiama. Tai savotiškas žaizdų perrišinėjimas: skaudus, bet būtinas. Pakankinės save ramiau jautiesi. Atsiranda pasitikėjimas savimi, tuo labiau, kad be savo netobulumo užtinki dar daug kitų dalykų. Nutolęs nuo savęs, tu eini ir eini vis tolyn, artėji prie kitų, girdi visai kitokius garsus ir visai kitokią muziką. Artėji prie kito gyvenimo, nes įkvėpimas, nors ir svaigiausias, niekada nuo gyvenimo nenutolina.

- Tai, ką tu čia kalbi – iš rašytojo dvasinio gyvenimo. O realusis gyvenimas – išklypęs suolelis prie murzino lango, kasdienės panelės Zuzanos kaimiškos istorijos, Povilo amžini skundai. Štai čia mes ir susitinkam ir nelabai matau, kur mes toliau galėtumėm eiti. Gyvenimas daugiau mums užduočių neduoda. Klaiki vienatvė, be artimų žmonių, net be giminių, net be draugų. Įsivaizduoju tave kokioje nors „Neringoje“ bičiulių šurmulyje, bet sugrįžti į tą nelabai karališką butą, kai lieki vienas – kas tada?

- Be abejo, skausminga prabudimo minutė: kam? Kodėl? Kas toliau?

Bet jeigu tai tikrai prabudimas, tai tegu skauda. O toliau galbūt ateis didelė, gera ramybė, vidinis susikaupimas, kai suprasi, kam ir dėl ko prabudai.

- Šį tą iš savęs išspausti galima, bet ar galima pakeisti charakterį, būdą,

prietrus, lemtį? Kad ir pakankamai aukštai įkoptum, vis tiek prieš didžiąją žmonijos išmintį, kuriai tarsis kiekvienas privalo tarnauti net nežinodamas tos užduoties, būsi apgailėtinas profanas.

- Aukštai šoki, panele. Aš save esu įtikinęs, kad tik skausmas turi apčiuopiamą prasmę, nes vienintelis vaistas nuo skausmo – tam tikras dvasinis būvis. Man skausmas – ne įspėjimas, o paskata. Manau, kad tasai, kurį skausmas labiausiai kamuoja, ilgainiui daugiausia pasiekia: kančia tampa jo paties atradimais bei laimėjimais.

- Na ir pasišnekėjome, - atsiduso Erika, - kaip du filosofai. Grįžkime

į realybę.

- Tik dabar pamačiau kaip šauniai sutvarkytas mano kambarėlis, dabar tikrai primena kuklaus rašytojo buveinę. Tik dabar išgirdau, kad už atverto lango panelė Zuzana meilinasi Povilui. Girdi?

- ...Marti turi svečių, kurie kaip ir visada užsibus iki vėlumos. Ir ponas Jonas turi svečių. Neturiu, kur užpakalio padėti.

- Galėsi pas mane, - bumsį Povilas. – Kai tik kas nors eis pro šalį...

- Einu, padėsiu, - pasiskubino Erika.

### **Daubaras:**

*Atnėšiau Bondzai kibirą ėdesio. Viską sušlamštęs dar užtiko ir kaulą, kurį nutarė paslėpti ateičiai. Jam bekapstant žemę, su grumsteliais iš būdos išriedėjo kažkoks apvalus metalinis daiktelis. Susidomėjau, nes pagalvojau, kad tai senovinis metalinis pinigėlis, bet nuvalęs pamačiau, kad Bondza mane „apdovanojo“ kažkokiu ordinu. Vienoje jo pusėje buvo pavaizduotas raitelis ant žirgo, besmeigiąs ietim drakoną, kuris buvo po žirgo kojomis. Kitoje pusėje buvo matomas laivas su viena bure ir daugybe irkluotojų. Iš abiejų pusių buvo kažkas ne lietuviškai užrašyta. Radinį nutariau parodyti tėvui.*

*Nubėgęs į tėvo dirbtuvėlę, jį užtikau poliruojantį auksinį dantį. Kai tėvui parodžiau savo „raitelį“, jis tuoj pat jį pakišo prie besisukančio apvalaus veltinio. Mano „raitelis“ iš juodo pasidarė geltonas ir pradėjo blizgėti, kaip prieš tai poliruojamas dantis.*

- Kur radai? – kažkodėl tėvas pradėjo dairytis aplinkui.

- Bondza iš būdos iškapstė.

- Ar tu jį kam nors rodei?

- Ne, tėveli.

- Tikrai, tikrai niekas nematė.

- Kaip Dievą myliu. Tiesiai pas tave.

*Tėvas metė darbą ir nuskubėjo prie Bondzos būdos. Paėmęs virvę, aptalžė*

*Bondzai šonus. Paskui ėmė tvarkyti būdą: išmetė senus šiaudus, apkramtytus kaulus, atnešė naujų šiaudų ir jais išklojo būdos vidų. Nors ir gavęs lupti, Bondza liko patenkintas, atrodo, kad jis suprato, jog daugiau negalima kapstyti būdoje.*

*Grižęs į kambarį, mane pasisodino šalia. Nors nieko nesakė, bet aš supratau, kad tėvas man reiškia savo pasitikėjimą, todėl aš turiu tylėti ne tik apie „raitelį“, bet ir apie visas kitas namų paslaptis. Kad taip buvo iš tikrųjų, paaiškėjo netrukus. Patylėjęs tėvas paklausė:*

- *Tai po fortą palandžioji?*
- *Su Kuchtos Valerka kartais einam pasivogti uogienių...*
- *Uogienių? – nesusigaudė tėvas. – Pasakok viską iš eilės.*

*Tai, kad tėvas nesigriebė diržo, mane tiesiog įkvėpė. Aš ir pradėjau*

*„viską iš eilės“:*

- *Kaip žinai, aplink fortą yra gilus griovys, kuriame prisirenka daug vandens, bet staiga tas vanduo kažkur dingsta. Kai vanduo pradingdavo, mes su Valerka vakarinėje forto pusėje, kur griovio dugne suversti storiausi betoniniai luitai...*

- *Sakai – luitai? Ar nepasirodė, kad jais užversti kokie nors tuneliai?*
- *Mes su Valerka taip ir nusprendėme, kaip pasakojo senelis Mykolas, kai*

*parodė storą švininį kabelį: vokiečiai tuneliuose ar slaptuose sandėliuose sukrovė prisivogtą auksą, prie įėjimo pridėjo sprogmenų, nuo aerodromo atvedė kabelį...*

- *O be kabelio susprogdinti negalėjo?*
- *Tėveli, nebūk mažas, tie betoniniai luitai – šešių metrų storumo. Mes*

*matavome. Susprogdinti tokius mūrus reikėjo labai daug dinamito, o kad jis tikrai sprogtų, reikėjo galingos elektros srovės, todėl ir paklojo storą švininį kabelį. Vokiečiai viską apskaičiuoja.*

- *Bet kodėl nuo aerodromo? – tėvas su manimi kalbėjo kaip su lygiu sau*

*pašnekovu. – Juk galėjo kaip nors sprogdinti ir be kabelio? Vietoj sprogdiklio kyštelti belaisvį...*

- *Mes su Valerka manome, kad vokiečiai iki paskutinės minutės*

*tikėjo, kad sprukti nereikės, tikriausiai manė, kad ten fronte pasisuks kitaip ir jie vėl patrauks link Maskvos. Bet nepasisuko kitaip. Ir kai jau girdėjosi rusų tankų riaumojimas, aerodrome į paskutinį lėktuvą sulipo tie, kurie žinojo, kas yra dėžėse. Prieš pakylant lėktuvui buvo pasukta rankenėlė...*

- Moki fantazuoti, - tėvas paglostė mano šaveliūrą, - gali knygas rašyti. Bet dabar grįžkime prie uogienių.

- Mes į tą pusę, kur užversti luitai niekaip neprasibrovėme.

*Ėjome*

*į priešingą pusę, priėjome geležines surūdijusias duris, tunelis vedė gilyn, paskui radom sienoje skylę, tunelio atšaka vedė dešinėn – tiesiai į Marvelės pusę. Po kiek laiko priėjome dar vienas geležines duris. Už jų radome daug patalpų. Vienoje buvo net lentynos padarytos, o ant lentynų – dėžės su obuoliais, uogienėmis. Supratome, kad iš Marvelės pusės čia jau kažkas rado kelių ir sandėliuką pasidarė. Kai ką pasiėmėm...*

- Ir viskas? – nusivylė tėvas.

- Dar ne viskas. Ne vieną kartą bandėme rasti landą pro tuos luitus,

*vis iki aukso dėžių norėjome nusigauti. Ten nei pats velnias nepralįstų.*

- Ir viskas? – dar kartą pakartojo tėvas.

- Kartą radau geltoną akmenėlį, bet tai buvo ne auksas.

- O kur tu jį padėjai?

- Kažkur išmečiau.

- Ar tu esi ką nors girdėjęs apie „Gintaro kambarį“? –

*kažkaip paslaptingai paklausė tėvas.*

### **Žurnalistė:**

Susinešusi paskutinius savo skudurėlius, už visus turėtus pinigėlius turguje nupirkau gėlių. Keistas tas mano kraustymasis pas Joną – žinojau, kad jam manęs reikia ir žinojau, kad jeigu ne pas jį – tada į Nebūtį. Vakar aš kažkodėl verkiau, o Jonas man skaitė:

„Žmogus nėra tobulas. Pasaulis nėra tobulas. Vis dar neišspręsta žmogaus būties mįslė, neištirti žmogaus būties žemynai. Mes gyvenam, kaip ir sapnuojam, vieniši, nors gal savyje turime kažką amžino“.

- Ką tu čia skaitai? – nesupratau.

- Čia iš Verleno ir Rembo gyvenimo. Juk jeigu nebūtų buvę Verleno gyvybingos ir modernios poezijos, turbūt nebūtų buvę revoliucingos, toli į ateitį orientuotos Rembo poezijos. Jeigu jie, du genialūs

savo laiko poetai, nebūtų radę vienas kito, nebūtų vienas kitame ieškoję galimybės numalšinti absoliutų troškulį, nebūtų norėję būti visur ir viskuo...

- Atrodo, jie abu buvo gėjai?

- Koks skirtumas. Ne seksualinė orientacija svarbu. Svarbu sielų troškimas susirasti sau artimą sielą. Jiems teko patirti didžiausių pažeminimų ir didžiausių nušvitimų, patirti, ką reiškia gyventi, kai ne tik aplinkiniai žmonės, bet pati epocha tavęs nepriima. Jeigu jie nebūtų susiradę vienas kito, nebūtų žinoję, kas yra artimų sielų ilgesys, meilė ir neapykanta. Be jų dviejų dramų ir perversijų nebūtų jų poezijos.

- Ne visai suprantu, kur tu suki, - kažkodėl aš vis dar verkiau. – Mums

nepritaikoma Varleno ir Rembo būtis. Visai kiti parametrai.

- Galbūt. Bet kokia širdį verianti dviejų meilė ir amžinoji vienatvė.

Jiems ar mums to reikėjo? Kam lyg žvakė liepsnojo jų laisvė – jiems ar mums? „Yra dauba, kurioje slepiasi balti žvėrys“, - sakė Artūras Rembo.

- O ką tu sakai? – naiviai paklausiau.

- Aš sakau: yra negerų žmonių, kurie atves prie tos daubos.

Poetus išduoda laikas, štai ir mudu abudu kažkas nuolatos išdavinėja“.

Į kambarį apsiašarojusi įsiveržė panelė Zuzana.

- Kam gėlės? – kiek stačiokiškai paklausė.

- Jonui, sau...

- Apgavikas.

- Kas? Jonas?

- Povilas. Gal ir Jonas. Visi jie apgavikai. Povilas man ne kartą sakė,

kad būsim kartu.

- Jei sakė, tai ir būsit.

- Kaip būsim? Povilas numirė. Pasakė, kad būsim kartu ir...

numirė. Apgavikas.

- Kaip numirė? – nelabai susigaudžiau.

- Įsivaizduoji, kokia istorija: tos dvi prostitutės įsiprašė iš Povilo antrą

kambarį. Norėjo, kad visą butą joms užrašytų. Man vakar Povilas pasakojo, kad viena visai nuoga įlindo į jo lovą, viską darė, kad jam pasistotų, senis būtų ir paskutinius batus iš labdaros atidavęs, ir butą užrašęs, bet kai ji sužinojo, kad butas ne visai Povilo, o socialinis... Sakė, prieš rytą kažkokiam banditui prisiskambino...

- Tai gal Povilas ne apgavikas, gal tas banditas jam padėjo numirti?
- Ten dabar policija tyrinėja.

***Rašytojas:***

Povilą laidojo negausus būrelis žmonių. Visi iš mūsų kiemo. Tik vienas neįgaliojo vežimėlyje atvažiavo iš toliau. Vietoj atsisveikinimo kalbos padeklamavau eilėraštį:

Valstybė vėl palaidojo karius,  
Pastatė kryžių, akmenį raides iškirto.  
Ir kol aukščiausias bokštas nenugrius,  
Tau vieną kartą čia ateiti skirta.

Likimo gėlę leista tau padėt  
Tiktai nemeilę siaučiančią sutramdžius.  
O tavo vardas, tavo pavardė  
Per amžių amžius...

- Amen, - garsiai ištarė svečias vežimėlyje.

Netrukus prie kapo likome tik mes su Erika ir senukas neįgaliojo vežimėlyje... Ilgai tylėjome. Paskui visai netikėtai pasakiau:

- Povilai, aš tau padeklamuosiu eilėraštį, kurį deklamavau savo Motinai prie jos kapo po penkerių metų, kai pirmą kartą galėjau aplankyti JĄ:

Laikas giedot paskutiniąją giesmę Motinai savo,  
Nors ir atrodė – toks laikas niekada neateis.  
Tai nejaugi gyvenimas mirtimi man į veidą alsavo  
Ir net pasiryžo sunkiausia bausme mane teist?  
Laikas giedot paskutiniąją giesmę Motinai savo.  
Dabar Amžinoji Šviesą jai jau šviečia – TIKIU.  
O man amžinoji tamsa užklojo pasaulį,  
Ir melsvas dangus išplasnojo iš mano akių.  
Laikas giedot paskutiniąją giesmę Motinai savo.  
Palinkstu prie nemiršančio veido. Amžinai palinkstu.  
Ir girdžiu, kaip sustingusios lūpos man sako:

Aš sugrįšiu, sugrįšiu, neišeik tiktai tu.

Erika susiėmė veidą ir pradėjo eiti tarp kryžių.

Senukas vežimėlyje privažiavo prie pat manės ir tyliai tarė:

- Rašytojau, ar jūs jau perskaitėt mano rašymus?

**Daubaras:**

*Taškas. Sąsiuvinyje liko paskutinis lapas. Reikės ieškoti kito sąsiuvinio. Rasiu. Bet kur ir kaip rasti minčių, ką toliau rašyti? Skiesti apie „Gintaro kambarį“, ko gero, nėra prasmės. Reikėtų pasakoti, kaip tėvas kariavo, ką jis veikė Vokietijoje, kaip jis numirė. Neblogai būtų ką nors prigalvoti apie Kasjanovą, aerodromą ir galbūt pabaigai įkišti Borisovą. Įpainiojau ukrainietį Tiuchtą, bet taip ir neaišku, ką tėvas su juo padarė? O kas nunuodijo Bonzą ir nugvelbė auksą iš šuns būdos? Vis dėlto, kam aš „nutiesiau“ tą storą švininį kabelį? Ar ne per daug automatų radau forte?*

*Bet ne taip svarbu. Prigalvoti visokiausių istorijų galima. Antroje dalyje galėčiau aprašyti savo gyvenimą kalėjimuose. Be abejo, daug kam būtų įdomu.*

*Rašydamas susigaudžiau, kad tikriausiai nei vienas rašytojas, pradėjęs naują knygą, nežino jos pabaigos. Daug ką darai intuityviai, pajungdamas savo patirtį, tik nežinau – sąmoningai ar nesąmoningai. Beje, pradedi suabejoti, ar ne be reikalo popierių gadini? Kam visa tai reikalinga?*

*Taškas. Būtina pasišnekėti su savo giminaičiu Mačiuku.*

*Reikia tik sugalvoti – kaip?*

**Žurnalistė:**

Pamaniau, kad kažko nesupratau. Atsisukau. Pirmiausia pamačiau iš visų pusių prie Jono ir senuko neįgaliojo vežimėlyje skubančius automatais ginkluotus policininkus. Tą pačią akimirką senukas, lyg gerai ištreniruotas amerikoniškų filmų herojus, vikriai šoko iš vežimėlio, čiupo mane į glėbį ir po kaklu pakišo skustuvą:

- Dar vienas žingsnis ir tos panelės gerklė bus perrėžta, - garsiai sušuko senukas, kad visi girdėtų.

Tą akimirką susigaudžiau, kad stipriai mane apglėbęs laiko Antanas Daubaras, kuris mano akyse palatoje perrėžė gerklę kalėjimo prižiūrėtojai.

Atrodo, turėjau nualpti, bet nieko panašaus neatsitiko. Gal tik sutrikau. Mačiau, kad ir policininkai šiek tiek sutriko. Bet nežinau kodėl man buvo aišku, kad jie nesustos. Tarsi skaičiau jų mintis: tiek nusikamavome jo beieškodami, o jis, prisiklijavęs barzdą ir atsisėdęs į invalido vežimėlį, painiojosi mums po kojų; šios progos jau tikrai nepraleisime, gal skustuvo ašmenys atšipę ir panelės gerklę perrėš tik paviršutiniškai, bet mes *amžiaus nusikaltėlių* būsime sučiuopę ir pagaliau žurnalistai nustos pašaipas laidyti.

### ***Rašytojas:***

Be abejo, policininkams tai buvo paskutinė proga išgelbėti savo prestižą. Išsiaiškinę, kad ilgai ieškomas nusikaltėlis Antanas Daubaras, gudriai maskavosi, apsimetęs neįgaliuoju, kurį laiką sekė kiekvieną jo žingsnį, kažkodėl pamanė, kad visai nebloga proga (?) jį čiupti pustuštėse kapinėse. Neabejojau, kad jie stabtelėjo tik akimirkai ir po kitos akimirkos pajudės pirmyn, be jokių skrupulų paaukodami Eriką. Mačiau, kaip Daubaras apžvelgė aplinką, suvokė, kad pabėgti nėra jokių šansų ir dar kartą suriko:

- Arba praleidžiat mane su žurnaliste, arba tuoj pat iš miego arterijos ištrykš kraujo fontanas.

Tais žodžiais abejoti nebuvo galima. Todėl kiek mikčiodamas drebančiu balsu sušukau:

- Antanai, paleisk Eriką, ji tavo duktė.

Ko gero, ta žinia Daubarui nuskambėjo kaip noras jį apmulkinti.

- Nesiesk, rašytojau, - vis dėlto jo įsitempę raumenys šiek tiek atsipalaidavo.

- Vieną kartą ir tu mylėjai, bet meilę atstūmei, o mylimąją nustūmei

į daubą. Ji nusiritusi akmenuotu šlaitu ilgai gydėsi žaizdas ir lūžius, bet pagimdė tau dukrą. Nejaugi tu ją pražudysi.

Antanui Daubarui, matomai, aš tikrai buvau autoritetas. Jis atitraukė skustuvą nuo Erikos kaklo, švystelėjo jį tarp paminklų, atsuko į save Erikos veidą ir žiūrėjo į jį tol, kol policininkai užlaužė rankas ir grubiai nutempė kapinių taku. Erika puolė prie manęs, tvirtai apkabino ir žvilgsniu lydėjo nutempiamą Antaną Daubarą, kuris, kiek įmanydamas, sukosi į mūsų pusę ir gaudė Erikos žvilgsnį.

- Jonai, tu pamelavai?! – dusliu balsu, tarsi iš kapo duobės prabilo Erika.

- Ne, mieloji, nepamelavau. Kai nakvojau pas Jeronimą, sužinojau,

kad eilinį kartą išėjęs iš kalėjimo, Daubaras apsuko galvą jaunutei mokytojai. Bet, žinoma, jam rūpėjo tik patenkinti geidulius. O kai patenkino, nustūmė ją į daubą. Išsigydžiusi traumas, pagimdė sveiką mergaitę, kurią paliko prie Žydų ligoninės durų. Kodėl ji taip padarė, sunku atsakyti. Policija suvertė bėdą pogimdyvinei depresijai, o teisėjas vis dėlto skyrė penketą metelių. Iš Panevėžio moterų kalėjimo grįžo galutinai sužlugdyta, prasigėrė, su *bomžomis* apsigyveno katakombose. Beje, dar tik neseniai numirė.

Tuo metu prie mūsų prisiartino policininkas, greta atsistojęs laukė, kol užsibaigs mūsų pokalbis.

- Vadinasi, aš būsiu mačiusi ir savo motiną, ir savo tėvą.
- Bet mums reikėtų, kad jūs kartu su vyru pusvalandžiui nuvažiuotumėm į komisariatą. Reikės jūsų parašų.
- Gerai, - ramiai tarė Erika.